

24
1914
Ἡ Διαθήκη μου.

Ἐν ψυχικῇ τῇ 7ῃ Σεπτεμβρίου 1936 ἡμέρᾳ Δευτέρᾳ ὁ ὑπογεγραμμένος
χρηστος Α. Χρηστοβασίλης, αἰσθανόμενος σφάσι τὰς διανοητικὰς μου δυνά-
μεις, ἀποφασίζω νὰ διαθέσω τὰ τῆς κληρονομίας μου καὶ γράφω τὴν πα-
ροῦσαν ἰδιόγραφον Διαθήκην μου, ὡς ἑξῆς. Ἐπὶ τῆς μικρᾶς μου περιου-
σίας ἐγκαθιστῶ κληρονόμους μου. 1ον τὴν σύζυγόν μου Ἀλεξάνδραν, τό-
γένος Ἰω. Γιώτη. 2ον τὸν υἱόν μου Γεώργιον καὶ τὰς τὰς θυγατέρας μου
3ον Μαρτιάνθη, σύζυγον Δημοσθένους Κ. Πράσσου. 4ον Δάφνην σύζυγον Σκυ-
ρου Λούτση 5ον Αἰκατερίνην σύζυγον Κωνστ. Μπακοπούλου καὶ 6ον Ἀν-
θοῦλαν. Εἰς ἕκαστον τῶν ἀνωτέρω κληρονόμων μου ἐγκαθιστῶ τὰ κάτωθι
καὶ ἐπιθυμῶ ἵνα ἅπαντες συμβαθῶσιν τὴν παροῦσαν μου Διαθήκην ἔχον-
τες ὑπ' ὄψει, ὅτι, "αν εἰς τινα ἀφίσω περισσότερα ἄλλου τινος τοῦτο
προέρχεται ὅχι δι' ἄλλον τινὰ λόγον, ἀλλὰ λόγῳ τῶν ἀναγκῶν τὰς ὁποι-
ας οὗτος ἔχει. 1) Εἰς τὴν θυγατέρα μου Δάφνην ἔδωσα ἵνα κρατῇ κατὰ
τὴν ἐποχὴν τοῦ γάμου της ὁμολογίας ἀξίας ἑκατὸν χιλιάδων δραχμῶν.
Ταύτας ἐκκόπουν ἵνα δώσω εἰς αὐτήν, ὡς προῖκα, μέχρι τοῦδε ὥστε δέν
κατέστη εὐκόλῳ νὰ συνταγῇ τὸ σχετικόν συμβόλαιον. Καὶ εἰάν μὲν μέχρι
τοῦ θανάτου μου δώσω ταύτας εἰς αὐτήν, ὡς προῖκα, τότε ἐγκαθιστῶ αὐτήν
εἰς τὴν προῖκα ταύτην, ὡς ἀνήκον αὐτῇ μερίδιον τῆς περιουσίας μου.
Ἐάν δέ δέν συμβῇ τοῦτο μέχρι τοῦ θανάτου μου, ἀφήνω τὰς ὁμολογίας
ταύτας εἰς αὐτήν διὰ τῆς παρούσης. 2ον Ὅμοίως εἰς τὴν θυγατέρα μου
Κατερίναν ἔδωσα ἵνα κρατῇ ὁμολογίας ἑκατὸν χιλιάδων δραχμῶν με-
τὰ τὰς αὐτὰς προθέσεις. Καὶ διὰ ταύτην ὀρίζω ὅπως καταστῇ κυρία ἀνα-
τῇ θανάτῳ μου τῶν ἀνω ὁμολογιῶν, τὰς ὁποίας ἀφίνω εἰς αὐτήν ὡς κλη-
ρονομίαν. 3ον. Εἰς τὴν θυγατέρα μου Ἀνθοῦλαν δίδωμι τὴν ἐν Ἰωαννί-
νοις οἰκίαν μου μετὰ τοῦ οἰκοπέδου της, κήπου καὶ τῆς ὅλης περιουσίας
της, ἵνα ἔχῃ αὐτήν εἰς τὴν πλήρη κυριότητά της. 4ον. Εἰς τὴν σύζυγόν
μου ἐπιθυμῶ νὰ ἐξασφαλίσω τὰ μέσα τῆς (ἀναρτήσεως ἀδελφῶν ἀδελφῶν ἀδελφῶν ἀδελφῶν
διεγράφησαν) διαβιώσεως μέχρι τοῦ θανάτου της, καὶ τῆς θυγατρὸς μου
Μαρτιάνθης ἵνα, ἀναλόγως, τῶν οἰκονομικῶν των δυνάμεων συντεφέρουσιν τὰ
ἀπαιτούμενα διὰ τὴν ἀνετον διαβίωσίν της. Αὕτη σύζυγός μου ἔχει δι-

καίωρα νά ζητήσῃ καί ὑφ'ένός ἐκάστου τό ὅλον τῆς ἀπαιτηθεσομένης
διατροφῆς της, εἰς τοῦτον δέ καταβαλόντα, χορηγῶ δικαίωμα νά ζητήσῃ
παρά τῶν συγκληρονόμων του (κλήν τῆς Μαριάνθης) τό βαρῦνον αὐτοῦς
κοσσοτόν. Εἰς τήν σύζυγόν μου ἐπίσης χορηγῶ δικαίωμα οἰκήσεως ἐνο-
χικόν καί ρή βαρῦνον τήν οἰκίαν, ἐνδῶς ζῇ αὕτη, εἰς τήν οἰκίαν τήν
ὁποίαν ἀφίνω, ὡς ἄνω, εἰς τήν θυγατέρα μου Ἀνθοῦλαν, Ἄν ὅπως ἡ τε-
λευταία αὕτη ἀποφασίσῃ νά πωλήρῃ τήν οἰκίαν ταύτην, δύναται ἐλευθέρως
νά πράξῃ τοῦτο, ὑποχρεομένη πάντοτε νά χορηγήσῃ εἰς τήν μητέρα της
τά μέσα οἰκήσεως. 5ον) Εἰς τόν υἱόν μου Γιᾶν ὃν δέν ἔχω ἀτυχῶς ν' ἀ-
φήσω ὅτι δι' αὐτόν θά ἐπεθύμουν. Δέον νά περιορισθῇ εἰς τήν ὑπάρχου-
σαν λοιπήν, κλήν τῆς ἄνω οἰκίας, ἀκίνητόν μου περιουσίαν, ὡς καί τά
ἐμπράγματα δικαιώματα, τά ὁποῖα ἔχω, ἢ θά ἔχω μετὰ τόν θάνατόν μου, ἐ-
πίσης δέ εἰς αὐτόν ἀφίνω οἰανδήποτε ἀξίωσιν, κατὰ τόν θάνατόν μου,
καθ' οἵουδήποτε καί τοῦ Δημοσίου, ἐξ οἷας δῆποτε αἰτίας, καθὼς καί πάν-
τα τά ἐν τῇ οἰκίᾳ μου ὑπάρχοντα (ἔδωκε διεγράφη) ὅπλα, ἀρχαία καί ν' εἶα,
πάσης φύσεως μεταξὺ τῶν ὁποίων συγκαταλέγεται καί ἡ προκατορική μας
σκάθη, ἅπαντα τά μετάλλια μου, καθὼς καί τά ἐν ἰδιαιτέρῳ (ἔδωκε διεγρά-
φη) τόρῳ "Πρωῖνά Διηγῆματα τοῦ Σκιτιοῦ μου" τά ὁποῖα ἔχω συγγράψει
μέ τήν ἐντολήν νά τά ἐκδώσῃ ἐντός πέντε ἐτῶν, ἀπό τῆς σήμερον, ἄλλως
θά περιέλθουν καί αὐτά εἰς τήν θυγατέρα μου Κατερίναν 6ον) Εἰς τήν
θυγατέρα μου Μαριάνθην ἀφίνω τό πρὸς ἐμέ χρέος τοῦ πρὸς μητρός πάπ-
που της Κωνσταν. Β. Παπασταύρου, ἐκ ληρῶν Τουρκικῶν τριακοσίων (300) ἄς
τῆς ἀπέστειλεν οὗτος κατὰ τῶν μετὰ τοῦ Δημοσθένους Κ. Πράσσου γάρον
της. 7ον) Τά ὑπάρχοντα ἐν τῇ οἰκίᾳ μου βιβλία, ἀπαρτίζοντα τρεῖς (3)
βιβλιοθήκας ἐξ ἔργων φιλολογικῶν, ἱστορικῶν καί λεξικῶν ἀφίνω εἰς
τήν θυγατέρα μου Κατερίναν, ἥτις μέ περιποιήθη φιλοστοργότατα ἐν τῇ
οἰκίᾳ της, κατὰ τό διάστημα τῆς τελευταίας μου ἀσθενείας καί εἰς τήν
οἰκίαν τῆς ὁποίας θά μείνω μέχρι τῆς τελευταίας μου κνοῆς, κόποις
καί δαπάναις αὐτῆς. 8ον) Κατὰ τήν ζωὴν μου ἔχω γράψει ἀρκετά λογο-
τεχνικά καί ἄλλα ἔργα καί ἐξέδωκα ἀρκετά τοιαῦτα καί εἰς αὐτοτελεῖς
ὅρκους καί εἰς ἡμερολόγια ἐδηροσίευσα πολλά δέ ἔχω ἀνέκδοτα εἰς

χειρόγραφα. Τὴν διαχειρίζομαι ἀπάντην μου τῶν ἔργων τούτων, ὡς καὶ πάντα ἀνεξαιρέτως τὰ δικαιώματα, ἅτινα προκύπτουν δι' ἐμέ, ἐκ τῆς ἀνωτέρω πνευματικῆς μου ἐργασίας, ὡς καὶ τὰ ἐξ βραβείων, τυχόν, ὑλικὰ ἢ ἄλλα ὠφέλη ἀφίνω εἰς τὴν θυγατέρα μου Κατερίναν. Αὕτη μόνη θὰ παραλάβῃ τὰ χειρογράφα μου καὶ διὰ διαχειρισθῇ τὰ ἐκδοθησόμενα, τυχόν ἔργα μου, ἀποφασίζουσα τὰ τῆς ἐκανεκδόσεως αὐτῶν, τοὺς ὅρους, τὸν τρόπον καὶ ὅ, τι σχετικόν. Τὴν ὑποχρεῶ μόνον, ὅπως κατὰ πᾶσαν ἔκδοσιν βιβλίου μου, εἴτε καλαιοῦ, εἴτε ἀνεκδότου, εἰς ἣν ἔκδοσιν, οὐδεὶς θὰ δύναται νὰ τὴν ὑποχρεώσῃ καταβάλλῃ κοσὸν τι, ὅπερ ἀφίνω εἰς τὴν κρίσιν της, εἰς τὰς ἀδελφάς της καὶ τὸν ἀδελφόν της εἴτε μὲς χρήματα εἴτε εἰς ἀνυθρόν ἀντιτύπων. Οὐδεὶς τῶν κληρονόμων μου θὰ δύναται ν' ἀναριγνύεται εἰς τὰ τῆς πνευματικῆς μου κληρονομία, κλήν αὐτῆς καὶ μόνης. Τὰ τυχόν χρεὴ μου βαρύνουσιν ἐξ ἴσου ἅπαντας τοὺς κληρονόμους μου. Ἐν Ψυχικῇ Ἀθηνῶν τῇ 7ῃ Σεπτεμβρίου 1938.-

Ὁ Διαθέτης

Χ. Χρησοβασιλῆς

Ἀκριβὲς ἀντίγραφον ἐκ τῆς ὡς ἄνω ἰδιογράφου διαθήκης δημοσιευθείσης ὑπὸ τοῦ Πρωτοδικείου Ἀθηνῶν κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 1 Μαρτίου 1937.-

Ἐν Ἀθήναις τῇ 12 Αὐγούστου 1937

Ὁ Δικ. Γραφεύς

(Γ. Νίκας)

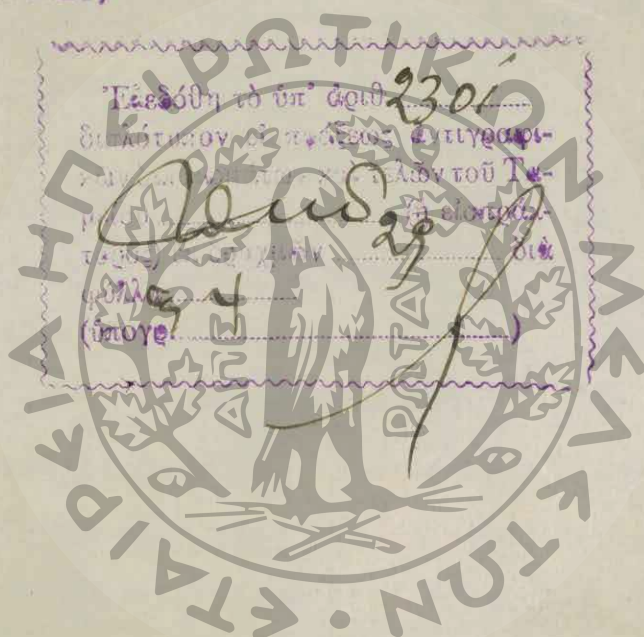

Ἀπὸ τὸν γάμου κατὰ τὴν ἐκδοσὴν 1937

Ἐν Ἀθήναις εἰ

29. ΑΠΡ. 1938

Ὁ Ἰνστιταλὺντος Ἀποστολὴ

Εγγραφές

Ημερομηνία Μετρη 2 Μαΐου 1935
 Ημερομηνία Βαφής 19 Απριλίου 1937
 Εγγραφή 19 Μαΐου 1937
 Εόδα 4 Μαΐου 1937
 Καδυσφύμι 14 Μαΐου 1937
 Ημερομηνία Βαφής 28 Φεβρουαρίου 1937
 Ημερομηνία Μετρη 15 Απριλίου 1937
 Ημερομηνία Μετρη 11 Μαΐου 1937
 Νέα Κόρυς 25 Φεβρουαρίου 1937
 Εόδα Τέλη 325

αλφ. λαμπύρας...
 ...

Πομπή (επώνυμο)

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

ΜΟΝΑΔΙΚΟΝ ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ

† Τηλεφ. Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ Διευθυντής: Π. ΠΕΤΣΚΟΣ	Έτος 15ον - Αριθ. Φύλλου 1187 Γραφεία: Οδός Μητροπόλεως 25	Τιμή Φύλλου Δροχ. 2 Έτος Ιδρύσεως 1923	ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 19 Μαρτίου 1937
---	---	---	------------------------------

ΕΙΣΜΝΗΜΗΝΤΟΥΑΕΙΜΝΗΣΤΟΥ Ο ΧΡΗΣΤΟΣ ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

Του Δημάρχου Ίωαννι
των κ. ΔΗΜ. ΒΑΛΑΧΕΙΔΗ

Εμνηνύων την εγγνώμονα μνήμην και το βιαιό αίλος του Δήμου Ίωαννιτών επί τῷ θανάτῳ διακεκριμένου τέκνου τῆς Ἡπειροῦ, τοῦ Χρήστου Χρηστοβασίλη, τιμήσαντος μετὰ ἀδάκρυτον ἔργον τὴν ἡπειρωτικὴν πατρίδα, θεωρῶ ἱερὰν ὑποχρέωσίν μου νὰ ἀπαιρῶσω τὰς ὀλίγας αὐτὰς γραμμάς,

διανοήσεως.
Ἐξῆς δ' ἐκεῖ καὶ εἰργάσθη εἰς μακρὰ νοσταλγῶν πάντοτε τὴν εὐλογημένην σιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ χρυσοῦς ἦλιος τῆς ἐλευθερίας θάψωριζε τὰ αἵματόβρεκτα βουνὰ καὶ τὰς χαράδας τῆς σφαδαζούσης ὑπὸ τὸ πέλμα ἀπηνόους τυράννου πατρίδος του. Καὶ ὁ Θεὸς ἡδὸδ

Τὸ διαπρεπὲς καθήγητὸν τῆς Νεοελληνικῆς λογοτεχνίας ἐν τῇ Πανεπιστημίῳ κ. Ν. ΒΕΗ

Ἡ Ἡπειρος διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἀλησμόνητου φίλου Χρήστου Χρηστοβασίλη ἀπώλεσεν ἀληθῶς πολύτιμον αὐτῆς τέκνον, τοῦ ὁποίου ἡ πολυσχίτης δράσις πρὸς νὰ γίνῃ ἀντικείμενον διεξοδικῆς προγυμνασίας. Ὅσοι ἐξ ἡμῶν τῶν παλαιότερων παρηκολούθησαν τὴν ἐθνικὴν ἐργασίαν ἢ ὁποιαδήποτε ἀρχομένου τοῦ αἰῶνος τοῦτον διὰ τὴν Ἡπειρον καὶ τὸν λοιπὸν ἀλύτρωτον Ἑλληνισμόν διὰ τῆς ὁμωνύμου πατριωτικῆς ἐταιρείας, γνωρίζομεν καλῶς τί εἰς τὴν ἐθνικὴν αὐτὴν ἐργασίαν προσέφευρεν ὁ ἀκάματος καὶ φλογερὸς Χρήστος Χρηστοβασίλης. Ἀλλὰ καὶ ἡ

θέσις, τὴν ὁποίαν διὰ τῶν ἔργων του κατέκτησεν ἐν τῇ νεοελληνικῇ φιλολογίᾳ, εἶναι ἀξιόλογος. Συνειδητὸς φίλος καὶ ἐργάτης τοῦ δημοτικοῦ λόγου ἐκαλλιεργεῖ φιλοσοφῶν τὸ πάτριον Ἡπειρωτικὸν ἰδίωμα καὶ ἀνεδείχθη κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας μετὰ τὸν Κρητικὸν ὁ καλύτερος Ἡπειρωτικὸς λογοτέχνης. Τὰ «Διηγήματα τῆς στάνης», τὰ «Διηγήματα τῆς ξενιτιάς», τὰ Θεσσαλικά διηγήματα, «τὰ διηγήματα τοῦ βουνοῦ καὶ τοῦ κάμπου», θέλουσι ἐπιζητήσει καὶ ὡς ἐντὶ χαλαρογραφικὰ μνημεῖα τῶν βρεισιέων Ἑλλήνων.

ΝΙΚΟΣ Α. ΒΕΗΣ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ ΣΟΥΛΙΩΤΗΣ

Του Γυμνασιάρχου τῆς Ζωσιμαίας
Σχολῆς κ. ΧΡ. Γ. ΣΟΥΛΗ

βυβλίον τῆς ὀφειλομένης εἰς τὴν μνήμην του τιμῆς.
Ἀπὸ τῆς παιδικῆς του μερῶντος ὁ δεινὸς Χρήστος Χρηστοβασίλης φύσει ἀδάμαστος καὶ μὴ ἀνεχόμενος τυραννίαν ἐδοκίμασεν ἀρχῇθεν περιπετειὰς καὶ κινδύνους εἰς τὴν σκληραγωγημένην πατρίδα του, κινδύνους τοὺς ὁποίους ἐκπύρηνεν ἡ φλεγόμενη διὰ τὴν ἐλευθερίαν ζωὴ του.
Ἐπατριστεῖς διὰ τοῦτο βία καὶ μετ' ὀφθορὸν ψυχικὸν πόνον κατέφυγε τέλος εἰς τὴν πρωτεύουσάν τοῦ ἐλευθέρου κράτους, ζῆτων σωτηρίαν καὶ τὴν ἀπαραίτητον ἡρεμίαν διὰ τὰς προφυλαίς πνευματικῆς ἐργασίας του. Ἐκεῖ δὲ εἰς τὴν δημοσιογραφίαν ἀσχολούμενος ἐνεφανίσθη συγχρόνως τὸ πρῶτον εἰς τὰ Ἑλληνικά γράμματα ὡς διηγηματογράφος ἑλκυσσας ἐνδὺς μετὰ τὰ πρῶτα διηγήματά του τὴν προσοχὴν καὶ τὴν ἐκτίμησιν τῆς ἑλληνικῆς

κήσε νὰ εἰδῇ ἐκτελεζόμενον τὸν ἔργον πόθον τῆς ψυχῆς του. Μετὰ ψυχικὴν ἀγασίαν ἐπανεκαμψε τέλος εἰς τὸ πάτριον ἔδαφος διὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐν τῇ μέσῃ ἡμῶν τὸν καλὸν ἀγῶνα.
Πλούσιον καὶ φωτεινὸν ὁ πῆρεξ τὸ πατριωτικὸν καὶ πνευματικὸν ἔργον του. Πολυσχίτης ἡ πατριωτικὴ καὶ λογοτεχνικὴ δραστηριότης. Ὁ δὲ θάνατος του, αὐθιγὸς εἰς τὴν φάλαγγα τῶν διατριβόντων περὶ τὰ γράμματα, ἀνοίγει ἀληθῆς, ἐν τῇ εὐρυτάτῃ τῆς λέξεως σημάδι, κενὸν εἰς τὴν τάξιν τῶν λογίων Ἡπειρωτῶν.
Ἀπόκειται εἰς ἄλλους εἰδικωτέρους ἐμοῦ νὰ ἐξάρασαν ἀπὸ πάσης πλευρᾶς τὴν πολυσχιδῆ πνευματικὴν δρασίαν τοῦ δεινῆς ἀνδρός. Ἐγὼ δὲ δύναμαι νὰ εἶπω δι' ὡς δημοσιογράφος, ἄν καὶ δι' ὡς ἀντικείμενος πρὸς πολλοὺς ἐν τῇ πατρίδι του, ὑπερέστη ἐν τούτοις εὐ

στὰ 1930 ὅτε ἐστὶς τῆς ἐκτελέσεως εἰς τὴν μὴ μὲν ἀλησμόνητον Χρηστοβασίλην ὁ Σούλης. Ἦταν τότε ἐστὶς τοῦ Σουλίου. Εἰμαστε στὴν κορυφὴν τοῦ Κουγγιτοῦ ἐπὶ τὴν ἐπέκεινται τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς ποῦ ἀνέστη ἔξω δὲ Σουλίου. Ὅλην ἐκείνην ἡμέραν ὁ Χρηστοβασίλης ἦεν ἐκεῖ ἀπὸ ἐμῶν. Τὸ μυαλὸν τοῦ στυφογυρίου σὲ χιτῶνας παλιούς καὶ ἡ φαντασία του ἐπλάθει ὅλη τὴν Σουλιωτικὴν ἱστορίαν καὶ τὴν ἐξῆς τὴν νύκτα τοῦ Σουλίου. Σὺ ἀκούεις τὰ καλὰ νῦνα νὰ θρονεῖν καὶ νὰ χαίρειν τὸν Σουλιωτικὸν ἐρεπιδῶνα τὰ μέτρα τοῦ ἐθνάρχου καὶ μετὰ βίαια φωνὴ μοῦ εἶπε: «Ἀχ, Χρήστε, πόσο ἤθελα νὰ παθῶν σήμερον καὶ νὰ με δῶς ἐκεῖ σὺ Σούλιε!»
Σ' αὐτὰ τὰ λίγα λόγια κρύβεται ὅλος ὁ Χρηστοβασίλης. Ὁ Χρηστοβασίλης ὁ Σουλιωτὴς ὅπως ὑπεράφητο σὺ πρῶτον τοῦ ποίητος ποῦ

ἀπὸ τῆς ἐπὶ 1881 σὺ Τρίκκαλα, ἐπὶν πρωτοεπὶ τῇ Θεσσαλίᾳ ὁ Ἑλληνικὸς σιγάτος. Ὁ Χρηστοβασίλης γενήθηκε, ἔφη καὶ πᾶν γὰρ τὸ Σούλι. Τὸ Σούλι γὰρ αὐτὸν ἦταν ὁ κέντρος ἔλος. Ἰσχυρὰ ἀπὸ τὸ Σούλι ἦταν τὸ χωριὸν τοῦ καὶ ὁ Σουλίου. Ἡπειρος, ἀπὸ τοῦ περιστερῆται ἐλθὼν ἡ ζωὴ τὴν καὶ ὅλο τὸ ἔργο του. Ὅσοι ἐξέτεσσον τὰ δράματά του, εἰς τὴν τιμὴν καὶ τὴν Ἀγίας τοῦ Σουλίου, θὰ δικαιοδοτήσουν τὴν σκέψιν μου αὐτῇ. Τὸ Σούλι, τὸ χωριὸν καὶ ἡ Ἡπειρος εἶναι ἡ τριλογία γύρω ἀπὸ τὴν ὁποία περιστρέφεται ἡ λογοτεχνικὴ τοῦ Χρηστοβασίλη. Ἀπὸ τὸ Σούλι ἐξῆλθε τὸ ἡρωικὸν γάλα, ἀπὸ τὸ χωριὸν ἔρρεε τὴ φαντασία του καὶ ἀπὸ τὴν Ἡπειρον πῆρε τὰ φτερά νὰ πετάξῃ σὲ πλατύτατος ὁρίζοντα. Δάσκαλοι του στάθηκαν τὸ Ἡπειρωτικὸν τραγοῦδι, τὸ Ἡπειρωτικὸν παρχαμὸν καὶ ἡ Ἡπειρωτικὴ

γενεστέτην ἰδεολογίαν θρησκευτικὴν, θινικὴν, ἠθικὴν, γινόμενος χειραγωγὸς καὶ οὐδὲμ στήθης τῆς κοινῆς γνώμης.
Ὡς λογοτέχνης δὲ καὶ μυροὺς ὡς διηγηματογράφος, ἔδωκεν καὶ πάλιν τὸν πόσον μετὰ τὴν γλώσσαν τῶν διηγμάτων του, τὸν γνήσιον δημοτικὸν τύπον τῆς Ἡπειρωτικῆς διαλέκτου, τῆς κατ' ἐξοχὴν ποιητικῆς γλώσσας τῆς πατρίδος μας, ὅσον καὶ μετὰ τὸ περιεχόμενον τῶν διηγμάτων του, τὰ ὁποῖα χαρακτηρίζονται πρωτοτυπία, ἀγνοῖται, ἔκτασις ἀληθῆς, ἡδονοφωφικὴ δεινότης καὶ δύναμις περιγραφῆς θανασμῆ. Ἀρεταὶ μετὰ τὰς ὁποίας κατέχει διὰ ἀνὰ ἀδιαφιλονίκητον εἰς τὴν

νέαν ἑλληνικὴν λογοτεχνίαν.
Τὰς ἀρετὰς δὲ ταύτας τοῦ ἀνδρός ἐκπλαίοντες ἡ θερμαίνονσα τὴν ψυχὴν τοῦ πᾶσις εἰς ἑλληνοπρεπὴ οἰκονομικὸν βίον, εὐλογηθέντα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ μετὰ τέχνην τετιμημένα.
Οἱ Ἡπειρωταὶ δὲ τηρῶμεν ἀλυστον τὴν μνήμην του, ἐδ' ὡς ὡς γινόμενος, διότι ἐτίμησε τὴν ἡπειρωτικὴν πατρίδα μετὰ ἀδάκρυτον ἔργον του. Ἐχόμεθα εἰς μέν τὴν ἀποφάνισθαι οἰκονομικὴν τὴν ἐν ἐξ ὧν παρηγορίαν, ἡ δὲ γῆ τῆς Ἀττικῆς νὰ κοῦπῃ ἐλαφρὰ τὸν νεκρὸν τοῦ τὸν πολυφίλτου.

Δ. ΒΑΛΑΧΕΙΔΗΣ

Ο ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΣ ΤΟΥ Κ. Δ. ΖΑΡΡΟΥ ΠΡΟ ΤΟΥ ΝΕΚΡΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΗΠΕΙΡΩΤΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
ΑΓΝΟΣ ΙΕΡΟΛΟΓΟΣ

ΤΟΥ Κ. Γ. ΜΟΥΛΑ-Γ. ΜΙΔΗ

Τότε από πολύμορφο χαροπύ-
λεμα και από αδόκητη αγωνία
που σου την έφαινε η ανυπερέβλη
τη και παραδειγματική άφραση
των αγαπημένων σου, έσφραγισες
για πάντα το γλυκολάλητο στόμα
σου κι' έκλεισες τα φλογερά σου μά-
τια, μακριά από τη θούλια μας
Γιάννινα που γιορτάζουν σήμερα
την επέτειο της ελευθερίας των
μακριά από τη αιρεμένη σου "Η-
πειρο, δι' όμως και σ' έφημ η ξε-
νική, αλλά σ' έης "Αθήνας τα λεγά-
ρώματα, στο άρχοντικό σπίτι του
ιμμενίου στρατηγού γαμβρού σου,
τούμπαρά εκε πάντα κοντά σου
και στην άγκαλιά της εθνομικής
του συζύγου και των δέξων σου
τετιδών που σε λατρεύουν, πολυ-
λάτρευσε νεκρή κι' εναργειακά μου
ρίλε, Χρίστο Χριστοβασιλή.

Κι' έδιδαξες την κατάλληλη ή-
μέρα να μάς φύγεις για πάντα στο
τύρσινο ταξίδι. Ένώ μοιτούν χα-
δόνου τα ηλεβόλα στα Γιάννινα
την επέτειο της μεγάλης ήμέ-
ρας του λυτρώματος σου, που έσθ' ό-
την έγκωμιαζες, όπως πάντα, με το
ιδιοπατριωτικό τραγούδι σου,
γυμναζόμενος ο τηλεγράφος διαλα-
λει το ήμερο άγγελμα ότι ο ένδοξο
όδης ύμνητης της μεγάλης ήμέρας
είναι τόν ένδοξόν μας θρόνον, ο
Χρίστος Χριστοβασιλής απέθανε
και κηδεύεται σήμερα! Και η ψυ-
ή σου τούρα πέφτει ν' άνιμασθή με
το χορό των μαρτύρων και των ή-
ρώων να τους γλυκοχαιρείση από
νωτά, σαν συναγωνιστές των και
αν ύμνητης της εποποιείας νον.

Και κατά την πέφτη από τη ώρα
που διά τελευταία φορά προσεκυ-
νουμε την Ιλαρή μορφή σου σ' ό
νυχος σώμα σου, έρχομαι κι' έγώ,
ισχυρότητες νεκρή, να έκτελέσω
όπως θλίβερόν που μου έπιβάλλει
ισχυρότατη αδελφή φίλη, να
κηδεύωσαι και δική σου ένδοξια,
α διαμνηνέουσαι και τον πόνο της
Ηπειρού μας και των "Ηπειρωτών,
να σε προσφωνήσω τό ύστατον χαί-
ρη, να μοιρολόγησω σ' ό θάνατό
σου.

Αλλά το μοιρολόγι σου αγαπη-
μέ μου, το έγραψες μόνος σου θρη-
νώντας πριν από λίγον καιρό το
Σταυρατό της "Ηπειρού, που 'τόν
τόμους έτοιμοθάνατο, ένω αείδεις

ζή εδύχωδς και ζωογονεί τη "Η-
πειρό μας, και ήσουν ένθ' ό έτοιμο-
θάνατος Σταυρατός και σ' έσένα δ-
νήκει το μοιρολόγι σου. Κι' έμοι-
ρολογώσες σ' έκείνο το πεζογρά-
φουδ σου—όπως τό είχες έπιγρά-
ψει—τέτοια:

«Η λύρα τονίζει ένα μεγάλο μοι-
ρολόγι για τό Σταυρατό που τον
αγγειοκρούει ο θάνατος. Ένα μεγά-
λο μοιρολόγι σ' όν "Ηπειρωτικό" δέ-
λτονα, γεμάτο πόνο και θλίψη, που
έτοιμάζεται να ύψωθ' ή για τό αλώ-
νιο κι' άγύριστο ταξίδι ο πληγωμέ-
νος Σταυρατός. Λαός κλαίει γύρω
του, κόσμος διέριος. Δεν υπάρχει
γιατρεία για τον πληγωμένο Σταυ-
ρατό θανάσιμα. Πετάινει ο Σταυ-
ρατός! Πετάινει!»

Μαυροφόρος έσ' "Ηπειρο, μάνα
του "Ηπειρο! Ο Σταυρατός... χα-
ροπαλεύει! Κλάψε δυστυχισμένη
"Ηπειρο! Κλάψε. Έκστρες που δεν
είχε νικήσει τίποτε σ' όν κόσμο,
που πάλευε δόμαστος κι' άκατα-
γνώριστος, δεν έχει πλιά χέρια να
πολεμήση, δεν έχει πλιά πόδια να
περπατήση, δεν έχει στήθος ν' άν-
τισταθ' η».

Ο χρόνος τεντώνει τη δρεπάνη του
να πάρη την αλ'κατοβρεκτη ψυχή!
Πετάινει ο Σταυρατός! Πετάινει!
Μην τον άφινεται τον "Ηπειρωτή
Σταυρατό να ξεψυχήση έδω μέσα
στους κόμπους. Μην άφινεται τό ή
ρωϊκόν κορμί του να σαπίσει έδω
κάπου... Σπρώξετέ τον ως που είναι
άκόμα καιρός, κι' ανεβάσατέ τον
στην πλιά ύψηλή κορφή του Πίν-
δου ν' άγαντίση την "Ηπειρο, ήπ-
άκη σ' άκη, άκόμα μια φορά, κι'
έκεί άνοιξε τον τάφο του, για
ν' άχθε μισοστόν τον τον λαό του,
την "Ηπειρό του όλην, όλην την
"Ηπειρο, ελεύθερη και δούλη. Κλά-
ψετε "Ηπειρώτες, κλάψετε. Πετά-
ναι ο Σταυρατός! Πετάινει.»

Πολυθρήνητε νεκρέ

Μέσα στην εθνομική σου καρδιά
είχες κλείσει όλην την "Ελλάδα—
κατά τον Ποιητή—και σ' ό φύλλο-
κάρδια σου ξεχωριστά σ' όν "Ηπει-
ρο μ' τις παραδόσεις της με τό ήθη
της με τους θρόλους της, με τό δ-
νεία της.

Η άδολη φιλοπατρία σου σ' έκα-
με μετά την άπελευθέρωση της πα-
τρίδας μας ν' άναμίσχης στην άχά-
ριστη πολιτική, για την όποια δεν
ήταν πλάσιμος ο άνομοκράτης και
άνιστορόβουλος χαρακτήρας σου.

Επολιτεύθηκες κι' έβγινες βουλευ-
της μόνον και μόνον για να άφελή-
σης την πατρίδα και ξεχωριστά την
"Ηπειρο.

Η μεγάλη ψυχή σου, που δεν έ
συνθηκολόγησε ποτέ με την ψευτιά
και την διπλοπροσωπία, θυσιάζο-
ντας πάντοτε τα άτομικά σου συμφέ-
ροντα, έλαττωόσες για κάθε μεγά-
λο και ύψηλό, για κάθε έθνικό και
πατριωτικό.

Εσκήρτησες στους έθνικούς μας
θράμβους και ύμνησες όλες τις με-
γάλες έθνικές μας χαρές, και έθρη-
νησες κι' έμοιρολόγησες τις έθνικές
μας συμφορές. Ύμνησες κι' έτρα-
γούδησες όλους τους έθνικούς μας
λαϊκούς και κληρικούς ήρωες της
νίκης και του πάθους, από τό Μαρ-
μαρωμένο βασίλει έως τον με-
γαλομάρτυρα Χρυσόστομον της μύ-
νης.

Στην άνέκδοτη ποιητική συλλο-
γή σου των «Έθνικών Μνημοσύ-
νων» παρειαίνουν όλοι οι μαρτυ-
ρες της Έκκλησίας και της Πατρί-
δας, καθένας με τον άνάγνωρο χα-
ρακτηρισμό του, καθένας με τη μορ-
φή, τη δράση του, το μαρτύριό του.

Σταυρωτή θέση στην ψυχή σου
και σ' ό λογοτεχνικά και ιστορικά
σου έργα αιτάχουν οι ήρωες και ή-
ρωίδες του Σουλίου, από τό όποι-
ον κατέγινε και ή οίκονγενιά σου.
Τους έξόμνησες, και σ' ό τραγούδια
σου και σ' ό διηγήματά σου και σ' ό
δράματά σου και σ' ό ιστορήματά
σου έπέβη, με άγάπη και θαυμα-
σμό.

Είναι άνεξάντηλη, είναι θαυμα-
μαστική ή λογοτεχνική σου παραγω-
γή: δύο έκαστονάδες διηγημάτων
και ήθογραφημάτων, δράματα, ποι-
ήματα έπικά και λυρικά, διάφορες
περίποιήσεις, όλα με την σφραγίδα
του έθνικού και πατριωτικού

δυναμικού και ηθικού σου—
ηρότατη άντίσταση σ' όποιον τό δια-
βόλη και σ' άκούση που τον αλμα-
λωτίζουν, τον τέφρουν, τον διδά-
σκουν. Και κοντά σ' αυτό ή πολυ-
χρόνια και άκαταπόνητη δημοσιο-
γραφική εργασία σου, οι ιστορικές,
πολιτικές, έθνολογικές, λαογραφι-
κές και γλωσσικές μελέτες και συλ-
λογές σου για την "Ηπειρο—όλα έ-
ξόχιστα, ενδιαφέροντα και αξιοση-
μεία. Με αυτά όλα—όπως και με
την ένδοξοτατη εργασία σου σ' όν
ταξίδια του «Ελληνομοι» ξεχωρι-
στά, και σ' όλη την ενεργότατη ζωή
σου, έδίδαξες, έφώτισες, έφρονήμα-
τισες και ένδοξοίλασες έπί πνευ-
νισμένη και πλέον χρόνια, πάντα
πρωτοπόρος, πάντα αίσιόδοξος πάν-
τα μαχητής άκαταπόνητος, ή άκατά-
βλητος.

Ποιός τόρα "Ηπειρώτης θά έξα-
κολούθησ' ό έγγον σου; Ποιός τό
τραγούδι σου; Ποιός τό διηγηματά
σου; Ποιός τό έθνικά και κοινωνι-
κά σου άρετα; Ποιός θά ένδοξοί-
λ' έ και θά φρονήματίζει σ' κάθε
έθνική μας γιορτή χαράς, και ποιός
θά παρηγορεί και θά ένθαρρύνη
σ' κάθε άνάμνηση έθνικού πέν-
θους;

Οργισθ' για τό θάνατό σου ό
Μουδός Κλαίον για τον αγαπημέ-
νο τους ό Νεράιδος των ποταμών
και των λόγων.

Πενθούν ό Σωτήρες των θρόλων
και των παρυμνιών θλίβονται οι
στολγικάδες σ' ό βουνά και σ' ό χει-
μάδια, κι' οι πιστικοί σ' τις σιάνες
και σ' ό λαγκάδια και λέν με τη φλο-
γέρα τους πικρό τραγούδι! Ο Χρ-
στοβασιλής απέθανε! Καρδιομαρτα-
ρύνει τα παιδιά των μικρών σχο-
λίων της "Ηπειρού και όλης της
"Ελλάδας. Λακρύνουν οι βρύσες και
να ποτάμια, τα βουνά και τα όσα
της "Ηπειρού και της Θεσσαλίας. Ο
||ίνδος κι' ο Όλυμπος που σ' κα-
μάριζαν όταν σ' άσταυρατός άνέ-
βαινες παίζοντας και πετώντας άκού-
ρατος σ' τις κορυφές τους κι' έγιορ-
τάζες έκεί τα Χριστούγεννα και την
Πρωτοχρονιά κι' έκοιτάζες με πε-
ριπόνηση τους κόμπους και δεν
ψιφρόσες τους Τούρκους που σε
έλαχαν καταδικάσει σ' έθνατο.

Ο άφίστατος κι' άμύητος περι-
γραφές σου, τό φαίνεται, πατριωτι-
κά και θρησκόλη πνεύμα σου που έ
λαμπε πάντα στην «Ελευθερία»
σόν, ή κατακλητική πνευματική
σου παραγωγή, τό τραγούδια, τό ή
θογραφήματα και τό διηγήματά σου
τά «Ηρωικά» με τους Σουλούς και
τους μάγκες της Έκκλησίας
και της Πατρίδας, των χρόνων της
σκληρίας, της Σερνιτιάς, της
Στάνης, τα Θεσσαλικά, «το
χωριό και το σπητιό», «το μ-
ικρό σχολείο», τα δράματά σου με
τους «Αγώνες του Σουλίου για την
Πατρίδα», «ήδη την ήμη», και ή
λα τα έπικά σου ποιήματα, ό «Μα-
ρμαρωμένος βασίλης», ό «Μαρκο-
μόδαρης», ό «Σαμουήλ» και ή
λα θά έμνησούν, θά συγκινούν και
θα φρονήματίζουν πάντα τις ψυχές
νέες της πατρίδας και ξεχωριστά
της "Ηπειρού μας, ή όποια θ' άνα-
γείνη γρήγορα μαρμαρίνη τη μορ-
φή σου και θά έκδώσ' και ν' άνέ-
κοτα έργα σου, που τό είχες παρ-
απονο γιατί δεν έπρόφρασε να τό
έχεις ευκαιρία ένός σου ζώσεως.

Πήγαινε τόρα, αγαπημένε μου,
στην αλώνια άνάπαυση, ένθ' που
δεν άναπαύτηκες ποτέ σ' όλη τη
ζωή σου με τον τραχύτερον άγώνα
της.

Σε περιμένουν σήμερα, που άντη-
χούν σ' ό Γιάννινα τα ηλεβόλα κι'
οι καμπάνες για τη μεγάλη επέτειο
της ελευθερίας των έσένα το συνα-
γωνιστή και ύμνητή των.

Σε περιμένει ο πολυκλαυσίος
γυνίς σου Βασιλίσς που τον έχασε
πριν κάμποσα χρόνια την ίδια μέ-
ρα σ' ό ήμερο.

Σε περιμένουν έκεί οι όμότεχνοι
και όμότεμοί σου, και ξεχωριστά ό
Βηλαράς, ό Βαλαωρίτης, ό Ζαλονά-
στας, ό Κρυσοδάλης.

Τά λαμπρά πνευματικά σου έργα
θά ζούν και θά έξέχουν και θά
συγκινούν πάντα και ή μήνη σου
θα είναι αλώνια.

Μετά μακράν ζωή κατανάλωθε
σαν έξ γόνιμο πολυσχιδή και πο-
λύτιμο εργασία άνάπαυται ελς
την άπόλυτον του τάφου ήρεμιά
και σιωπήν ελς άνθρωπος, ό όποιος
ελς την ζωή του ούδέποτε έπαύ-
σας την άνάπαυσιν και την ήσυχία,
ό Χ. Χριστοβασιλής. Με τον θά-
νατόν του ελς έπί πλέον άνθρωπος
των γραμμάτων, ελς έπλεκτος ήπει-
ρώτης, έπλεκτος και διανοούμενος
έξαιρετικά έκτελεί και μάς φέρνει
ώς μόνον παραγοράν δι' το κατελεί-
όμενον αίσθητόν κενόν πληροί ή
φωτεινή και άκνιστοδόξου πνευματική
του δημιουργία.

Όπως άν τον Χριστοβασιλήν και
λύπη ό στήλης τάφος ζή όμως
και θά ζή ό πνευματικός του έρ-
γον, τό όποιον θά έμπνέη και θά
θέλγη και θά καθοδηγή πρός την
πηνήν της άγνης, της άπειρώτης,
της ύμνης, και άληθούς σκέψης
της έθνικής, της όποιας ό αποθα-
νών ύπήρξεν ό άκαίριος έροφάν-
της.

Τό πένθος δι' τον θάνατόν του
άποσπάται τον όρίον του άτομι-
κού δι' να ελσέλθ' ελς τον κώλον
του γενικού πένθους. Εγγύλατος
τούτον άπόδειξ' είναι δι' όλοι οι
άνθρωποι των γραμμάτων κατέβ-
σαν πρδ της σορού τον τον φόρον
της έκείλας των εύλαβείας, διότι άν
έν ζωή ό άνθρωπος ζή όδρόσως
του Χριστοβασιλή συναντίσει μοι-
ραίως ποικίλα άντιδράσεις, όμως
ό τάφος μεταδίδει ελς τους ζώντες
μέρος της γαλήνης του, όταν πρβόει
ται να κρύνουν νεκρούς.

Ο Χριστοβασιλής ύπήρξε πολυ-
έδρον πνευματικόν φαίνόμενον, ως
λογογράφος, είδικότερον διηγημα-
τογράφος, ως ποιητής, ως λαογρά-
φος, ως συγγραφέας έν γένει έκρήθη
και έβραβεύθη υπό της κοινής γνώ-
μης και της είδικότερας κριτικής.
Ός άνθρωπος δεν ήτο διάφορος,
άφ' ότι ύπήρξεν ως συγγραφέας.
Διακεκρίμενος, ξεχωριστός, πρω-
τότυπος με μίαν πρωτοτυπία άνω-
τερότητας σπανίας.

Απλούς την ψυχήν και τους τρό-
πους, άπροσποίητος, άφελής, άνδισ-
τέλης, με διαγνύειν πνευματικήν
και ψυχικήν έπιτέλειαν τα δια-
φανήτα άμέσως ή άπλότης και
καλωσύνη της ψυχής του.

Παρομύθεος ύπήρξε 'τό θάρρος
του, ελς ολάνθ' όποτε έκδόθησιν της
ζωής, θάρρος πηγάδον από μίαν
έδρασαν άυτοεπιπόθησιν και ψυχι-
κήν άρμονίαν. Κανείς δεν θά ή-
σμονήσ' δι' όταν την "Ηπειρον έ-
κνύβονον ήσται αύτός άντιεχθή
ροπήσας μάστιγα λήσασθον αλμο-
σταγή, ελς τον όποιον ελπειν «όταν
έλ' ό Κράτος σ' ήμνησέται» δεν σ' ό
μνησέται έγώ».

Διά τον Χριστοβασιλήν ύπέρ-
σις ίδική του ήτο ή υπόθεσις παν-
τός ήπειρώτου, δι' τον έαυτόν του
δεν έφρόνιζε ποτέ. Ό ήθ' όνα
τον νάγκαις ήβιλλόν δόλιχον
ώρατον περιστατικόν της ζωής του
έξαιρετικό αυτό άνθρ'ωπος.

Ελς την πολιτικήν, ύπήρξεν δ' ό
χι άλλά άντιερόσωπος της "Ηπει-
ρού, ήτο απεχόμενος να νική ποή-
ρια πικριών, ή πολιτική του όμως
άντιθεσις πρδς ήν ή άλλοτε πλεωθυ-
φίαν έν "Ηπειρώ ούδέποτε ύπήρ-
ξεν αίτία μίσους έναντίον του, δι-
ότι ούδεις ποτέ έπαυσε να θεωρή
τον Χριστοβασιλήν ως ιδεολόγον
άγνόν. Αλλά ή πολιτική άπείκει προ-
σόντα άλλα, άπείκει διπλωματία,
επικαμψία και πείδος πάλ, ένθ'
ό Χριστοβασιλής ήτο πάντοτε ό Γ-
δισ, άπελκιστικός ελλικρινής. Ελ-
λικρινής, άδολος και άλτρουτικός
ύπήρξεν ελς όλην του την ζωήν.

Τώρα μακράν των άγώνων και
των μαχών μακράν των άνθρωπί-
νων μικροτήτων και ερίδων, μα-
κράν των παθών και των μισών, κοι-
μάται τον ύμνον του δικαίου.

Αλλά δεν απέθανε, διότι ή καθο-
δος ελς τον τάφον άνθρ'ωος ό Χρ-
στοβασιλής συμπίπτει με την ελσο-
δον ελς την θάνατον.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

ΕΠΙΜΗΝΗΜΟΣΥΝΟΣ ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΠΙ ΤΩ ΘΑΝΑΤΩ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΗΣ

Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

Τῷ κ. ΤΕΛΛΟΥ ΑΓΡΑΣ

Ὁ Χρηστοβασίλης ὡς ἔχρησεν ἄπο-
τος, γιατί ὑπῆρξεν ἐκεῖνος πού ἐ-
πρεπε νά εἶναι: φ υ σ ι κ ὁ ς .

Τά π ο ι ῆ μ α τ ἄ του, πού δέν
εἶναι λίγα, οὔτε μικρά, οὔτε ἀπο-
σπασματικά, ἔχουν τὰ θέματα, τὰ
αἰσθηματικά, τόν δέξα, τή γλώσσα τοῦ
δημοτικοῦ τραγουδιοῦ. Δημοτικὸ
τραγουδι καὶ ἡπειρώτικα εἶναι ἐννοεῖς
τόσον ἀλλήλθεντες, ὅσον δέν ὑπάρ-
χουν ἀντιστοιχίες γιὰ ἄλλη μεριά
τῆς ἑλληνικῆς γῆς. Καὶ σ' ὅλον τὸν
καιρὸ—τὸν πολὺ καιρὸ—πὺν ζοῦ-
σεν ὁ Χρηστοβασίλης, ἐκράτησε, μὲ
τὴ σειρά του, ὡστερ' ἀπὸ τὸν Βαλα-
ωρίτη καὶ τὸν Κρησιτάλην, τὸν αὐ-
λὸν τοῦτον τοῦ δημοτικοῦ τραγου-
διοῦ, διδάσκει τὸν τόνο του καὶ τὸν
δέξα του. Ἔως διὸν νὰ τὸν παρα-
δώσῃ νὰ τὸν συνεχίσουν ἄλλοι, νε-
αρώτατοι ἀκόμη, ὅπως δὲ Ἀλῆκος
τρίτης καὶ ὁ Γιάννης Πινδῆς. Ἡ-
μπορεῖ κανεὶς λοιπὸν νὰ πῇ δι-
στὸν Χρηστοβασίλην ὁρεῖται πὺς
ὑπάρχει ἀκόμη σήμερον ἡ «σχολή»
τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ γιὰ
τὸν μέν, παρὰ μόνον στήν ἡπειρο.

Τὸ δημοτικὸ στοιχεῖο πὺν προ-
εἶχε καὶ τὸ ἔργο τοῦ Χρηστοβασίλη,
εἶναι δ π α τ ρ ι ω τ ι σ μ ὁ ς .

Ἀκόμη πὺν πολὺ—δ ἡρωϊσμός. Κι
ὁ ἡρωϊσμός, ἐπίσης φυσικὸς εἶναι
—ὅπως δὲ τὸν: ἄδολος, τραχὺς, γε-
μῆτος ἀπὸ τὸν λυγισμό τῆς ἀγριότη-
τος. Πατριωτικὸς καὶ ἀγχιος ἐνθου-
σιασμός βγαίνουν προφανῶς ἀπὸ
τὸ ἔργο τοῦ Χρηστοβασίλη. Τὸν ἄλ-
λων ἀσθημάτων του οἱ πιυχῆς εἶ-
ναι σὲν ἀποσπασματικές.

Ἡ γ λ ὡ σ σ α του πρέπει νὰ
κνταχθῇ καὶ νὰ προσεχθῇ ξεχωρι-
στά. Ἐπαληθεύει ἐκεῖνον ὅπου συ-
νέπασαν ὁ Ρολῆς καὶ ὁ Χατζιδάκης
—τὸν πλοῖτο τῆς Δημοτικῆς, ὁ Ρο-
λῆς, πὺν ἔγραψαν διὰ τὴν δημοτικὴν
μας ἔχει διπλάσιες λέξεις ἀπὸ τὴν
Γαλλικὴν γλῶσσα, καὶ ὁ Χατζιδάκης
πὺν τὸ δεχόταν, ὅμως μαζὶ μὲ τὸ
πικρὸ παράπονον αὐτοῦ: οἱ λέξεις
εἶναι ἀ γ ν ὠ σ τ ε ς , καὶ μένουν
ἀχρησιμοποίητες σὲ πέντε καὶ σὲ
ἀνὰ ὅσῃματα ἰστικῆ, δ ἀρκοῦσε
ν' ἀναφέρουν τὸ παράδειγμα τοῦ
Χρηστοβασίλη καὶ νὰν' ἄλλο.

Ὁ γλωσσικὸς πλοῖτος του εἶναι
θανμαστικός. Ὅλο τὸ λεξιλόγιον τὸν
ἀ γ ρ ὠ σ τ ὶ ν, τὸν π ο ι ῆ μ ὶ ν, τὸν
τ ε χ ν ι τ ὶ ν εἶναι στή διὰ-
θεσὴ του. Ἐξαρωνίας, συνοδευεῖ σκε-
δὸν πάντα, τὰ κείμενά του, ἡ μὲ ὑ-
ποσημειώσεις κάτω ἀπὸ τὴν σελίδα,
ἡ μὲ γλωσσάκια σὲ τέλος. Καὶ δέν
τὸ κάνει ἐπιτόχως. Δέν εἶναι ἐπιτό-
χως. Εἶναι μόνον γιὰ τὸ θέλει νὰ ἐκ-
φραστῇ μὲ τὴν ἀκριβείαν, μὲ τὴν κ υ
ρ ὶ ο λ ὡ ἔ λ α , μὲ τὴν γλῶσσα πὺν
εἶναι ἡ φυσικὴ του.

Καὶ τοῦτο εἶναι φυσικὸ: ὁ Χρη-
στοβασίλης δέν εἶναι φ υ σ ι κ ὁ λ ὶ
τ ρ ῆ ς . Τὰ ποιήματά του τὰ «φυσιο-
λατρικά», εἶναι ποιήματα ἡσυχά-
στα, ποιήματα δὲ δ α κ τ ῆ μ α .
Καλύτερα δὲ: τὸ ποῦμα εἶναι: Δέν εἶ-
ναι, δ φυσιολατρικὸς, δ ρομαντικὸς,
ἀλλ' ὁ κλασσικὸς δ κυρίαρχος ἀπέ-
ναντι στὴ φύσιν, καὶ δὲ οὐκ ὀκλύδης
τῆς. Ἀπὸ τὰ ποιήματά του δὲ μᾶ-
λὸν τὸ πότε «ἀνδρίζει ὁ γὰρδός» ἡ
δὲν ἔσται, μὰ δχι, ποτέ, τίς μυστικῆς
τις ἀρρωστίας, τίς ἀνεξήγητες σὲ
ἀθέσεις πὺν δ αὐτὸς ἀφήνεται νὰ
τὸν κυριεύσουν ἑλπίδες σ' ἕνα τοῖτο
βυθισμένον σὲ λυγρῶς...

Ἡ «διδικτυκὴ» εἶναι τὸ μόνον
πὺν χωρίζει τὴ φυσιολατρεῖαν
τοῦ Χρηστοβασίλη ἀπὸ μείνν τοῦ
Δημοτικοῦ τραγουδιοῦ

Τὰ π ε ς ὠ γ ρ α φ ῆ μ α τ ἄ του
—διηγήματα—τὸ ἴδιον κ' ἐκτεῖναι—
φυσικά. Τὸ κυρίαρχον στοιχεῖο
τους, ἡ ὑπόθεσις. Ὁ Χρηστοβασίλης
ἔχει πάντα νὰ διηγήθῃ καὶν' ἑνὶ
θανμαστικῷ, σπουδαίῳ, ἀξιωματικῷ,

ἀξιωματικῷ, ἐξυπνοῦ, ἡ τρομερῷ. Κι
δ σκοπὸς του, δ ἀποκλειστικὸς, εἶ-
ναι πὺς δὲ τὸ διηγηθῇ. Ἄν ἐπι-
δὲ καὶ εἶναι νὰ γίνῃ παραστασι-
σμός καὶ ἐπειτα νὰ εἶναι γοργός. Γιὰ
σαφήνεια, δέν ὑπάρχει ζήτημα καὶ
γιὰ τὸν Χρηστοβασίλη. Εἶναι σαφές,
σάν τὴν ἀλήθεια.

Τὰ διηγήματά του εἶναι γραμμέ-
να, νομίζω, τὰ περισσότερα, δὲ πρὸς
τὸ πρόσωπον. Εἶναι, καθάρα, ἱστο-
ρικῆς προσωπικῆς. Θανμάζει μὲσα ἐ-
κείνῳ καθρεφτισμένον περισσότερο
τὸν ἄνθρωπον, παρὰ τὸν συγγραφέα.
Ἐνὰν ἄνθρωπον ἀληθινὰ ἡρωϊκόν.
Κ' ἐγὼ, πὺν, μὲ ἄλλην εὐκαιρίαν, ἐ-
δάβασα κάποτε τὴν πολυτάραχην,
τὴν τρικυμισμένην βιογραφίαν του,
γράφω τὸ ἐπίθετο «ἡρωϊκός» δι-
χως ὑπερβολή.

Ἀλησμόνητη δὲ μὲν τὴν ἡ πε-
ριγραφή κάποιος χιονοθύελλας με-
τωνιτικῆς ἀπάνω σ' ἀψηλά βου-
νὰ, Δεκέμβριον μῆνα, παραμονὴν Χρὶ-
στογεννῶν. Τὶ δύναμι καὶ τὶ ὁρ-
σὰ στήν περιγραφὴ! «Ὅλα τ' ἀνα-
γνωσματάρια τὴν ἔχουν—καὶ» ἀληθι-
νὰ ἡ μάχη ἐκτεῖναι μὲ τὰ στοιχεῖα ἱ-
σοδυναμεί, σὲ ἀντοχή καὶ σὲ ἔθαρ-
ρος, μὲ ὅποιαν δὲ ποτε μάχη πολε-
μική.

Ὁ περὶ τοῦ Χρηστοβασίλη
εἶναι δ τελευταῖος διδάσκων τῆς
Ἑλληνικῆς ἡ δ ο γ ρ α φ ῆ ς
ἐκείνῳ πὺν ἐπ' αὐτὴν δόξα, τὸν
χῶρον τῆς λογοτεχνίας; καὶ, ὅταν
τὸν ἑλληνικὸν θοῖοθρο ἦσαν ἡ Ἑλλάς
καὶ δέν ἔλκε ἀκόμη ὁμοσπονδία «Ἑ-
παρχία». Τὸ ἔργο του εἶναι ἀπολύ-
τως πιστὸς καθρέφτης τῆς ἐποχῆς
του καὶ τοῦ ὅπου του. Οἱ κοινω-
νικῆς, οἱ τεχνικῆς, οἱ ἔθνικῆς, οἱ ἐκ-
παιδευτικῆς πληροφροῦς πὺν περὶ-
εἶναι, δ' ἀποβῶν, μὲ μέρη, πολὺ-
μινα γραπτὰ μνημεῖα γιὰ τὴν συ-
γκρίσιν τῆς ἱστορίας αὐτοῦ γιὰ τὸ
μέλλον. Ἀλλὰ μήπως δέν εἶναι καὶ
σήμερον χρησίμος, γιὰ τὴν μελέτη
τοῦ παρελθόντος; Δέγοι μὲν μελέτη
τὸν καιρῶν τῆς δ ο β λ ε ῖ α ς .
Ναι, νὰ μὴ λησμονήσῃ διὰ τὸ Χρη-
στοβασίλης ὡς ἔχρησεν συγγραφεὺς
τῶ ν ο ρ κ ο κ ρ ῆ τ ἱ α ς . Κ' τοῦ-
κοκρῆτα στήν ἡπειρὸν ἐξηκολούθη-
σε ὡς τὰ 1913.

Ἀδυνάτως, ὅσο καὶ χαρκτηρι-
στικῆς ἔξαρτα, εἶναι οἱ ἐκπαιδευ-
τικῆς πληροφροῦς πὺν δίνει γιὰ τὰ
γράμματα καὶ τὸς δασκάλους τὸ
παρθεῖος του, μὲσα σὲ δόξα, τὸ
μὲ διηγημάτων μὲ τὸν τίτλον «Τὸ
μικρὸ ἡσυχά». Ἐκεῖ ὁ παππῆς—
δασκάλος, δ παππῆς—ἀγρότης,
ἡ σύγχρονη Γραμμάτων καὶ Ἑκκλη-
σίας, δ λογιστικὸς ἀνάμνητος
τὸν ἡμᾶς, ἡ βαρβαρὸς στὴ
θεσὴ τῆς ἀγωγῆς—δ φάλαγγας, ὁ
νάρθηκας, οἱ ἐμπνευστοί, οἱ τιμωροί.

Χαρακτηριστικὸν καὶ πρὸς ἀποσπασ-
τικὸν γιὰ τὸν Χρηστοβασίλη, εἶναι
δὲ δὲν λατρεύει τυφλὰ καὶ δὲ πὺν
εἶναι παρθεῖος καὶ δὲ δέν εἶναι
πρῶτα—πρῶτα θεσμικῶν...
Γιὰ τὸν Χρηστοβασίλη, ἡ παρθεῖος
χωρίζεται σὲ δύο: τὴ καλὴ—πὺν
εἶναι ἡ λεβεντιά, ἡ ὕψις, ἡ ἀει-
σθένεια, δ ἔθνικος, ἡ φιλανθρω-
πία, καὶ τὴν κακὴν, πὺν εἶναι ἡ
πρόληψη καὶ δ τύπος. Εἶναι προ-
συντικῶς, ἔξαρτα, ἀπὸ ἕνα
Παναγιῶτα καὶ ἕνα Μαργαρί-
τη. Ἡ ἡθογραφία του δέν τὸν ὁπο-
χεῖται τυπικὰ νὰ τὰ εἴδῃ δὲ
«καλὰ λαν», οὔτε νὰ τὰ προσπ ρ ῖ
σὴ ἀμέτοχος, «quarida e passa». Μά
χεται μὲ τὴν πρῶτον, μὲ πῶτι δὲ
καὶ μὲ φαντασμοῦ.

Ἐξαιρετὸν σχεδὸν πάντα, σὲ Γιάν-
νινα, ἀνακατεμένους μὲσα σὲ κύ-
κλους ἐθνικιστικῶν πρὶν ἀπὸ τὴν
ἄλωση, καὶ πολιτικῶν καλῶν.
Στὴν Ἀθήνα ἔρχεται σπανίως. Ἐ-
μενε μακρὰ ἀπὸ τὴν κέντρα, ἦσαν

ΓΥΡΩ ΑΠ' ΤΟ ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗ

ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Υπὸ ΟΛΑΜΟΥ ΠΕΡΑΝΘΗ

Εἶδα τὴν ἀγγελίαν τῆς θανάτου.
Διάβασα νεκρολογίαν γιομῆτες συ-
νήνηση. Ἀκούσα συμπαιριδιές μὲ
σιγανή φωνή ν' ἀνιστορῶν δὲς τὸ
πέρασμά του ἐντυπώσεις χάραξε πᾶ-
νω τους. Κι' ὅμως. Ἀῖμα δέν τὸ
χωρεῖ δ τοῦ; μου πὺς ὁ Χρηστοβ-
σίλης πέθανε. Ἀν ἐπαίνα ἔαντὶ τὸ
δρόμο τοῦ Ψυχικοῦ, τὸ φαντάζομαι,
καλόκαρδος δὲ μὲ δέχεται καὶ μὲ
φιλικὴν οἰκειότητα, δὲ μουβενδι-
ζαμε γιὰ χίλια δυὸ πράματα, καθὼς
τὴν τελευταία φράση. Τὴν τελευταία,
ἡ τὴν πρῶτη.

Γιὰτὶ μὲ φράζ μόνον εἶδα ἀπὸ
κοινὰ τὸν ἀλησμόνητον ἡπειρώτην
τραγουδιστὴν τὸν καλοναῖτι πὺν μᾶς
πέρασε. Κι' ὅσο καὶ ἂν τὸδελα καὶ
τὸ πρόσωπο, ἡ γεία του πὺν ὅλο
διακυμαίνονταν σὲ χειρότερον ἢ τὸ
καλύτερον, δέν μᾶψος νὰ τὸν ἔανν
ταμῶσθ.

Ὡστόσο, σὰ νὰ τὸν βλέπω ἀκόμη
ἀνίστημι μου, γαληνεμένον καὶ ἡρε-
μῷ, γὰ μιλᾷ ἀργά, ζυγίζοντας τὸ
μέγεθος τῆς βαρυντικῆς φωνῆς του,
σὲ μὲλιχρὸ ἀχνόχμυπο τοῦ ἄλωνα
ἐκείνου δεικνύει. Βουλαγμένος σὲ
μὲ πολυθρόνα, ὡνόνονταν λεβεντι-
κόρμα σὰν τ' ὅσον δ λόγος γιὰ τὴν
γλυκερὰν ἡπειρὸν. Ὑψιων, θαρρεῖς,
κουβεντιάζοντας γιὰ τῆς πατρίδας
παράγοι καὶ τὰ βουνόκορφα. Φω-
τίζονταν ἡ ὄψη του γάντισσας γιὰ
καιρὸς παλαιοῦ πὺν διάβηκαν ἀ-
γύστα, γιὰ ὅσους φασεινοῦς, ἀ-
ποκοινὸν διάλεξε τὰ διηγηματικά του
πρότυπα, γιὰ τὴν ἡπειρώτικη ποί-
ηση πὺν κυλάει, θησαυρός, σὲ σὲ
μα τοῦ λεβεντι λαοῦ μὲ τὴν καλ-
λεχνικὴν ψυχὴν, γιὰ τὸν Κρησιτά-
λην, πὺν μὲ τὸν ἑλληνικὸν του στί-
χον (μαζὶ μὲ τὸ Βαλαωρίτη) ζωντὰ
νεφέλῃ παρθεῖνα ὁμορφία τὸν ψη-
λὸν βουνόν.

Τὸν Κρησιτάλην, πὺν τρανὴ τοὺς
χαρκτηριστικῆς ψυχικῆς συγγένειας, πὺν
ἀπ' τὸν ἴδιον ἀγνὸν κόσμον ἐκτεῖναι
γιὰ τὸ ἴδιο (λαϊκὸν) πάλαιων, πα-
ρθεῖον. Ἐπαῖαν κατατρεγμένους. Τὴν
ἴδιαν μουσικὴν γλῶσσα ἔγραψαν, τὸ
ἴδιο ἔργο συνέλξαν, τὴν ἴδιαν σκλα-
βία πολέμασαν.

Ἀσφαμένῃ ἡ μυχία του στὴ θύ-
μησιν τῆς λεβεντιάς, τῆς δόξης,
τοῦ ἡρωϊσμοῦ: «δὲ-ἀννητὴ χρονῶν
παιδὶ μὲ πιασαν οἱ Τούρκοι, καί...»
Ξαναψῆλωση, γυάλισαν τὰ μάτια
του, ἀνέβηκαί τῃς τὸ θυμικὸν
τοῦ πατρὸς μουσικῆς. ἡπειρώτικον
ἔρα παλληκαριὰς ἔστω. Ἡ ἀ-
παιεῖς γραμμῆς τοῦ μὲγεθῶντος ὁ-
ρίζοντος τῆς Ἀτικῆς, ὡς φαί οὐκ
ἀπ' τὸ παρθεῖον, ἄλλαζαν. Κι' ἡ
πρῶτην δυνετοκορφή πὺν βεργολι-
γόνταν πὺν δῶθε, σὲν κῆπον, μὲν

φάνηκε σὰν ἔλατο.

Τώρα πέθανε.

Ἀπὸ καιρὸν ὅμως πολὺν ἔφευγον
γιὰ σὲ μυαλό του δ θάνατος. Σὲ
γράμμα του πὺν μουστειλε ἀπὸ τῆς
21 τοῦ περασμένου Ἰουλίου, λέει
σ' ἕνα σημειώ: «Κι' ὅμως, φ ε ὕ-
γ ω ἀ π' τ ὶ ν κ ὁ σ μ ο τ ο ὦ-
τ ο ν μὲ τὸ πικρὸ παράπονον διὰ οἱ
μεγαλύτεροι μου ἐχθροί, οἱ μεγαλύ-
τεροι μου ὀφειστές καὶ κατακρίται
ὡς ἔχρησεν ἡπειρώτικα...» εἶναι μαζὶ
καὶ ἕνα ἔσπασμα ἀγανάκτησης γιὰ
ὡς ἔχρησεν ἐκδηλώσεις, πὺν ἦσαν
φυσικὸν νὰ ἀνηκούσθον σὰν ἀντίδραση
μὲρος τῆς μεγάλης, τῆς μαχητικῆς, τὴν
δέναν δ ὁ α ὖ η του.

Πολεμιστικῆς καὶ ὁμαρειτικῆς, Ἀν-
θωπος καὶ ποιητῆς, δημοσιογράφ-
ος καὶ λογοτέχνης οἰκονομάρχης καί,
Βουλευτικῆς, ἡπειρώτικῆς καὶ Ἑ-
λληνας, σ' ὅλες τῆς ἐκφάνσεις τῆς πο-
λυτάραχης ζωῆς του, ἀπὸ ἀγαθὴ
πάντα ἔκινῃ σ' ἕνα ἴσον, μὲ ἀγνὸ
παλὺν ράδιον, πιστὸς καὶ γνήσιος,
σ' ἐντὶ χρισμένο τεῖμα στήλῳν τὸ βέ-
μα του, μὲγάλη γιὰ διὰ ἡπειρωτι-
κῶ. ἑλληνικῶ ἔθνικῳ, μεγάλο καὶ δ-
μορφον, «ἀληθολάτρης» πᾶσι δ α ὖ
δὲλα, κατὰ τὸν χαρακτικὸν τοῦ
Γαβριηλῆ.

Πολύπονητος, μὰ ὑπὸ κάθε του
ἰδιότητα ἔφτασε σ' ἀνότερα ση-
μεῖα ἀπόδοσης. Ἀπὸ μὲν αἰῶνα
καὶ παραπάνω τὰ Ἑλληνικὰ περὶο-
δικὰ καὶ ἡ ἐφημερίδες φιλοξένησαν
τὴν λογοτεχνικὴν του παραγωγή, τὴν
ἀγνὰ πατριωτικὴν, τὴν περιγραφεῖν
δυνατὴ, πὺν κοσμοβόλῃς βουλήν
παρθεῖν καὶ πὺν ἡ γλῶσσα τῆς,
λαγρῶς μὲν ἡπειρώτικῃ, φιδίαν
ὡς τᾶφια δὲ ζυθμικὸς ἀχρὸς κυπρὸ
κοῦδονταν σὲ χαροπλάδι. ἡπει-
ρος εἶναι τὸ ἔργο του, ὅπως ἡπει-
ρος εἶναι καὶ ὁ ἴδιος. Ἀπ' τὴν ἡ-
πειρὸν καὶ γιὰ τὴν ἡπειρὸν, μὲ τὴν
ἡπειρὸν. Περιγραφεῖ τὸν πόνο τῆς,
διαλάτῃς τῆς λεβεντιάς τῆς, ζωαγέ-
φιος τοῦ; καὶ μὲρος τῆς, πολέμας
τῆ σκλαβιά τῆς καὶ τραγουδῇ σὲ
χαλῆς τῆς. Ἡ ἴδια φλόγα καὶ ἔθαρ-
μα τὸν σπρώχνουν ἀπ' τὰ πρῶτα
ἀπὸ ποιήματα σὲ τὸς τελευταῖος
τόμους τῆς «Ἑρμολόγιος» καὶ τῆς
«Ἑστίας» καὶ ἔπειτα στὴν «Παναγο-
θήνη», σὲ ἡ «Παναθήνη» μὲχρι τὰ
τελευταία. Εἰς σκευοῦν, εἰς δι-
ηγήσεις, εἰς ἱστορίαν, εἰς κῆρυξιν.

Μὲ ζωὴν γιομῆτη ἀγῶνα, δόμῃ,
παλληκαριὰ. Κι' ὁ γερολεβεντι ἡ-
δὲ σὴν κοπέλα του νὰ ἐκκουραστῇ
κάσιν ἀπ' τὴν δέαν, προσπαθεῖται.

Μὲς στὴν ἡρεμὴ ἐπιβλητικότητά του
φάνηκε ἀκόμη θάλαρος. Ὡστόσο
τὸ χάρο τὸν σκέπτονταν. Ἀνοῖγα
ἔαντὶ τὸ ἴδιον μὲν γράμμα του: ...
καὶ δέν ἔαζον πότε θάμπερσιν γιὰ
ἀντιστάσιν σὲν τόπο μου, σὲ Γιάν-
νινα, ὅπου ἐπιδύοντο νάρησιν τὴν
τελὺν ἀλῶ μου πνοῇ, ἀγαναττοῦντας
τὸ φρόνιμον, ὅπου ἔκινον σὲ 1882
μελλοθάνατος, 19 εἰδὼν παλληκα-
ρι, καὶ τὰ παραβῶντα τοῦ Πινδου,
καὶ αὐτὸν τὸν ἴδιον, τὸν κλεφτοκό-
πον Πινδῶ, πᾶνω πατήσαι δὲς
τοῦ τέρσοφ μὲ τὰ πόδρια μου...

Ἡ τελευταία του ὁμῶς ἐπιθυμία
δέν ἔγινε. Πέθανε στὴν Ἀθήνα σὲ
οἰκονομικὴν στερὰ καὶ σὲ ἐκτένεια
μᾶς μέρους γιὰ τὴν ὅποιαν ἀγώνισ-
κε. «Παυκαὶ καὶ εὐχαιριστήν ἐκεί-
σε τὰ μάτια, χαμογελάσας, σὰ νὰ
κοινοῦν ἀπὸ μακρὰν σάλλειγες καὶ
βῆμα σπαρακτικὸν καὶ καμνῶν
καὶ κανὼν καὶ τὴν
γιομῆτην βουὴν ἀπὸ τὰ θυμικὰ
Γιάννινα πὺν χαίρονταν τὴν Ἀντι-
εῖα τους. Ἦταν τὸ πρῶτὸ τῆς 21ης
τοῦ Φλεβάρη.

σημα δ λεβάντης. Ἡπ.ρωτής. Ἀκούει καὶ δ θάνατος του ἡτο ἡρώδης—πραγματικὸς θάνατος παλλὴ καρδίᾳ.

Προαισθανθεὶς τὸ τέλος του, ἠθέλησε, ἀντὶ προθανάτου λυγρὴν ἀκούσθαι περὶ τὴν κλίνην τῆς τελευταίας του ἡρωϊκῆς δημοικῆς τραγούδια, τραγουδῖα πολλὰ καὶ χαράς.

Ἔτσι ἀπέθανεν ὁ Χρῆστος Χρηστοβασιλῆς. Καὶ ἡ ζωὴ του καὶ ἡ δόξα του καὶ δ θάνατος του ἀποτελοῦν καὶ τὰ ἑρῶα, φωτεινὰ παραδείγματα διὰ τὴν Νεολαίαν μας· ὁ βίος του γενναῖος τοῦτον ἡπειρωτοῦ ὑπῆρξεν ὑπόδειγμα καὶ Λογίου καὶ Ἀνδρός.

Ἡ «Ἐστία» εἰς τὸ φύλλον τῆς 2ας Φεβρουαρίου:

Τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα ὑπέστησαν, ἀληθῶς, βαρεῖαν ἀπώλειαν διὰ τοῦ θανάτου τοῦ γενναίου Ἡπειρωτοῦ ποιητοῦ καὶ δημοσιογράφου Χρ. Χρηστοβασιλῆ. Ἀνδρῶπιος μὲ εὐφυεῖαν ἀντίληψιν μὲ αὐστηρά ἀληθῶς ἀνθρωπιστικὰ, μὲ πατριωτισμὸν ποῦ δὲν ἐννόησαν ὅτι, ὁ Χρηστοβασιλῆς ἐπέθετο τὴν σφραγίδα τῆς προσωπικότητος εἰς τὴν πνευματικὴν ἐκδιήλωσιν μᾶς δ' ὁλοκλήρως πενηντοετίας καὶ εἰς τὴν ἰδιαιτέραν ζωὴν τῆς πατρίδος του. Τὴν γενικὴν αὐτὴν ἀντίληψιν διεκράτησεν ἡ συρροὴ ἐκποσώπων πᾶσης τάξεως καὶ πλῆθους λογίων κατὰ τὴν χθὲς τελευτήσαν δημοσίᾳ δαπάνῃ κηδεῖν του.

Τὸ «Ἐθνος» εἰς τὸ φύλλον τῆς 23ης Φεβρουαρίου:

Ἀπέθανε προχθὲς κατέταφῃ μὲ τὸ Ἀ' Νεκροταφεῖον, συνοδευθεὶς ἐκ τῆς τελευταίας του κατοικίας ἀπὸ πολλῶν κόσμων τῶν γραμμάτων καὶ ἰδωσὶ συμπατριωτῶν τῶν Ἡπειρωτῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀπῆλαιε πᾶσις ἐκτιμήσας τὸ συγγραφεὺς τῶν «Διηγημάτων τῆς Στάνης» Χρηστος Χρηστοβασιλῆς. Ὁ μεταστῆς, φύσις ἀνήλικος καὶ γεμάτη ἀπὸ πατριωτικῶν παλμῶν, ἐπαίξει σπουδαῖον ρόλον κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας τῆς Ἡπείρου καὶ ἐπέδειξε σπουδαῖαν πατριωτικὴν δράσιν. Τὸ 1875 ἐκράτησεν ὡς ἐνηντηρὸς τῶν Τούρκων, λόγῳ τῆς ἀνομιᾶς του κατὰστάσεως τῆς Βαλκανικῆς, τὸ δὲ 1878 θραπετεύσας μετέβη εἰς Κέρκυραν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἡπείρον, ἐποὺ ἡγωνίσθη παρὰ τοῦς Ἀγίους Σαράντα. Ἐκτότε συνέληψεν δις ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ κατεκλίσθη εἰς θάνατον, κατὰ τὴν ὁδὸν νὰ θραπετεύσῃ καὶ νὰ διασκεύῃ θῆς ἑσσοκλίας διὰ τὴν συνέληψιν τῆς πατριωτικῆς του δράσεως διὰ τῆς Ἑθνικῆς Ἐταιρείας «Ἑλληνισμός».

Παράλληλα πρὸς τὸ πατριωτικὸν του ἔργον ὁ Χρηστοβασιλῆς ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ καὶ δημοσιογραφικὴν, δρῶν καὶ φιλολογικὴν δράσιν. Ἐπὶ τῇ ἐξέδῳ εἰς τὴν ἰωάννιναν τὴν ἐφημερίδα «Ἐλευθερία» καὶ π' οὗτοῦ του συνειργάσθη εἰς τὴν «Ἀκρόπολιν» ὑπὸ τὸν Γαβριηλίδην. Ἐπὶ αὐτῇ καὶ γερουσιαστῆς Ἡπείρου, ἐτιμήθη δὲ πρὸς δὴμῳ καὶ ἐκδοχῇ λυδραρχῶν βραβεῖον παρὰ τοῦ ὑπουργείου Παιδείας. Ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν 75 ἐτῶν.

Τὰ ἀνέκδοτα ἀκμήν ἔργα τοῦ Χρηστοβασιλῆ ὅς ἐκδοθῶν ἐμπειρεῖ τῆς Πανεπιστημικῆς Ἀδελφότητος Ἀθηνῶν, τὴν ὁποίαν, ὡς ἐδήλωσαν ἀπὸ χθὲς, θὰ ἐνισχύσῃ π. δὲ τοῦτο ὀλίκοι ἀρχεῖοι φίλοι τοῦ μεταστάντος καὶ τὰ ἡπειρωτικὰ Σωματεία.

Ἡ «Βραδυνή» εἰς τὸ φύλλον τῆς 23ης Φεβρουαρίου:

Μία ἡρωϊκὴ μορφή τῶν Ἑλλήνων

νικῶν Γραμματῶν ἐξέλιπε προχθὲς: Ὁ Χρῆστος Χρηστοβασιλῆς. Ὁ ἑκκλησιῶν λογογράφος, Συλλογιστὴς καταγωγῆς, προσχωρήσας ἐκ τῶν πρώτων εἰς τὸ κίνημα τοῦ δημοτικισμοῦ καὶ ἀπὸ πενταετίας ἐπλοδογῆς τὴν ἑλληνικὴν λογοτεχνίαν μὲ πλῆθος διηγήματα, ποιήματα, ἱστορικὰ μελέτας καὶ θεατρικὰ ἔργα. Τὸ ἔργον του ἐπλάσισθη πάντοτε εἰς τὰ ἔρις τῆς Ἡπειρωτικῆς παραδόσεως καὶ ἡ μελέτη τῶν ὁρασιμῶν τῶν τύπων τῆς τραχείας ὑπάλθρου κυριώτατα τὴν ἀπησχόλησε. Ποιὰ τις ἐπὶ τῆς Κρουστικῆς ἐμφάνει εἰς πολλὰ ἔργα του δὲν ἡμῶς διδοῖ τὸν Χρηστοβασιλῆν ν' ἀναπτύξῃ τὴν ἀπαραίτητον λογοτεχνικὴν αὐτοτέλειαν καὶ νὰ μορφώσῃ ἱδαν ἐν τῶν πνευματικῇ προσωπικότητι. Ἀπὸ τὰ περὶ τὸ ἔργα τὰ «Χριστοῦ γενναῖα σὲν Ἡνδον», οἱ «Πελαργοί», τὰ «Μετέωρα», ἀποτελοῦν ὑποδειγματικὰς σαλίδας ἡθρογραφικῆς λογοτεχνίας, τὸ δὲ πολυμῆτος τοῦ «Γενάρη», ἔχον ἐκδηλῶν τὴν σφραγίδα τῆς δημοτικῆς παραδόσεως, εἶνε ἀπὸ τὰ καλλίστα του. Ἀπὸ τὰ ἱστορικὰ του διηγήματα τὸ ἐπιγραφόμενον «Ἐβραῖος βασιλεὺς τῆς Κύπρου καὶ δουκὸς τῆς Νάξου» ὅλον τὸν Κυκλάδιον, εἶνε πρὸς τὸν λογοτεχνικὸν ὁριζήσαντα καὶ ἐκ ἀπὸ τὰ καλλίστα προεὶντα τῆς ἱστορικῆς λογοτεχνίας. Εἰς τὸ θέατρον ἔγραψε ἕνα δράμα, τὸ «Τὰ τὴν τιμή», ἐκδοθὲν εἰς τὴν θεατρικὴν ἐβελισθηκὴν Φέξῃ καὶ παρασταθὲν ἐπανελημμένως. Ἐκτὸς ὅμως αὐτοῦ ὁ Χρηστοβασιλῆς καταλείπει καὶ ἀνέκδοτον θεατρικὸν καὶ ἄλλαν λαογραφικὴν ἔργασίαν ποὺ ἐξείκει νὰ τὴν τὴν φῶς τῆς δημοσιότητος.

Ἐκτὸς ὅμως τῆς λογοτεχνικῆς ἐστότητος καὶ δράσεως, ὁ Χρῆστος Χρηστοβασιλῆς ὑπῆρξεν ἐπὶ μακρὰ ἔτη διευθυντὴς ἐφημερίδος καὶ δημοσιογράφος μαχητικῆς. Πολυταλαιπώρως ἐπανελημμένως ἐβούλευ τῆς καὶ ἐπανελημμένως ἐδιώχθη διὰ τὴν ἐκαιδύσαντα ἰδεολογίαν του. Εἰς τὸ πρῶτον τὸν ἔλ- λας χάνει ἐξέχοντα ἐργάτην τῶν Γραμματῶν καὶ ἐνθερμον πατριώτην.

Ὁ «Τύπος»:

Ἡ γενικὴν ἐλπίσιν προέκλεισε τὸ ἀγγελμα τοῦ θανάτου ἐνός πραγματικῶς ἐκλεκτοῦ Ἑλλήνου τοῦ ἡπειρωτοῦ Χρηστού Χρηστοβασιλῆ. Ὁ Χρηστοβασιλῆς ἦτο ἕνας ἀληθινὸς καὶ ἀνόμενος Ἑλληνας. Ἀγωνιστὴς τῶν ἑθνικῶν ἀγώνων, δημοσιογράφος, ἐκλεκτὸς λόγιος, πολλὰς βουλεύτης, διετέλεσε μέσα ἐν καὶ εἰ, τὰς ἐκδηλώσεις του ἀντάγειν τὸν ἡπειρωτῆ. Ἀπὸ τὴν ἐπαύριον του μὲ τὸ στερμένον ἡρώδιον μουσικῇ ὡς τὴν σκένιν, τὴν δουλίαν, τὰς περὶ εἰς, τὰ γραφόμενά του ἡ δ' ἡλθὶν καὶ καὶ πραγματικῶς Ἑλληνας τῆς Ἡπείρου. Ὁ διαπαιθροῦς, κοσμοπολίτης καὶ ἡ συμβιβαστικὴ ἡθικὴ μερικῶν ἐποχῶν, τὸν ἀφῆκεν ἄντικον. Τὰ περὶ γραφόμενα καὶ τὰ ποιήματά του ἦσαν ἐπίσης ἀληθινὰ καὶ ἑλληνικά. Δὲν ἐντυπωσιάσθησαν διόλου ἀπὸ τὰς νεοελληνικὰς, τὴν κοκονοφίλοισαν ἡ τοὺς ἐξωφρενισμοὺς διαφόρων ψευδοεργῶν ἢ πρωτοποριστικῶν λογίων καὶ ποιητῶν. Ἦσαν ἕνας γένηος πλάτανος τῆς Ἡπείρου, καλὰ εἰς ὁ μόνος εἰς τὴν γῆν. Καὶ ἐμεινεν ἀκλόνητος ὡς τὸ ἱερόν. Τὴν παραγωγήν τοῦ θανάτου του λαρεκλίσσε τὰς τρεῖς του θυγατέρας καὶ τὸν τραγουδῶσαν τὸν γέρο-ἄδμον, καὶ τὴν ἐπομένην ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν 75 ἐτῶν, ἀλόγιστος καὶ ἀγνός, ὅπως ἐξέκρινε παῖδι ἀπὸ τὸ χωριὸν του.

Ὁ «Νέος Κόσμος»:

Ἀπεβίωσεν ἐν Ἀθήναις καὶ ἐκηδεύθη τὴν παρελθούσαν Κυριακὴν ὁ ποιητὴς, διηγηματογράφος, πολιτευτὴς καὶ δημοσιογράφος Χρῆστος Χρηστοβασιλῆς, ἐκλεκτός τῆς Ἡπείρου τέκνον καὶ διακεκριμμένος τῆς πνευματικῆς οἰκογενείας

μέλος. Τὴν κηδεῖαν του παρεκολούθησαν οἱ ὑποταγοὶ καὶ καὶ Γεωργακοῦ ποιοῦ καὶ Νικολαΐδης, ὁ Διοικητὴς τοῦ Ἀ' Σώματος Στρατοῦ καὶ ἱπποκόπος, οἱ καὶ καὶ Α. Καμάνης, Ε. Μουζήλης, Γ. Ἀθανᾶς καὶ πλείστοι ἄλλοι λόγοι καὶ δημοσιογράφοι, καθὼς καὶ ὁ σύσσωμος ἡ ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεὶ Ἡπειρωτικὴ παροικία, προσήνθη δὲ τῆς νεκροῦ ἀκούσας δὲ Σπασίμ. Μητροπολίτης Παραμυθίας καὶ Ἀθηναγόρας. Ἡ κηδεῖα τιμῆς ἐνεκεν ἐγένετο δημοσίᾳ δαπάνῃ, ἐπίσης δὲ ὁ ἄδμων Ἀθηναίων διέθεσε δωρεὰν τὰς εἰς τιμητικὴν θέσιν. Ἐπὶ κηδεῖας ἐξεργάσθησαν ὁ δικηγόρος καὶ Ζώτος, ὁ ἐκπαιδευτικὸς σύμβουλος καὶ Σάββας, ἐκ μέρους δὲ τῆς Ἐνῶσεως Συντακτικῶν καὶ τῆς Ἐνώσεως Λογοτεχνῶν δὲ καὶ Γ. Ἀθανᾶς. Ἀντὶ ἄλλης νεκρολογίας δημοσιεύει κατωτέρω τὸν σύντομον ἐπισήδειον τοῦ καὶ Γ. Ἀθανᾶ.

Ἐκ μέρους τῆς Ἐνώσεως τῶν Συντακτικῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐκ μέρους τῆς Ἐνώσεως Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν ἀπευθύνω τὸν ὁριστὸν χαιρετισμὸν σὲν καλεῖματον τοῦ δημοσιογραφικοῦ στίβου ἀγωνιστῆς, σὲν ἐπὶ ἐκόν τῆς Ἑλληνικῆς Λογοτεχνίας ἱεροφάντην.

Ὁ Χρῆστος Χρηστοβασιλῆς διήρξε πνευματικὴν φρονησιμότητα ἀπὸ ἡλικίας, ἰδιωτικῶς. Καταγόμενος ἀπὸ ἡρώϊ καὶ συλλογιστικῆς οἰκογενείας, εἰς κληρονομίᾳ τὴν ἀρεμάνειαν ψυχικὴν ἰδιοσυμφορὴν τῆς γενεᾶς του. Κίττι πρῶτον καὶ κατὰ πολέμου καὶ ἐσθλῶς δυνατὰ μέσα του. Ἡ ἐμπνευσίς του ἔμοιζεν μὲ τὸ δόσοφον φρονησῖμα τοῦ βοήθησιν σὲν φράγγει τῆς Ἡπείρου. Αἱ ἰδέες του φεροκοποῦσαν μὲ τὴν ὁμηρικὴν πηλὴν τῶν ἀνέτων τῆς Κιτίδας καὶ τοῦ Ζυλίου. Τὸ ἀσθημὰ του ἐκείνην ὅπως οἱ καταρράχτες τοῦ θύμου καὶ τοῦ Λοῦρου ἀνέμεσε σπύδους ὁδοῦς βούσας τῆς κοίτης τῶν. Ἡ πέννα του εἰς τὴν κόψιν καὶ τὴν αἰχμὴν Συλλογιστικῆς πάλας. Ὁ ἱερὸς ἐνδοπισμὸς τοῦ ἦσαν πηγαῖος, ἀνεῖναι, ἰσχυρὸς, ἀκατάσχετος. Ὁ ψυχικὸς καὶ πνευματικὸς του κόσμος ἐκφυλαγέτω ἀπὸ τῆς λατρείας τῆς Πατρίδας. Ἱστορία, θεολογία, ποικιλία, παραδόσεις, ἔθιμα, ἥθη: Νὰ τὴν ἐγείμην ὡρίτια, πλοῦτος, φαντασμαγορικὰ τὸ ἐσπεριζομένου τοῦ στερεώμα! Ἀπὸ αὐτὰ ἐκινεῖτο ἡ πηλὴ τῶν ἐμπνευσῶν του. Ἀπὸ αὐτὰ πρῶτον εἰς τὴν ὁδοῦς τῆς δράσεως του. Ἀπὸ αὐτὰ προσδοκῶσιν τὴν μὴν του ἀμοιβὴν καὶ ἐκπαινοῦσιν!

Ὁ Χρηστοβασιλῆς ἐβούλεσε μέσα σ' ἕνα ἔθνος δναιρο. Ἰὸ χυλοκάδοι του ἦσαν ἕνα συνεχὲς πατριστὶ δ' ἐμφοτήριον. Ὁ ποιητικὸς του ὁστὸς ἦσαν ἕνα ἀδιάρτητο Ἑλλαδολατρετικὸν μένος. Ἐγὼ μὲν σήμερον ἕνα ἀκόμα μεγάλον πατριωτὴν ἀπὸ ἐκείνους ποὺ σὲ δ' ὁστῶτα χρονία εἶσαν κρατῆσι βαθεῖα τὴν αἰσὶ τοῦ ἑλληνικοῦ μεγαλείου, εἶχαν κρατῆσι φιλὰ τὴν σημαίαν τοῦ ἐθνικοῦ ἱδανικοῦ. Ἀφῆρσε τότε μὲ τὴν συλλογικὴν ἀνταπάντησιν του, μὲ τὴν αὐτεὶαυτὴν ὁμηρικότητά του ὅλην τὴν τὴν ψυχὴν, ὅλην τὴν τὴν δύσιν, ὁ Χρηστοβασιλῆς σὲν ὑποδύσασιν τοῦ ἱεροῦ πλυνήρος, σὲν ἀναρρίσσει τοῦ ἱεροῦ λαβήρου, σὲν ἀπολαύσασθαι τῆς μεγάλης ὁδοῦ καὶ εἰς ἐπὶ τέλος σημαίνει τὸσο θριαμβικτικῶς αὐτὸ 1912. Καὶ ζῆσι νὰ παρατηρήσῃ, αἰετὶ νὰ σημειώσῃ, διὰ τὸ μέγιστον Ἡπειρωτῆς τραγουδιστῆς, ὁ μέγιστος Ἡπειρωτῆς ἀγωνιστῆς αὐτοῦσε τὸ πνεῦμα σήμερον 21 Φεβρουαρίου, τὴν ἐπέτειον ἀκαρτίως τῆς ἀλώσεως τῶν ἰωαννίνων, τὴν ἱστορικὴν ἡμέραν τῆς ἐθνικῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἡπείρου. Ὁ ἔλεγε κανεὶς διὰ ἐπὶ τὴν τὴν αὐτὴν, τὸς μὲν: μὲν μὲ τὸ Χρῆστος σὲν μερικῶν αὐτῶν τῆς δημοτικῆς ποιήσεως, ὁ καὶ γὰρ κανένας ἄλλος λόγος. Μὲν γὰρ ν' ἀρῶν τὴν πατριδολατρετικὴν πνεύσιν καὶ νὰ εἰσὴν μὲν μὲν καὶ μὲν αἰνιγμὰ ποὺ σὲν βολίζει μὲν σὲν γυμνάσιον τοῦ χρόνου τὸν δικαιοτάτορον πόδα καὶ τὴν λαμπροτέραν χαρὰ τῆς ζωῆς του: τὴν Ἀντιγόνην τῶν ἰωαννίνων, τὸν Σουλίου, τῆς Ἡπείρου.

Σεβαστὴ συνάδελφε καὶ φίλε! Ἡ τελευταία μουτικὴ ἐπιθυμία τῆς πατρίδος σου ψυχῆς ἐξελήφθη! Ἐνέστησες σὲν σήμερον αὐτὸ τὸ Χρῆστος! Δὲν τὸν ἀφῆκεν νὰ σὲν πᾶσι τοῦ ἡδῆ αὐτοῦ! Μὲν ἐπὶ αὐτῆς παλληκαρικῆς ματὶ τοῦ! Γιατὶ δὲν ἡδῆες νὰ πεθῶνς μὲν ἀσπασμένη μέρα! Ἡδῆες νὰ πεθῶνς τὴν μέρα ποὺ ἀναστήθηκε ἡ Ἡπείρος! Ἡδῆες νὰ πεθῶνς τὴν ἡμέραν ποὺ τὸ ἀγαπημένον σου Γέννηον ἀναγυρῶσιν τὴν νύκτ, τὸ θόρυβον, τὴν Ἀντιγόνην! Τὸ κατωτέρωσες! Ὅταν

γὰρ τελευτήσῃ φορὰ σὲ εἶξαι ἰδῇ καὶ ποῦν χαρμοναῖο ποῦν καὶ καὶ τῆς ἀνάμεσε σὲν βιβλίαν σου μὲ τὸ Χρῆστος τὸν ἐκεῖ καὶ δ' ἀσπότης. Τοῦ ἐφοῖς τὸ χέρι καὶ τοῦ εἶπες: «Ἤμ' ἡ ἀφῶσις ἔδω! Θέλω νὰ μὲ πᾶσι σὲν Γέννηον!» Τὸ θυρομῆκα καὶ νοῦθῳ διὰ τὴν ψυχὴν σου φερονέμεν σὲν εἶπας ἑλπίαν ὅτι τὸ Γέννηον καὶ μετὰ ἀπ' τὸν ἐπαινοῦν ἀντίπαλο τῆς πατριωτικῆς Ἡπειρωτικῆς λατρείας! Κοιμήσου ἔξοχιστε!... «ν' ἐπὶ τῶν ἡ Ἀθῆναι» καὶ γὰρ ἀγκυλίσις προσφώναν τὸ εἶπον σου—τὸ αἰώνιον μνημεῖο τῆς πολιορκίας σου προσωπικότητος σου θὰ εἶναι στήμενον ἐκεῖ σὲν Γέννηον, σὲν κέντρο τῆς Ἡπείρου, ποῦ τὸσον δὲ πνεύμα τὴν ἀναμνήσῃ, ποῦ τὸσον ἀντίεικα τὴν ἀντιπροσώπευσε! Καὶ τὸ ἀθάνατον πνεῦμα τοῦ μνημείου ποῦ σὲν μόνος σου ἀνέμωσεν μὲ τὸ πλῆθος φιλοκόρη σου ἔργου—αὐτὸ θὰ εἶναι στήμενον αἰώνιος σὲν Ἑλλήνων Πατριστῶν καὶ σὲν ψυχῇ τῶν Ἑλλήνων.»

Τὰ Νεοελληνικὰ Γράμματα:

Τὴν περασμένη Κυριακὴ ἀπέθανε σὲν ἡλικίᾳ 75 χρόνων, ὁ γνωστός Ἡπειρωτὴς λογοτεχνῆς καὶ ποιητὴς Χρῆστος Χρηστοβασιλῆς. Γεννημένος σὲν ἡρώδι Σουλίου, ὁ ἀείματος Χρ. Χρηστοβασιλῆς, εἶχε ἐκδοθῆναι ἀπὸ τοῦ νωρὸς σὲν καλλιέργειαν τῶν γραμμάτων. Τὸ πρῶτον ἔργον του—δημοσιογραφικὸ καὶ λογοτεχνικὸν—εἶχε τὴν σφραγίδα τῆς ἐδιδουλικῆς ζωῆς τῆς πατρίδος του, τῶν ἀγώνων, τῆς ἐδιδουλικῆς καὶ τῶν ἀγώνων τῆς γὰρ τὸ ἐσθλὰ βαρὺ τῆς. Τὰ διηγημάτα του τῆς σιάνης καὶ τὸ χωριὸν, οἱ στίχοι του καὶ ὅλη ἡ ἄλλη του ἐργασία, εἶχαν ἀναδείξει τὸν Χρηστοβασιλῆν ὡς ἕνα ἀπὸ τοῦς καλλίτερον ἡδωγὰς φωνῆς τῆς γενεᾶς, τὸν, ἰσάως τοῦ σὲν πατριώτη καὶ συγκαταίοντο τὸν Κρητικὸν, ποῦ εἶχε ὅμως ἦν εὐνία νὰ ζήσει ὡς τὰ βαθεῖα του γερασίου, νὰ καλλιέργηται καὶ νὰ δολιχθῶσιν τὸ ἔργον του, ποῦ εἶχε τὴν θέαν του, μὲν σὲν ἱστορίαν τῆς Νεοελληνικῆς φιλολογίας.

Ὁ «Κηρύξ» ἰωαννίνων εἰς τὸ φύλλον τῆς 23ης Φεβρουαρίου:

Ὁ Χρῆστος Χρηστοβασιλῆς δὲν ὑπῆρξε πλέον εἰς τὴν ζωὴν ἀπὸ τοῦ ἀπογεύματος τοῦ παρελθόντος Σαββάτου. Ὁ μεγάλος Ἡπειρωτὴς ἀνίκητος ἦδη εἰς τὴν ἱστορίαν. Ἀπῆλθεν ὁ σὲν, ἀπὸ τῆς Ἡπείρου. Ὁ Χρηστοβασιλῆς ἀπέθανεν εἰς τῆς Ἀθῆνας.

Ὁ χρόνος τῆς ἐφημερίδος αὐτῆς δὲν εἶναι ἀρκετὸς οὔτε διὰ τὴν ἀσθενεῖαν ἀκόμη σκιαγραφίαν τῆς προσωπικότητος καὶ τοῦ πνεύματος ἔργου τοῦ ἀποβιβάσαντος ἐκλεκτοῦ Ἡπειρωτοῦ συγγραφέως καὶ ποιητοῦ. Αὐτὶ εἶναι ἕνα ἔργον ἀπῶνται καλοσυσταῖον, ἕνα ἔργον ποὺ δλοῖ ἐθανύμνησαν καὶ ἐβρῆμσαν, ἕνα ἔργον ποὺ δ' ἀποτρεῖ πάντοτε τὴν ἀποκαταστάσιν διὰ τῆς ἐπεσομένης Πατρίδος τῆς γενεᾶς. Ἡ ζωὴ του εὐφρόνισεν ὡς γέμει ἀπὸ ἀγώνων Ἑθνικῶν καὶ πατριωτικῶν πρὸς τὴν Πατρίδα καὶ τὰ ἑλληνικὰ πνεύματα. Ὁ περὶ ὁστῶν ὁ ἀμνηστὸς Χρηστοβασιλῆς δὲν ἐπαινεῖται ποῦ πᾶσι τῶν τῆς Ἑλληνικῆς λογοτεχνίας μὲ ἔργα ὡφίτης σημαίας ὁλοκαρτίως, διὰ ἀνεγόμενα ἀπὸ τὴν πόδα ἀγαπῶντος καὶ ἀγνῆς φιλοπατρίας καὶ ποικιλίας ὡφίτης σημαίας ἀπῶνται τῆς τῆς λαογραφίας καὶ τῆς ἱστορίας τοῦ Ἑλ- λίνους. Τὰ ποιητικὰ του ἔργα, ὑπεροχὴν, πλοῦτος καὶ ἐκτετατῆ, ἐκτὸς τῆς τεχνικῆς τῆς ἐκτετατῆς καὶ ὑπεροχῆς πᾶσι τὰς ἀλλὰ ἀπῶνται ἀπὸ ἕνα καλὸν κατὰ τὴν Πατρίδα λαμπρυνόμενον ἀπὸ τὴν ἀδελφὴν ἀντιγόνην τῆς Ἡπειρωτικῆς ψυχῆς καὶ ἀπὸ τὸ καλλὸς καὶ τὴν ἀντίαν τῆς Ἡπειρωτικῆς φωνῆς. Μέσα εἰς τὸ ἔργον τοῦ ὁ δῖος μέγας Ἡπειρωτῆς εἶχε κλεισθῇ ὅλην τὴν ψυχὴν τῆς Ἡπείρου μὲ τὸν καλὸν τῆς καὶ ἀγνῆς πόθου, μὲ τὴν χαρὰν, μὲ τοὺς πόθους καὶ τὰ δνεία τῆς.

Ὁ δημοσιογράφος ὁ Χρῆστος Χρηστοβασιλῆς εἶπε καὶ ἐν τῇ ἀντιγόνην σὲν ὡς ἀπὸ τὸν στήλον τῆς ἀποκαταστάσεως ἦν ὁ «Ἐλευθερία» τὸν διὰ τὸ γενικὸν Ἡπειρωτῶν καλὸν κατὰ τῆς ὡφίτης σημαίας ἡμερῶν τῆς σημερινῆς τῶν τῶν Ἑλλήνων, ὅσον καὶ τῶν Ἡπειρωτῶν ἰδεῶν καὶ διεκδικήσεων.

Ἡ ζωὴ του γενικῶς, ἀρρηξομένη καὶ ἀδελφῶν, εἰς τὴν Ἡπείρου καὶ τὴν Ἑλλάδα, γέμει ἀγώνων ὡρίων, ἐβγῶν καὶ ὡφίτων ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Πατρίδος. Ὁ θάνατος του δημιουργεῖ κενὸν δὲ

Τὸν Χρηστοβασίλη τὸν γνῶρισα στὰ Γιάννενα καὶ συνεργάστηκα μαζί του γιὰ τὸ Βορειοηπειρωτικὸ, ὅταν εἶχα τὴν τιμὴ νὰ διευθύνω ὡς Ὑποδιοικητὴς τῆς Γενικῆς Διοικήσεως Ἡπείρου τὸ Ἐμπιστευτικὸ τῆς γραφεῖο. Σχετίστηκα μαζί του πολὺ καὶ διατηροῦσα ἔκτοτε στενὴ καὶ ἐγκάρδια φι-
λία.

Στην Ἀθήνα βλέπαμε συχνά ὅταν ἠτανβουλευτής καὶ πρόεδρος, μετὰ τὴ Ζωσιμάτα σχολή ἦλθε στὴς γιορτὲς τῆς ἑξόδου καὶ ἀπήγγειλε ἀπάνω ἀπ' τὸν θρόνον τοῦ Μάρκου Μπότσαρη ἕνα ἐμπνευσμένο ὕμνο γιὰ τὸ Μεσολόγγι καὶ τοὺς Ἡπειρώτες ποὺ ἀγωνίστηκαν καὶ ἔπεσαν στὴς πολιορκίες καὶ τὴν ἔσφοδο.

Τὸ ἔργο του, πρὶν τὸν γνωρίσω ὡς συνδεδεμένον τοῦ ἐκτὸς δημοσιογραφίας, τοῦ ἤξερα καὶ τοῦ εἶχα παρακολουθεῖσαι σὺν ὡς τὴν ἡμέρα που πέθανε καὶ τὴν «Ελευθερίαν» του τὴν διάβαζε τακτικά. «Εἶσι ἔχω μπροστὰ μου αὐτὴ τὴ στιγμὴ ὅλην τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν ἀδυσπόσῳ τὴν, τὴν ἀξία καὶ τὴν δύναμιν του καὶ μὲν τὰ ἀποφανθῶ ἀδίστατα καὶ πῶς δ' ἡμῶς τοῦ Χριστοβασιλῆου ἐλνε μεγάλως τὴν πατρίδα, μεγαλύνοντας γιὰ τὴν «Ἠλεῖρα καὶ ἀμείροτος γιὰ τὴν γορμάτα».

ΧΡΗΣΤΟΣ Γ. ΕΥΑΓΓΕΛΑΤΟΣ
Δήμαρχος Μεσολογγίου
Γενικός Γραμματέας της Ένώσεως
των Δήμων και Κοινοτήτων της Έλ-
λάδος.

σαναπλήρωτον διὰ τὰ Ἑλληνικά γράμματα καὶ τὴν Ἱπείρον ἢ ὅποια μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀλησιμονήτου Γ. Πελλερέν, χάνει τώρα κι' ἓνα ἀκόμη ἐλλεικτὸν τέκνον της, τὸν Χρηστοβασίλην.

Ὁ «Κήρυξ» αισθανόμενος βαρυντά την θλίψιν και ὀδύνην διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἐκλεκτοῦ Ἠπειρώτου εὐχεται καὶ νὰ εἶνε ἐλαφρὸν τὸ χῶμα τῆς Ἀττικῆς ποῦ τὸν ἐσκέπασεν, εἰς τὴν οἰκογένειάν του δὲ ἀπευθύνει τὰ πλέον ἐλικορινῇ καὶ θερμὰ συλλυπητήρια».

Ὁ κ. Εὐθύμιος Τζάλλας εἰς τὸ
φύλλον τῆς ἀφημερίδος του «Ἑπι-
ρωτικὸς Ἀγὼν» τῆς 24ης Φεβρου-
αρίου:

Ἡ Ἀττικὴ γῆ ἐδέχθη εἰς τοὺς
κόλπους αὐτῆς καὶ ἔταν ἀκόμη δι-
ανοομένους Ἕπαιρώτην, ἕνα ποιη-
τὴν καὶ λογογράφον, ἕνα δημοσι-
ογράφον Ἕπαιρώτην τὸν Χρήστον
Χρυστοβασιλῆν. Ὁ ἐκλυπὼν ἀπὸ
μικρὰς ἀκόμῃ ἡλικίας κατέδειξε τὸν
ἀνήσυχον πνεύμα· τοῦ καὶ μίαν διά-
θεσιν ποιητικὴν, ἀλλὰ καὶ τέλμην.
Ὁ ὅλος του βίος ὅτι ἔλεγε ἐν ὅπῃ
ἔξεν ἀνήσυχος πολυμήχανος καὶ πο-
λύταραχος. Ἄλλοτε διακονεῖ τὸν
Πύραγγο. Ἄλλοτε θυσιαεῖ εἰς τὸν
βωμὸν τῆς Πατρίδος, ἐκθέτων εἰς
κίνδυνον τὴν ζωὴν του. Κατακαί-
μενος ἀπὸ τὸν πυρετὸν τῆς ἀναδεί-
ξεως ἔστιν ἐτι παρασούρεται· εἰς ἐνε-
ργεῖας ἀτόπου. Τοῦτο θῆμος δὲν ἐρ-
μαίνει ὅτε ὁ Χρυστοβασιλῆς· μὲ τὸν
ἐθνομὸν τοῦτον μὲ τὰ τραγοῦδια
τοῦ εἰς τὴν ἄλυσιν παρέτα· τὰ τραγοῦ-
δια τοῦ διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἕ-
παιρὸν ληγομένη ἐτι εἶνα ὁ καλὸς
στρατιώτης. Ὁ στρατιώτης ἐνὸς ἐ-
θνικοῦ ἁγῶνος.

Ἄλλ' ἡμᾶς, τὴν Ἑπαιρωτικὴν-
δημοσιογραφικὴν οἰκονομίαν θὰν
ἐνδιαφέρουν αἱ παντοειδεῖς ἐκδηλώ-
σεις τοῦ ἀνθρώπου πνεύματος τοῦ
Χριστοθεολογίου. Ἡμᾶς ἐνδιαφέρει ὁ
δημοσιογράφος Χριστοθεολογίας. Ἡ
ἀνθρωπία τοῦ πνεύματος τοῦ καὶ ἡ
ἀκατάδεχτη δραστηριότης του τὸν
ἀνέγειρε καὶ πρὸς τὴν δημοσιογρα-
φίαν. Ἐπλάττει καὶ ὁ Χριστοθεολο-
γίας ἐπὶ τῇ ἐλέκτρῳ ὡς δημοσιο-
γράφος φαντατικῶς πάντοτε ὑποστη-
ρικτῆς τῶν πολιτικῶν του ἀρχῶν
καὶ παπειθῶσαν, μὴ δεχόμενος συμ-
βιβασμοὺς, μὴ ὑποχωρεῖν. Ἐδοκίμα-
σε ὁ Χριστοθεολογίας τὴν πικρίαν
τῆς ἐγκυριαλῆς τὸν πόνον τῆς
μωροσύνης καὶ ἀνῆλθε καὶ αὐτὸς τὸν
ἀνθρώπου ἐν ὁρίωνι τοῦ δουλοκρατοῦ.

Ἐνας παραστρατημένος τσέλιγκας. Αὐτὸς ἦταν ὁ Χριστοβασιλῆς; τὸ ἔργο του, στὴ ζωὴ του, στοὺς τρέποντες. Ἦταν τσελιγκάκι, ὅπως γράφει κι' ὅπως διηγούνταν ὁ ἴδιος ἀπὸ τὸ Σουλῶνικου τῶν Κουρέντων. Τὴν παιδικὴν καὶ τὴν ἐφηβικὴν ζωὴν τὴν πέρασε κοντὰ στὰ πρόβατα, ἀνάμεσα στὸς νιάγκρους, τοὺς αὐτοὺς καὶ τοὺς γκιόσους, ἀναγράφοντας τὰ καλοκαίρια στὴ Ροδόδοκ, καὶ κατηγοριώντας στὰ χεῖρα μαζὰ τὸν χεῖμα. Ἦ ζωὴ αὐτὴ τοῦ ἐμῶρφους τὸ εἶναι του καὶ τοῦ ἀφ' ὧς ἀναμνήσεις τόσο ζωηρές, ὅτι σὰ ἀργότερα μὴ ἔδινε λογογράφος, ἀφοῦ σπούδαζε ἐν τῇ μεταξὺ στὴν Ἰδλὴν κι' ἔβγαλε λίγον καιρὸν ἀπὸ τὰ κτήματα τοῦ Ζωγράφου τοῦ Θεσσαλίας, τίς ἀναμνήσεις αὐτὲς νὰ ἔχη καὶ ὅμως τὸν περισσοτέρων διηγημάτων του καὶ τὸν καλὸν ῥυθμὸν. Μέσα σ' αὐτὰ καθρεφτίζεται ἀπὲρ ἡ ζωὴ τῆς Ἑλληνικῆς ὑπακοῆς μὴ μιά ἀκανόνιστη φωτογραφία, ἡ Γιάτι ὁ Χριστοβασιλῆς δὲν παραδεδόχονταν ἄλλη τέχνη ἀντίθετα πρὸς τὸν κείνην, ποὺ ζωγραφίζει τὴν ἀπὸ τῆς ζωῆς, ὅπως δεχέται στὸν καλὸ καρδὸ κι' ἀρετὴν ἄνθρωπο. Προβλήματα σπουδαία καὶ δυσκολεδιάζοντα δὲν τοῖς ἴσασιν ζῶντα μισὰ. Σ' ἓνα ὄραμα τοῦ «Γιά τὴν τιμὴ» δὲν ἀετάζει τὸ ζήτημα τῆς τιμῆς, σὰν ἓνα ζήτημα γιὰ τὸ ποιοτὸ ὁ συγγραφεὺς πρέπει νὰ ἀποφασίσῃ.

τη γνῶμην του, ἀλλὰ τὸ βλέπει: ὁ
πως τὸ βλέπουν οἱ συγγραφεῖς τοῦ
Διόφαντος ἔθιμα, ποὺ ἔλειψαν, τώρα,
τὰ περιγράφει ὅπως τὰ ἔζησε καί
τὰ θυμᾶται, χωρίς νὰ βελῶσι νὰ ἐλ-
πίῃ τίποτε περισσότερο. Γιατὸν-
ἐπειδὴ ἀφηγείται ἀπέρριπτα καὶ ω-
σικὰ, ἔγινε ἀγαπητὸς ὡς διηγημα-
τογράφος. Νομίζω κανεὶς, πῶς βλέ-
πει πλάι στὴ φωτιά ἔναν γερο-τσέ-
λιχνα νὰ διηγείται ὁμορρα συμβάν-
τα τῆς ζωῆς του μέσα στὴν πλάσιον
τῆς ποικιλικῆς καὶ ἀγροτικῆς ζωῆς
μὲ τὴν εἰδυλικὴν τῆς ὕψης καὶ δι-
χως τὰ προβλημὰτῆς. Διηγεί-
ται ἀκτῆμ καὶ ὅτι ἀκούσε ἀπὸ
τοῦς μεγαλυντέρους τοῦ γιᾶ παλῶς
τερὰ χ' ὄνικα. Κ' ἵ. τ. εἰς τὸς θεῶς
σε κατὰλλῶ νὰ ἐκμεταλλεῖσθαι
ἀπὸ τὴν ἱστορία (Καπετὰν Καλόγε-
ρος), δὲν μπορεῖ νὰ ἔχωρῃς ἀν-
τὰ καὶ καὶ τῆς τῆς ἱστορίας τοῦ εἶναι
τῆς φαντα: ἱα. δη μού: γνημ ἡ προ-
φορικῆς πληροφωρίας ἀπὸ παλαι-
τέρους του. ἐπειδὴ τὸ πλεῖστον τῶν
διηγημάτων του εἶναι ἐπεισοδία τῆς
ζωῆς του, ψυχογραφεῖ συχνὰ τὸν
ἑαυτὸ του καὶ πρὸς αὐτοὺς σὲ ψυχο-
λογικῆς παρατηρήσεις ἀξιοπρόσ-
χτες. Μερικὲς ἀπὸ τὶς ἀφηγησεις
τοῦ δὲν στεροῦνται δραματικότητος,
ὅπως ἡ «σκηνὴ τῶν ἐφθῶν, ποὺ
χορεῖσιν γύρω ἀπὸ τὴν ἀνδρακία,
ὅπου ἔχουν τοποθετηθῇ ἡνὰ περι-
στον γειμισμένον, ποὺ δὲ ἑσται ὁ
κο θὰ ἐκπυροσφοτήσῃ σὲ λίγα
καὶ ἑὸς φωνεῖσθαι κἀποῖον ἀπ' αὐ-
τοῦ», ἐνθ' αὐτοὶ τραγουδοῦν μὲ ἀφέ-
λεια «κ' ἵ. ὅποιον πᾶρῃ ὁ χᾶ

φικού Γολγοθᾶ. Ἐπὶ σειράν αὐτῶν δὲ Χρηστοβασιλῆς ἐτίμησε τὸν δημῶσι οργαρχικὸν στίβον τῆς Ἱπείρου.

Τὸν καλὸν μας συναδέλφον τὸν πρεσβύτερον λόγιον προπέμποιμεν, εἰς τὸ ἀγρίστον ταξίδι μὲ δάκρυα. Τὸν νεώκαρτον τάφον του ἐξίνουμεν μὲ τὰ ἀπλά και ἑλπίεριττα λουλούδια τῶν Περσικτικῶν βουνῶν. Καὶ ἀπυθύνοντες τὸν ὑστατον συναδέλφικὸν ἡχοιραισιον εὐχόμεθα νὰ εἶναι ἀπαφρὸ βῆτο χώμα τῆς Ἀττικῆς γῆς, ποῦτον ἀκ:πᾶξει.

ροντας». Είναι οι έφηβοι που μ' αυτόν τον τρόπο γίνονται βλάμηδες. 'Ο Χριστοβαόλτης έδειχνε ως τὰ γεράματα του τὸ σημάδι ἀπὸ τὸ τραῦμα ποὺ ἔλαβε τότε στὸ ἀριστερὸ του χέρι, ὅταν γίνηε ἀναφοροποιτὸς μὲ τὰ παιδιὰ τὸν ἀγρόφυτὸς τῆς ἐπαρχίας του. 'Όλος αὐτὸς ὁ θησαυρὸς τὸν ἀναμνηροῦσε τὸν μορφεῖ ἀνὰ χρησιμοποίησιν ὡς ἀριστο ὀλιγὰ γιὰ κείνον ποὺ θέλει νὰ μελετήσῃ τὰ ἥθη καὶ τὸ ἔθιμα καὶ τὴ ζωὴ τῆς 'Ηπειροῦ μὲ χρονολογικὸ κέντρο τὸ 1880 καὶ μὲ προέκτασιν στὰ παλαιότερα καὶ νεώτερα χρόνια. Γιὰ τὸ Χριστοβαόλτης ὡς διηγήματα τογράφου δὲν παραποιοῖ: λέγει: «ἐκεῖνο ποὺ συνέβαινε. ἐκεῖνο ποὺ ἦταν ἀληθινόν, συμπληρρόνοτας πολλὰς φορές τὸ καίμενο μὲ ὑποσημειώσεις. Καὶ πρέπει ἀπόλυτα νὰ τὸν πιστέψουμε, ὅταν διηγείται γιὰ τὸ γαμπρὸ, ὁ ἑπὶ τοῦ, πρὸς τὸν ἀκόμα οἰήσονται τὰ κερὰ τοῦ γάμου, ἔφυγε μὲ τὸν καρβάνηγι τὴν ξενεῖται, γιὰ τὴν καθυστροφίαν, ὅθινα τὴν εὐκαιρίαν τοῦ ταξιδίου, ἀφένοντας σὲ σπῆτι τὴ γυναῖκα του πρὶν τὴν γνωρίσῃ γιὰ γυναῖκα καὶ γύρισε γέρος μὲ ἄσπρα μαλλιά, σὰν ἕως ἔξινος πιά σὲ χωρὶς του. Είναι τὰ μαῦρα χρόνια τοῦ 'Ηπειρωτικοῦ ἐξηνητημοῦ, ποὺ θρήνησε μὲ στὰ διηγήματά του ὁ Χριστοβαόλτης λιτὰ καὶ ἀπέρριττα καὶ ποὺ τὰ γνήσια τὸν Ζαχόρι κι' ὁ ἄλλος 'Ηπειρωτικὸς ἐπαρχίας καὶ τὰ μοιρολόγια στὰ τραγούδια τῆς ἐξηνητείας.

Τὴν αὐτὴν μπορούμε νὰ διπλοσκη-
 ρούμε, πῶς, ἂν ᾔη μάρφωση ἐνδὲς
 ἀνθρώπου ὀφείλει ν' ἀρχίζῃ ἀπὸ
 τῆ γνώσεως τοῦ τόπου του, ὅπως τὴν
 ἀντιλαμβάνεσται ὅσας παιδαγωγούς,
 τὸ ἔργο τοῦ Χριστοβασιλῆ εἶναι
 ἀπαράμιτο γιὰ κάθε Ἑπειρώτη
 ποὺ οὐ θελήσῃ εἶσι νὰ μορφωθῇ ἢ
 νὰ μορφώσῃ τὰ Ἑπειρωτῶνπαιδα.

Πολύ συχνά παρατηρείται τὸ ἐργὸ τοῦ μιᾶς συμπληθητικῆς διὰ θέ-
ση, ποὺ δὲν ἐμπαρεῖται τὸ ὀ-
νομασθῆναι ἀνθρωπίνως, γιὰτὶ ἐπα-
κτείνεται καὶ στὰ ζῶα καὶ στὰ πράγ-
ματα ἀκόμα καὶ ποὺ μὴδὲν εἶναι νὰ
διακρίνομεν τ' ἀχνάρια τῆς ἀνιμυ-
νῆς τέχνης. Ὁ αὐτοὺς ποὺ δὲν θέ-
λει νὰ τὸν σφάξουν καὶ στὸ τέλος
ματιωμένοι τῆς σφαγῇ του, ἡ φυλκτι-
σμένη πέρδικα, ποὺ τὴν ἀγορᾶζει
καὶ τὴν ἀφίνει ἐλεύθερη, γιὰτὶ τὸ
μήνχημα πῶς ἦταν ἕνας σκυλάκι-
κι' αὐτοῦ, ἀφοῦ ἡ πτερδικά του ἤ-
ταν ἀκόμα δοῦλὴ στὸς Τούρκους,
τὸ ζῆμαί βέβαια ποὺ σπύτι του, ποὺ
τὸ συμπονεῖ ἔτσι γκρεμισμένο ἢ με-
ταμορφωμένο, φάνανται ζωντανῇ
ὑπαρξῇ, μὰς φανερώνουν ἐναντ. Χρη-
στοκρατὶκῇ εὐαίσθητῃ, τελείας δια-
φορετικῇ ἀπὸ τὸν ἀκίμητο καὶ τρα-
χὺ πολιτικὸ ποὺ γνώρισαν οἱ ἐκλο-
γαίς του.

Μιά σειρά διηγημάτων του, τα «Θεσσαλικά διηγήματα», πού τού έλέπνευσε ή Θεσσαλία, όπου έζησε μιζζωή αγροτική και μπόρσες δ

πώς δηλαδή να προσερχοσθῇ πρὸς τοὺς περιβάλλοντες καὶ κερμαίσῃ ἄλλα σχεδὸν ἅσπαια, δὲν προϋφίστανται τότε στὸ ἔργο του κι' ἔχουν τὸ ἴδιο ὕψος μὲ τὰ διήγηματα τοῦ βουνοῦ καὶ τοῦ κάμπου. Ἀλλ' ὡς τὸ ἴδιος ἔλεγεν, οἱ τὸ ἀσπικὸς διήγημα τοῦ εἶνε ἕνα. «δὲν τὸ αἰσθάνεται». Κι' ἔλεγε ἀπλύτητα τὴν ἀλήθεια. Στὴν Ἀθήνα κι' ἐδῶ καὶ παντοῦ ἦταν ὅαν ἐνὰ ἕνεος δὲν μπορούσε νὰ προσερχοσθῇ πρὸς τὴν ζοὴ τῆς πόλεως. Ἡ ἐπιληρηναίκα τοῦ ἐξάρνεις, ἡ ἑλλειψη ἀλτσαυκότητος ὁπὸς καὶς περὶπτωσ

Μία ξεχωριστή πνευματική φυσιογνωμία έξέλιπε προχθές για την "Ηπειρωτική". Ο ποιητής, ο τροβαδούρος του βουνού και του κάμπου, του χωριού και της στάνης, της ξενιτιάς και της σκαβιάς δάν' υπάχκει πιά. Τò φιλόξενο χώμα της Άττικής ληλόφθηνα τον έδέχτηκε και πάντε στην άγκαλιά του.

Γεννήθηκε στο Σούλι ο Χρηστοβα-
σίλης το 1861. Ή ζωή του πολυκύ-
μιντη και περιπετειώδης. Σπούδασε
τα πρώτα γράμματα στην πατρίδα του,
στά Κουρνετοχώρια. Τό σχολαρχείο
τό τέλειωσε στην Ξάνθη κοντά στο
θείο του Σπυρ. Χρηστοβασίλη.

Τὰ ἔργα κλῆια μαθήματα τὰ διδάχτη-
κη στήν Ἐκκλησιαστική Σχολή τῆς Σμύρ-
νης. Ἐκεῖ τὸ 1875 δεκτικασσάρον
χρονῶν παῖδι τὸν ἀρπάζαν ἐπὶ τοῦτο-
ροῖ καὶ τὸν κράσαντες δημόσι τοῦ-
ς. Ἰταν ἡ ἐκοχὶ τῆς ἀνωμίαν τοῖς κ-
τάστασις στή Βαλκανική. Στὴν Πόλιν
τὸν ἔβαλαν στὸ Ἀυτοκρατορικό Λύκει-
ον ἀπὸ γὰρ συνεχὺς τῆς σπουδῆς τοῦ.
Οὐρατέψου τοῦ 1878, ἦλθε στήν Κέρ-
κυρα καὶ ἀπὸ κεῖ διαπερατώθηκε στήν
ἐπειρο, ὅπου καὶ πόλεμπε μάλιστα
στοὺς Ἁγίους Σωφάντα. Τὸν ἐπισσαν
πάλι ἐπὶ τοῦτορο καὶ τὸν ἐξώσαν στὰ
Τριέικαλα. Ἀπὸ κεῖ γύρισε τὸ 1882
στήν πατρίδα του. Τὸν ἐξανάπισσαν
τὴν ἡμέρα τῶν γάμων του καὶ τὸν κα-
τωδικάσαν σὲ θάνατον. Κατόρθωσε δὲ
μὰς βδρπελεῖν ἀπὸ τῆς φρικτῆς καὶ
φύγῃ στὴ Θεσσαλία καὶ ἀπὸ κεῖ πάλι
πρὸς τὴν Ἀθήνα τὸ 1885. Ἐκεῖ μετὰ
καὶ στή συντάξῃ τῆς «Ἀκρόπολης»
τοῦ ἱερζήλιδι καὶ ἀπὸ τοῦ ἐξήσαν
ἡ λογοτεχνική του παραγωγὴ. Πήγε
μάλιστα καὶ ἀντιχρῶστος τῆς «Ἀκρό-
πολης» στὴ Μόσχά κατὰ τῆς σιγῆς του
Ἀυτοκράτορα Νικόλαου Β'. Ὁδολόγη
καὶ ἡ ζωὴ του σιδοῖνεν ἕως ἀνάγας.
Ἄδικκοπος ἡγώνας γιὰ τὴν υπερἀσπι-
ση καὶ γιὰ τὴν προέσιον τῶν ἡπει-
ρωτικῶν συμφερόντων καὶ γιὰ τὴν δι-
πλομάτιαν τῆς Ἑθνικῆς μας [συνεχῆ].
Παραδειγματικὰ θὰ μέινουν τὸ ἀκα-
τάβλητον σθένος του καὶ ἡ ἡπὸστολμ
τόλμη του.

Καταπίεστηκε μ' όλα τ' αὐτὰ τὸ ἐθνικὸν λόγον. Δημοσιογράφος, Δηγηματογράφος, Ποιητὴς, Δραματικὸς, Λογογράφος καὶ Πολιτικὸς. Ἡ Δημοσιογραφικὴ, Λαογραφικὴ, Λογοτεχνικὴ, καὶ Κοινωνικὴ δ' ἀπὸ τοῦ εἶναι στενὰ συνυφασμένη μετὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἡπείρου καὶ τοῦ ἔθνους μας καθόλου.

Ἀπὸ τοῦ 1899—1909 τοῦ εἶχαν ἀναθέσει τὴ Διεύθυνση τῆς Ἑθνικῆς Ἐταιρείας «Ἑλληνισμός». Τὸ 1914 στὴν Ἀυτονομοποιίση τῆς Ἠλείρου, στὸν ἀγῶνα τὸν Βορειοπειρωτικὸ πρῶτος καὶ καλῦτερος.

Αυό φορές ἀντιπροσώπευσε τήν "Ηπειρόν στό Ἑλληνικό Κοινοβούλιο, Βουλευτής καί πλὴ ἐξουσίας, ἀνήκων ἀπό ἰδεολογία στήν παράταξη τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος, τήν πρώτη φορά τό 1926 καί τή δεύτερη τό 1935.

Τὰ πρῶτα τὸν ἔργα τὰ δημοσίευσε
στην Ἀκρόπολιν καὶ σὰ διάφορα
περιοδικὰ τῆς ἐποχῆς. Γλῶσσα τοῦ ἦ-
ταν ἡ δημοτική. Ἡ δημοτικὴ ἐπὶ τῶν
ἐννοιῶν αὐτῶς καὶ ὅχι μετὰ τῶν ἀκρότη-
τες τοῦ ψυχρῆ καὶ τοῦ παλαῖ. Πρό-
πανὴς ὅμως ἦταν γλῶσσα Ἑπειρω-
τικὴ

Πατριδολατρίας καὶ φυσιολατρίας σ' ὅλα του τὰ ἔργα. Ἡ ἀγάπη του πρὸς τὴν Πατρίδα, πρὸς τὴ φύση, πρὸς τὶς ὥραϊες παραδόσεις διαπραίνεταί διαλάμπει μάλιστα σὲ κάθε του στίχο, σὲ κάθε του γλωσσίδα.

Λίγοι μπορούν να επιδείξουν πνευ-

■ ■ ■ ■ ■

φορὰ καὶ ἀγανάκτησιν. Ἄλλ' ὁ Χρὶς
στοιχαίως εἶπε μοφωθὴ ἐπάνω στὸ
θεῖον. Τὸν καὶ τὸ πού ἡ ἀποκρίσις φυ
χί, ποτε καὶ δεχθῇ τὰ ὑποκάματα ἀ
πὸ τοῦ περιβάλλοντος, ἔξωθεν μετὰ πρόβα
τα κοινὰ στοὺς, πιστοικοὺς, περὶ
τὸς κυβερνάει μετὰ ἀφελῆ καὶ ἀπέ
ριττης εὐαικρίνειας. Ἐπεὶ ἡ εὐγέ
νεια δεικνύεται ὅπως εἶναι καὶ ὁ ἄνω
κόσμος τὸ θεωρεῖ καὶ ἡμεῖς καὶ φανε
ρωθῇ σὲ ὅλη τὴν ἐντασιν τοῦ.

Τὸ παιητικὸν ἔργον τοῦ Χρηστο-
βασιλῆ τὸ διακρίνει ἐνθουσιασμός,
φυσιοκρατεία καὶ φιλοπατρία.
Ὁ θάνατός του ἦταν γιὰ τὴν
Ἠπειρὸν μιὰ μεγάλη ἀπώλεια.

E. X. T.

προκαλούσα δυσάρεσκαις—χαμηλά

ΤΑΚΗΣ ΣΙΩΜΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ.—Ο ΠΑΤΡΙΩΤΗΣ.—Ο ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΤΖΙΟΥΛΑΣ

N : τ, ἦσαν ὁ Χρηστοβασίλης.

ἐ ζωντάνια ἡ ζωὴ τοῦ Ἑπειρώτη
πέλεκτα, τὰ αἰσιθιμάτου, ἡ ἀγάπη
τὰ πρῶτα, τοὺς πολυφιλήτους συν-
νόμους του, καὶ σ' αὐτὰ ἀέζωρη τὰ ἄ-
νυχα. Μιὰ γλυκία μεταγχολλία ἀφῆνε
τοὺς ἀντιγνώστη τὸ διδάσασαί τους.
Ἰού καὶ ποῦ ὅμως; σὲ μερικεὶς πρῶ-
τα καὶ λεζούτες; σκουτὶ τὸ πᾶσι, ἴπνοιο
ῆ; ἀδικιστοπλαθωμένη; Μάννας τοῦ
Ελληνομοῦ, τῆ; Ἑπεί, ου του, ποῦ
ὅσο λάτοφει,

Καλὰ σεῖς ἀντρεῖνεύστε μὲ τὴ χάρι-
σας κ' ἡγαλλιάζεσθε καὶ σφικταγκυλιό-
ξεσθε καὶ φιλιέσθε... Μ' αὐτῇ... Μ'
αὐτῇ...
ΚΩ. ΤΑΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Φυσικά διὰ τῆς Ἀγερούσιας λί-
μνης διεκρίθη, τὸ εἶναι τοῦ τῶν
μετέφερον εἰς τὴν ἀνέκταρον ὁδὸν
Ἑσπάρδος διὰ διεκρίθη εἰς τὴν κα-
ταβολὴν π ο ρ θ μ ε λ ω ν. Διότι
καὶ δὲν εἶχεν, ἀλλὰ καὶ τὸν λαβεῖν
τοὺς πολλὰς εἰς τὰς περιγραφὰς του-
τάων. Σὺ ἐπὶ εἰς τὰς πάλαιαν ὑπο-
κρίσιν πρὸς τὸν ἔχοντα ἐπὶ τῆς
δ' οὐποῖα εἰς μόνον δὲν ἔλαλε ὡς
οἱ λοιποὶ συνεπιβάται, ἀλλὰ διὰ
τῆς φλογέας του, διεκρίθη καὶ ἐ-
μετρίσθη τὴν λύσιν, τὴν οὐποῖαν ἐ-
δοκίμασαν ἀπὸ τῶν, τὸν κόπον
Ἄλλ' οὐδὲ καὶ ἠρτίστην κινῶν καὶ
ἀλλων εἰς τὰ ποῖα ἄλλοις δ' φι-
λόσοφος Μένικπος ὑπὸ τὴν τῆς
νός του φρενός, καὶ τὰ ποῖα διὰ ἐ-

II. ΚΑΤΗΦΟΡΗΣ

Κ. Χ. ΣΚΕΝΔΕΡΗΣ

[illegible]

Ἰδρυτής : Θ. Α. ΚΑΛΟΓΕΡΙΚΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΤΑΚΗΣ Μ. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

9 ΟΔΟΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ (ΣΤΟΑ ΠΑΠΠΟΥ)

ΤΗΛΕΦ. 26-924

Ἀπόκοιμα

Χρονολογία

Χρ. Χριστοβασίλης

«Ἄν ἡ Κριτικὴ δὲ θέλῃς νὰ βρῇ ψεγάδια σ' ὅ,τι γράφεις, ἓνα μόνο φθάνει: νὰ εἴσαι φυσικός.»

Τούτο τὸ παράγγελμα τὸ εἶχε διδάξαι γρα-
φοντας ὁ Χριστοβασιλεὺς, καὶ τοῦτο τὸ ρητὸ θά-
μισησεν νὰ γραφῇ ἀπ' ἐξω ἀπ' τὰ πολλὰ του
βιβλία, τὰ ἑμμετρα καὶ τὰ πεζά.

Δημοτικό τραγουδι και Ἡπειρος εἶναι ἔννοιες ποῦ σήμερα μόνον ἀναμεταξύ τους ἔχουν σχέση. Ἄν ξῇ ἀκόμη ἡ «σχολή» τοῦ Δημοτικοῦ τραγουδιοῦ, εἶναι γιατί υπάρχει ἡ Ἡπειρος· ἡ Ἡπειρος, ἀπὸ τὸν Κρουσάλλη ὡς τὰ προχτές, ἦταν ὁ Χριστοβασιλῆς. Ἐπῆρεν ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Κρουσάλλη τὸν αὐτὸ ὅπου ὁ σκοπὸς εἶχε τόσο πρόωρα κοπή, καὶ τὸν ἐκάτῃσε ὡς τὰ προχθές. Κι' ἂν ἴσως αὐτοῦ τὸν πάρουν κι' ἄλλοι, — νεαρώτατοι ἀκούει, — ὅπως ὁ κ. Ἀλκίης Καστριτίης καὶ ὁ κ. Γιάννης Πινδέας, — καὶ σ' αὐτὸ αἰτία θὰ ἔξη γίνεῖ ὁ Χριστοβασιλῆς.

Μαζί με τη δημοτική του Κωνσταντίνου Θεοτόκη, του Βλαχουγιάννη και του Καραντζάκη (όπως προπάντων παρουσιάσθηκε στη μετάφραση της «Θείας Κοινωνίας» του Λάνη), κι' η δημοτική γλώσσα του Χριστοφορίδη. Τοια παραδείγματα μοναδικά. Ὁ Ροιδός που ἐφώναζε ὅτι ἡ δημοτική νεοελληνική γλώσσα ἔχει πλοῦτο διπλάσιον ἀπὸ τὴ σύγχρονη γαλλική, κι' ὁ Χατζιδάκης πὺν το δεχόταν, ὅμως μὲ το παράπονο ὅτι αὐτὸς ὁ πλοῦτος μένει ἀμελέτητος, ἄγνωστος ἀπὸ τ' ἁπλῆς κέντρα καὶ τ' ἁπλῆς ἀναγνώσματα, θὰ ἠμπορούσαν — καὶ θάρτανε — ν' ἀναφέρουν γιὰ παραδειγμα τὸ λεξιλόγιον τοῦ Χριστοφορίδη. Τὸ λεξικὸν τῶν ποιμένων, τῶν ἀρχόντων, τῶν λαϊκῶν βιοτεχνῶν εἶναι σὴ διάνθεσί του. Κυνηγιώνας τῆν κυριολογίαν, ἡ ἐπιτέλους τῆ λεπτολογίαν, μ' ἄλλα λόγια τῆν ἀσφύξιν (ποῦ γιὰ τὰ σημερινὰ λογοτεχνικὰ χρόνια, παραμένει μισοσκεπασμένη ἀρετή), — ἦταν ὑποχρεωμένος νὰ συνοδεύῃ τὰ γραπτά του μ' ἐπεξηγηματικὰς παραπομπὰς καὶ με γλωσσάριον.

Στὸ περιεχόμενο τοῦ ποιητικοῦ τοῦ ἔργου ὁ Χριστοβασιλῆς διαφέρει βέβαια ἀπ' τὸν Κρη-
τιτλή. Ἀντὶς γιὰ τὸ δημοτικὸν εἰδυλῆλακὸ στοι-
χεῖο, στὸν Χριστοβασιλῆ προσάσχει τὸ πατριω-
τικόν. Καὶ πάλι, μὴτε πατριωτικὸ ἀγοιρῶς δὲν
εἶναι παρὰ μᾶλλον, ἃς ποῦμε ἔτσι, τὸ *προσῳμ*
τοῦ πατριωτικοῦ, — ἡ λεβεντιά. Χτυπιεῖται μὲ
τὴν ἔννοια τῆς πατρίδας, καὶ πετιέται, σὺ σπίδα,
ὁ πατριωτισμός. Χτυπιεῖται μὲ τὴν ἔννοια τῆς
φιλοτιμίας, καὶ πετιέται ἡ ἀγοιρήτητα.

Κι' ἀπο «αρχιολογίας», ο Χριστοβασιλῆς, περιγράφοντας τὴ φύσιν, εἶναι περισσότερο ἡσυχάζον — διδακτικὸς ἢ «Ἦτον κι' ὁ Κονσταῖλλος «δικτακτικὸς», μὰ ὁ Χριστοβασιλῆς τὸν περνά. Ἀπὸ τὰ ποιήματά του θὰ μάθῃς τὸ πότε καὶ τὸ πῶς «ἀνθίζει ὁ γαῦρος κ' ἡ οὐρά», ποτὲ ὅμως τὴν μυστικὴν, τὴν φιλάσθενη, τὴν ἀνεξήγητὴν διαίτησιν τοῦ ὁ ἀπὸς ἀφήνεται νὰ τὸν ζωοῦν.

μπροστά σ' ένα τοπίο βυθισμένο στο λυκόφως!
Τὸ τελευταῖο ποίημα πὺν δημοσίευσε στὴ «Νέαν
Ἑστία», — ἕνα φθινοπωρινό, μιὰν ὁλόκληρη βο-

τανική τοῦ ἡπειρώτικου φθινοπώρου, — θὰ μπο-
ροῦσε νὰ σταθῇ δίπλα στίς σελίδες τῶν «Γεωρ-
γικῶν» τοῦ Βιογυλίου.

Καλύτερα να πούμε, ο Χριστοβασιλής είναι
φυσιολάτρης κλασικός. 'Από τη φύση αγαπά κα-
τάλαγεί ο,τι του χρειάζεται κι' ό,τι τον βοηθεί
για να συνειδητοποιηθῇ ἡ γιὰ να διακοσμήση
ἑτσι, ὅπως οἱ φιλόλογοι λέγουν γιὰ τις ὀμηρι-
κές παραβολές, ὅπως ο Πολυλάς λέγει γιὰ τὸ
Σολωμό. 'Από τη φύση ὁ Χριστοβασιλής μιὰ
καλλιτεχνικήν ἀξία προσάπτων ἐλάτρευε: τὴ με-
γαλοπρέπεια ἣς εἶναι κάποτε κι' ἀγορεύτης.

‘Απ’ ὅτι ἐδιάβασο διχὸ τοῦ, — πεσοῦραφημα τοῦτο, — ἀληθοσύνην θά μοῦ μείνῃ ἡ περιγραφή ἐκείνην τῆς χειμερινῆς χιονοθύελλας, παραμυθῆς Χριστουγεννίων, πάντο σ’ ἀψηλὰ βουνά. “Ὅλα τὰ σχολικά ἀνάγκασματά της τὴν ἔχουν· τί ἀληθινά, ἐκείνη ἡ μάχη μὲ τὰ στοιχεῖα — τὴ δύναμη, τὴ παραστατικότητος, τὴ μεταδοτικότητος! — εἶναι τὸ ἴδιο — σὲ ἀντοχή καὶ σὲ θάρρος — μὲ μὴν μάχη πολεμική.

Ἔτσι, περνοῦμε καὶ στὴν πεζογραφία τοῦ Χρὶ-
στοβάσιλη Ἐδὼ εἰν' ἀκόμη φυσικώτερος.

Μαζί με τον Βλαχογιάννη — μερικά — ύπo-
ξεν ο τελευταίος διδασκαλός της νεοελληνικής
γεωγραφίας, — έκειννης πού, για εξήντα χρόνια,
έιχε πιάσει όλον τό χώρο της Έλλάδος και της
τεξογραφίας μας. Ύστερ' από τό Χριστοβασίλη,
τό ελληνικόν ύπαιθρο λέγεται «παροχία»...

Ἡ πεζογραφία τοῦ Χριστοβάσιλη — πιστὸς καθ' ἑαυτὸν τοῦτόν του καὶ τοῦ καιροῦ του — ἀφαινεῖ ἀπὸ στοιχεῖα κοινωνικὰ καὶ ψυχολογικά, ἔθνη καὶ θρησκευτικὰ, τεχνικά ἢ εκπαιδευτικὰ τῆς ἑλληνικῆς δουλείας. Ἀληθινά, μαζί με τὸν Βιζυάλη καὶ τὸ Βιζυηνό, εἶναι ὁ πεζογράφος τῆς Τουρκοκρατίας. Γιατί ἡ Τουρκοκρατία — νὰ μὴ τὴ λησμονοῦμε — στὴν Ἠπειρο ἐκράτησε ὡς ἀπὸ 1912.

Φυσικά, τὸ κυριώτερον, μέσα στὴ φυσικὴ πεζογραφία τοῦ Χριστοβασιλῆ, εἶναι ἡ ὑπόθεσις. ἔχει πάντα τὰ διηγηθῆ κατὰ θαυμαστό, κατὰ πᾶν, ἀξιόμνητο ἢ ἀξιολογιστό, σπουδαῖο, τροπικόν, ἢ ἐπιτέλους κομικόν. Ὁ σχολὸς του — ἀνεκλιεῖται — εἶναι πῶς θὰ τὸ διηγηθῇ πρὸ παραστατικῶν. Ἐπειτα, καὶ πῶς νὰ εἶναι γοργό, ἀσπρήνεια, μὴτε ὑπάρχει κἄν ζήτημα καὶ μετὰ πρὸς τὸ νοῦ του γιὰ ὕψος, τοῦ φθάνει τὸς ἑντεχνό, ὅσο εἶναι τὸ φυσικό. Συχνὰ εἰς διηγήσεις του εἶναι ἀνακατεμένος καὶ ὁ ἄλλος, πότε κύριο πρόσωπο, πότε ἐπεισοδιακός. Ἢ τότε, ξεχωρῶντας τὸν καλλιτέχνη, σοῦ δίνει ἴδιος τὰ θαυμάσιος τὸν ἄνθρωπο — γενναῖον, ἀτόλμω, ἀδίσταχτο, ἐξυμνον, ἐρευρητικό.

Ναζὶ μετὰ τὰ ψυχολογικά, ὑπάρχουν — ἄλλο τότε ἔντονα — καὶ τὰ ἠθικά στοιχεῖα στὸ ἔργο Χριστοβασιλῆ. Ἡ ὁμογραφία του δὲ σημαίνει πὺς εἶναι καὶ μετὰ τὴν παράδοση ζυμωμένος πιστικὰ, καθὼς ἔξαφνα ὁ Παπαδιαμαντῆς ἐπεκαλεσθεῖται καὶ παλι καὶ παλιὰ τὸν ὑποχρῶναι νὰ τὰ εὐθύνεται καλὰ λίαν», ἢ νὰ τὰ προσπεράσει ἀμέτοχα — «guarda e passa»... Γιὰ τὸν Χριστοβασιλῆ, ὑπάρχει καλὴ παράδοση, — ἡ λεβεντιά, ἡ οὐξένια, ἡ τιμιότητα, ἡ ἀξιολογήτρια, ἡ φιλική.

... ὡς ἀποκαταστήσει τὴν ἐκκλησίαν, ἡ φιλική
... ἡ, ὁ τύπος. Βγαίνει αὖτ' ἐν τῇ παράδοσιν, μὰ εἰ-
... ἡ προοδευτικῇ. Θυμοῦμαι μὲ πόσῃ δύναμει
... ἡ εἰς τὰ «Διηγήματα τοῦ μικροῦ σχολείου» χτυ-
... ἡ ὅλη τὴν παιδεία τοῦ παρελθόντος. Ὁ ρω-
... ἡ ἀντιστοίχους τοῦ «χρυσοῦ σχολείου» κομμάτιζεται
... ἡ ἐξερχίζεται ἀδυσωπότη. Ὁ ρωμαντικός πα-
... ἡ - δάσκαλος φανεῖται μόνον ἀγραμμάτος
... ἡ ἐνοχέφαλος, καὶ ὁ ἄλλος δάσκαλος, ὁ λαϊκός,
... ἡ ἐξολογιώτατος, βάρβαρος καὶ τυραννὸς ἐκείνου
... ἡ στή, ὁ δάσκαλος, μ' ἕνα λόγο, ὅπως τὸν χτυ-
... ἡ σεν ὁ στρατηγεῖς δημοτικισμὸς τοῦ 1888
... ἡ τὰ 1910. Ἡ γεννασιότης τοῦ Χριστοβασιλῆ
... ἡ προοδευτικότητά του γίνεται φανατισμός...
... ἡ ἡ κοινὴ τὸ φῶς. Πείθει.

η ζορική του Φωτον Ποιότη, ζητογνως τωσα
 νη τη δημιουργία «νεοελληνικής συνειδή-
 σης», έπρεπε νάχη σταματήσει στο Χριστοβασι-
 λεύμα, ότι ένσφοκωνε πολλά άπό τα προ-
 αδικα έπιτέλους στοιχεία της. Ένα μόνον
 : τη θρησκευτικότητα. Ο Χριστοβασιλεψ
 εν ίσως ισαλλόδοξος, αλλά μόνο γιατί ήταν
 ζορικής: μά δέν ήταν θρησκευτικός.

...ναι ζῶντα πού δὲν ἔπρεπε νὰ τὸν γνωρίσω
...σπλαγχνικά. — ἄλλωστε, βολεμμένος στὴν ἀτιμώ-
...α της πατριδας του, στὴν Ἀθήνα ἐρχόταν
...νῶς· μὰ κι' ὅταν ἐρχόταν, ἡ καλύτερη του
...τροφία ἦταν ἡ κόρη του, ἡ δὲ Ἀννούλα
...στοβαδίη, πού τὸν ἐλάτρευε καὶ πὺ τοῦ ἔχει

καταλαμβάνει τὸ δῶρο τὸ πηληγιζό. Νομίζω
ὅτι κρατοῦσε κάποια ἀποδοκιμασία γιὰ
φιλολογικὰ ἔργα καὶ ἦθη τοῦ καιροῦ μας, καὶ
αὐτὴ τὸν ἀπομάκρυνεν ἀπὸ τῆ συναναστροφῆς.

Κοίμα που ὁ Παλαμᾶς ἔπαινε με γοῆση. Εἶ-
μαι βέβαιος ὅτι, χωρίς ἄλλο, τὸν καλύτερο
ῥυθμό γιὰ τὸν ποιητὴ, γιὰ τὸν ἀνθρώπο, γιὰ τὸν
Έλληνα, θὰ τὸν ἔγραψε — μ' ὅλην τὴν καρδί-
α — ἐξείνος.

ΤΕΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

Αθηναϊκὴ καὶ ἠθοπλαστὴς Ὁ Χρῆστος Χρηστοβασίλης

ΓΕΩΡΓ. Π. ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΥ

Τὸ ἔργο τοῦ Χρήστου Χρηστοβασίλη δροσερό, ζωποιοὶ καὶ ἀναστασίμο, τάισε τὴν περασμένη καὶ τὴ σύγχρονη γενιά. Βλάστησε πάνω σὲ καθαρά Ἑλληνικὴς, ρίρες, εἶναι ἀγνὸ καὶ παρθένο. Δὲν ἔχει τὸ πλάτος τοῦ Καρκαβίτσα, οὔτε τὸ βάθος τοῦ Παπαδιαμάντη. Ἐχει ὅμως μιὰ γοητευτικὴ, φωσφορίζουσα διαύγεια, πού τὸ διαποτίζει ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος. Ἡ θέσις πού πήρε εἶναι ξεχωριστή, ζηλευτὴ, μὲ πολλὰς ἀποχρώσεις. Ἡ ἀναδρομὴ σ' αὐτὸ δὲν εἶναι θύμηση ἀπλή, ἀλλὰ χρέος. Χρέος στὴν πολλὰ καλλιεργημένη καὶ γεμάτῃ δράσει μορφή του πού ἐπὶ πενήντα ὁλόκερα χρόνια γέμιζε τὴν Ἑλλάδα μὲ τὸ ἱλαρὸ τῆς φῶς.

Ἀθηναϊκὴ καὶ ἠθογράφος μὲ σπάνια ἠθοπλαστικὴ δύναμη καὶ ἱκανότητα θήτασε σταθερά στὴν Τέχνη. Ἡ δημιουργία του δὲν ἔχει δικαιωμάτων. Δὲν ἔχει ἀνοδο καὶ πτώση σὲν αὐτὲς πού παρουσιάζουν οἱ περισσότεροὶ δημιουργοί. Ἡ παρουσία του στὰ γράμματα εἶταν ἀπὸ τὴν πρώτην στιγμή ἀκέρια καὶ τέτοια στάθηκε, ἀμετακίνητη, σ' ὅλη τὴ διάρκεια τῆς δημιουργικῆς παραγωγῆς του.

Γεννήθηκε τὸ 1861 στὸ Σουλῶ-πουλο κοντὰ στὰ Γιάννενα καὶ πέθανε τὸ 1937 στὴς 21 τοῦ Φλεβάρη στὴν Ἀθήνα. Τὰ παιδικὰ καὶ ἐφηβικά του χρόνια τὰ πέρασε στὴν Ἠπειρο μὲ κάποι μικρὲς διακοπὲς πού χρειάστηκαν γιὰ τὶς σπουδὲς του στὴ Σμύρνη καὶ στὴν Πόλη. Τὸ 1878 πήρε μέρος στὴν ἐξέγερση τῆς δουλωμένης ἀκόμα Ἠπείρου πού ἀπότηχε. Τότε ἄφησε τὴν ἀγαπημένη, πατρικὴ του γῆ καὶ ἔφυγε στὴ Θεσσαλία. Εἶχε φουντώσει μέσα του ἡ φλόγα γιὰ τὴν ἀνάσταση τοῦ ἀλύτρωτου Ἑλληνισμοῦ καὶ τὸ μεγαλεῖο τῆς πατρίδας.

Ἀνῆκε στὴν πλειάδα ἐκείνων

πού ὅλοι μαζί καὶ ὁ καθένας χωριστὰ ἀγωνίστηκαν μὲ φλογισμένο ἔρωτα γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Δὲν ἔχει τὴν ἐντονη, τὴν ὑπερτροφικὴ χάρη αὐτοθυσίας πατριδολατρίας τοῦ Μαβίλη. Οὔτε τὴν εὐγλωττὴ παρουσία τοῦ Καρκαβίτσα πού, μὲ τὸ λόγο του προσπάθησε θεληματικὰ νὰ τονώσει τὸ ἐθνικὸ αἶσθημα καὶ νὰ ἀναστηλώσει τὴν Ἑλληνικὴ ὑπερηφάνεια. Ἐχει ὅμως τὸ ἀρρενωπὸ, τὸ ἀνδροπαρεπὲς ὕφος πού δημιουργεῖ σκύδοντας πάνω στὴν παλλόμενη ἀπὸ πλῆθος ἰδανικά, καρδιά τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ὁ Χρηστοβασίλης δούλεψε στὶς ρίζες τοῦ Ἑλληνισμοῦ κι' ἀγωνίστηκε νὰ σώσει τὰ ἦθη καὶ τὶς παραδόσεις. Νὰ σώσει τὸν γεμάτο ἀπὸ ὁμορφιά καὶ ἀπλοκότητα χαρακτήρα τοῦ Ἑλλήνα. Κι' ἀπὸ τὴν ἀποψη τούτῃ αἰσθάνεται βαρὺ στοὺς ὤμους του τὸ χρέος. Δὲν εἶναι ἕνας ἀπλὸς ἠθογράφος. Εἶναι ὁ ψυχαναλύτης. Μπαίνει στὰ μύχια τῆς ψυχῆς τοῦ Ἑλλήνα κι' ἀπὸ κεῖ ἀντλεῖ πόθους, συναισθήματα, συγκινήσεις. Τὰ πλάθει, τὰ μορφοποιεῖ, τὰ διανοθεῖ μὲ φυσιοκρατικὰ στοιχεῖα καὶ τοὺς δίνει μιὰ ὁλόκληρη ἀφηγηματικὴ γεύση. Μιὰ γεύση πού σὲ φέρνει πρὸς τὴ ζωὴ τῶν ἡρώων του καὶ σὲ κάνει νὰ ζεῖς τὶς πίκρες, τὶς ἀγωνίες καὶ τὶς χαρὲς τους.

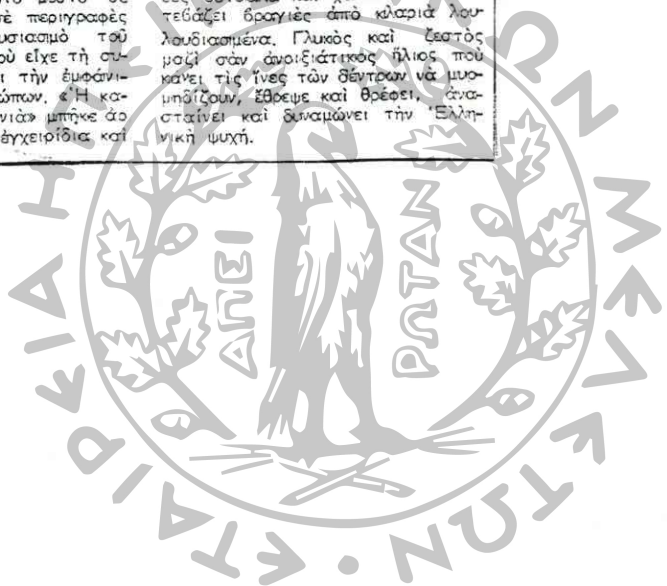
Τὸ 1885 ἐγκαταστάθηκε στὴν Ἀθήνα. Ἀργότερα στὰ 1889 πήρε μιὰ θέση Διευθυντῆ στὴν Ἑθνικὴ Ἑταιρεία πού τὴν κράτησε εἰκοσι χρόνια. Τότε παρουσιάστηκε καὶ στὰ γράμματα μὲ τὸ διήγημά του «Ἡ καλύτερὴ μου Πρωτοχρονιά» πού δημοσιεύτηκε στὴν «Ἀκρόπολη». Τὸ διήγημα αὐτὸ μεσὸ σὲ ὕψος καὶ πλούσιο σὲ περιγραφὲς προκάλεσε τὸν ἐνθουσιασμό τοῦ Βλάση Γαβριηλίδου πού εἶχε τὴ συνήθεια νὰ προλογίζει τὴν ἐμφάνιση πνευματικῶν ἀνθρώπων. «Ἡ καλύτερὴ μου Πρωτοχρονιά» μπήκε ἀργότερα στὰ σχολικὰ ἐγχειρίδια καὶ

δὲν ἔλειψε σχεδὸν ποτὲ ἀπὸ καμμιὰ τοὺς ἔκδοσις.

Ὅμως ἡ δράσις τοῦ Χρηστοβασίλη δὲν περιορίζεται ἐδῶ. Οἱ ἀνυσχίαις του τὸν ξαναφέρνουν στὴν Σμύρνη. Μετὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους πού διπλάσισαν τὴν ἔκταση τῆς Ἑλλάδος, γύρισε στὰ Γιάννενα καὶ ἔδωκε μιὰ ἐφημερίδα, τὴν «Ἐλευθερία». Ἡ ψυχὴ του γεμάτῃ ἀπὸ Ἑλλάδα, δονεῖται ἀπὸ εὐγενικοὺς παλμούς. Ἀργότερα τὸν ἐβελξε ἡ πολιτικὴ καὶ αὐτὸς φορὲς δῆκε βουλευτὴς. Στὰ 1926 καὶ στὰ 1935.

Ἡ πολιτικὴ του δράσις φαίνεται πῶς ἀνάκομε τὴ συγγραφικὴ παραγωγὴ του. Ὡστόσο τὸ ἔργο του δὲν εἶναι λίγο. Συγκεντρώνεται σὲ ἕξι συλλογὰς πού φέρνουν τοὺς τίτλους : «Διηγήματα τῆς Στάνης», «Διηγήματα τῆς Ξενιτειᾶς», «Θεσσαλικά Διηγήματα», «Διηγήματα τοῦ Βουνοῦ καὶ τοῦ Κάμπου», «Ἀπὸ τὰ χρόνια τῆς σκληρίας» καὶ τὰ «Διηγήματα τοῦ μικροῦ Σκολείου». Ἐγραψε ἀκόμα καὶ μερικά ἄλλα πού δημοσιεύτηκαν σὲ διάφορα περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδες.

Ὁ Χρηστοβασίλης ἔμεινε ἕνας γνήσιος Ἠπειρώτης. Ὁ λόγος του πηγαῖος, πλούσιος σὲ ἡπειρωτικούς ἰδιωματισμούς, μοιάζει μὲ θυμαμένο χεῖμαρρο πού κυλάει χιλιάδες βότσαλα καὶ χαλίκια πού κατεβάζει βροχίες ἀπὸ κλαριά λουλουδιασμένα. Γλυκὸς καὶ ἁσπρὸς μαζί σὲν ἀντριξιατικὸς ἥλιος πού κάνει τὶς ἴνες τῶν δέντρων νὰ μυρμήγκουν, ἔβρεψε καὶ θρέψε, ἀνασταίνει καὶ δυναμώνει τὴν Ἑλληνικὴ ψυχὴ.

ΑΡΓΟΣ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ

ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Ίδρυτής Θ. Α. ΚΑΛΟΓΕΡΙΚΟΣ

ΤΟ ΜΟΝΟΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΑΠΟΚΟΜΜΑΤΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΤΑΚΗΣ Μ. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
9 ΟΔΟΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ (ΣΤΟΑ ΠΑΠΠΟΥ)

ΤΗΛΕΦ. 26-924

Απόκομματα ΜESSAGER D' ATHÈNES

Χρονολογία 28. ΦΕΒ. 1937

DEUILS LITTÉRAIRES

CHRISTOS CHRISTOVASSILIS

La mort vient d'arracher, en la personne de Chr. Christovassilis, un doyen des lettres grecques. Il représentait trois quarts de siècle d'histoire, d'histoire hellénique mouvementée, s'il en fut, et dans laquelle son rôle fut toujours passionnant. En effet, cet écrivain si pittoresque jet si digne fut aussi un homme d'action plein d'élan et de noblesse. On saisira peut-être mieux ceci si l'on ajoute qu'il était originaire de l'Épire, et, bien mieux, du légendaire village de Souli. Son patriotisme si pur et si ardent marqua d'une empreinte indélébile sa vie et son œuvre. D'ailleurs, tout au long de sa jeunesse il y avait bien matière à exciter de tels sentiments. L'hellénisme libre, mûri par un demi-siècle de vie indépendante, se préparait à affirmer sa volonté de constituer l'État qui comprendrait tous les Grecs. C'est ainsi qu'à Xanthie, à Smyrne, à Constantinople, à Corfou, où il transporta successivement ses pénates, il se trouva en butte à des poursuites dramatiques. A Santi-Quaranta, sous G. Stéfanou, il prend une part active à la lutte. Il fut fait prisonnier, s'évada, mais sa dernière heure parut sonner quand, en 1882, au moment où il célébrait ses noces dans son village natal, les autorités turques l'arrêtèrent. Il fut en effet condamné à mort. Il réussit cependant à échapper et à se réfugier à Athènes.

Ceci se passait en 1885. La date est significative puisqu'elle marque ses débuts dans ses lettres. Il fut, en effet, engagé par l'*Acropolis* de Vl. Gabriélidis, et dès

lors il joignit la plume à l'action. C'est dans ce même journal que parurent ses premiers contes ; il en fut l'envoyé aux fêtes du couronnement à Moscou de l'infortuné tsar Nicolas II. Naturellement son œuvre patriotique ne fut pas relâchée. On le voit de 1899 à 1909 diriger la société *Hellénismos*, s'agiter, se passionner pour la cause de la patrie. A Jannina, où il finit par s'établir, il fonda le journal *Elef-téria* (Liberté) et en 1926 siégea à la Chambre comme député.

Son œuvre est considérable, encore qu'elle soit très mal connue. Il dut en effet subir le sort de la plupart des écrivains grecs, qui doivent se contenter de faire paraître leurs ouvrages dans des revues et des périodiques, et, partant, de ne pouvoir offrir au lecteur un ensemble digne de donner une idée adéquate de l'auteur. L'*Evdomas* (Semaine), le *Mousson* (Musée), l'*Almanach Skokos*, l'*Hestia illustrée*, la *Néa Hestia* (Nouveau Foyer) contiennent plusieurs contes de Christovassilis. Il n'en pu réunir que pour les volumes qui portent les titres suivants : *Contes de la Bergerie*, *Contes de l'Exil*, *Contes thessaliens*, *Contes de la Montagne et de la Vallée*, *Catsandonis*, *Le Capitaine Moine*, *Contes de l'Épire*, et *Années d'Esclavage*.

Parmi ses autres ouvrages, il convient également de citer ses recueils poétiques : *L'Amour*, *Marc Botsaris*, *Le Roi de Marbre*, *Les Deux Constantin* et *Le sacrifice de Samuel* et ses pièces dramatiques : *Pour l'honneur*, *Pour la patrie*, *Le Christ* et *Mahomet*, etc.

D'autre part, il a signé des livres politiques comme *l'Épire et l'Albanie*, *l'Épire au point de vue géographique et ethnolo-*

gique des temps antiques à nos jours, et *La Force de l'Hellénisme*, qui fut publié dans le *Livre Bleu* anglais (1903).

Mais sans même ces derniers, on voit par l'énumération des titres de ces autres ouvrages qu'il fut toujours et avant tout un ardent patriote. Voilés ou nets, ses sentiments fusent à travers les pages qu'il a signées. De son culte pour la patrie découlent également les caractéristiques principales de son œuvre. Attachement aux grandes institutions sociales de la race, à la famille, à l'église, à l'honneur. La nature, cette nature lumineuse et précise de la Grèce, était pour lui un enchantement. Il lui a consacré de nombreuses pages émues, comme il fut le barde des épopées héroïques de l'indépendance nationale.

Christovassilis est, avant tout, un peintre de mœurs. Le psychologue cependant s'accuse nettement dans plusieurs de ses ouvrages et le drame s'y noue à tout moment, quoique toujours avec simplicité, et, même, peut-être, avec quelque candeur.

Il fut un ardent partisan de la *démotique*, et aussi un maître. De bonne heure le grand pontife de la langue populaire, Psichari, lui avait décerné à ce titre un prix pour les *Contes de la Montagne et de la Vallée*. Il a introduit même depuis, dans ses ouvrages littéraires, les dialectes épirotes, mais en les faisant suivre de notices laographiques et étymologiques remarquables.

Il mourut dimanche dernier à l'âge de soixante quinze ans, et ses obsèques, aux frais de l'État, furent, par le nombre et la qualité de ceux qui assistèrent, un hommage émouvant à la mémoire d'un homme d'élite.

AL.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

21 Φεβρουαρίου. Τὴν ἡμέραν αὐτὴν διάλεξε διὰ τὸ ἀτελείωτον, τὸ μοιοῦν καὶ ἀναπόφευκτον ταξεῖδι τοῦ ὁ Ἑπειρώτης διηγηματογράφος καὶ ποιητῆς Χοῦτος Χρηστοβασίλης. Λεβέντης, σταυραῖτος τραγουδιστῆς τῆς Ἑπειρωτικῆς ζωῆς καὶ δημοφιλῆς καὶ λάτρης τῶν μεγάλων ἰδανικῶν καὶ τῆς τρανῆς Ἰδέας, θέλησε μὲ τὰς δραματισμοὺς τοῦ νὰ γευθῇ τὴν λευθεοῖά ὠλοκληρωμένη καὶ ὅχι ὅπως οἱ εὐτραφεῖς τυφλοπόντικες τῆς τυφλωμένης μοῖρας καὶ τῶν στενῶν πεπωμένων. Πάληψε, νίκησε καὶ σὰ σήμερον ἔσθυσεν μέσα πρὶν ἐκκοιτικῇ ἀτυδῶφαια τῆς μεθυσιένους νίκης. Ὁρῶντες χωρὶς νὰ δῇ ἐνωμένη τὴν Ἑπείρον, τοῦ ὑποσκόμεθα, οἱ νέες γεννεῖς, νὰ πολυματοποιήσουν τὸν ἄνιον πόθον τοῦ βάρδου τῆς Ἑλείρου.

Ἡ «Βραδυνή» εἰς τὸ φύλλον τῆς 23ης Φεβρουαρίου:

«Μία ἡρωϊκὴ μορφή τῶν Ἑλλήνων Γραμμάτων ἐξέλιπε προχθές: Ὁ Χρήστος Χρηστοδασίλης. Ὁ ἀκλιπὸν λογογράφος, Σουλιώτης τὴν καταγωγὴν, προσεχώρησεν ἐκ τῶν πρώτων εἰς τὸ κίνημα τοῦ δημοτικισμοῦ καὶ ἀπὸ πενταετίας ἐπλούτισε τὴν ἑλληνικὴν λογοτεχνίαν μὲ πλῆθος διηγήματα, ποιήματα, ἱστορικὰς μελέτας καὶ θεατρικὰ ἔργα. Τὸ ἔργον τοῦ ἐπλαισιώθη πάντοτε εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἡπειρωτικῆς παραδόσεως καὶ ἡ μελέτη τῶν ὁρεσιδίων τύπων τῆς τραχείας ὑπαίθρου κυριώτατα τὸν ἀπασχόλησε. Ποιά τις ἐπιρροὴ τοῦ Κρυστάλλου ἐμφανῆς εἰς πολλὰ ἔργα τοῦ δὲν ἡμπόδισε τὸν Χρηστοδασίλην ν' ἀναπτύξῃ τὴν ἀπαραίτητον λογοτεχνικὴν αὐτοτέλειαν καὶ νὰ μορφώσῃ ἰδίαν ἐν τῷ πνευματικῷ προσωπικότητά. Ἀπὸ τὰ πεζὰ τοῦ ἔργου τὰ «Χριστούγεννα στὸν Πίνδο», οἱ «Πελαργοί», τὰ «Μετέωρα», ἀποτελοῦν ὑποδειγματικὰς σελίδας ἡθοιογραφικῆς λογοτεχνίας, τὸ δὲ ποιήμα τοῦ «Γενάρης», ἔχον ἐκδηλον τὴν σφραγίδα τῆς δημοτικῆς παραδόσεως, εἶνε ἀπὸ τὰ καλλίτερά του. Ἀπὸ τὰ ἱστορικὰ τοῦ διηγήματα τὸ ἐπιγραφόμενον «Ἑβραῖος Βασιλεὺς τῆς Κύπρου καὶ δοῦκας τῆς Νάξου» ὅλων τῶν Κυκλάδων, εἶνε προῖον λογοτεχνικῆς ὀριμότητος καὶ ἐνα ἀπὸ τὰ καλλίτερα προῖοντα τῆς ἱστορικῆς λογοτεχνίας. Εἰς τὸ θέατρον ἔγραψε ἓνα δράμα, τὸ «Γιὰ τὴν τιμὴν», ἐκδοθὲν εἰς τὴν θεατρικὴν βιβλιοθήκην Φέξη καὶ παρασταθὲν ἐπανειλημμένως. Ἐκτὸς ὅμως αὐτοῦ ὁ Χρηστοδασίλης καταλίπει καὶ ἀνέκδοτον θεατρικὴν καὶ ἄλλην λαογραφικὴν ἐργασίαν ποὺ ἀξίζει νὰ ἴδῃ τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος.

Ἐκτὸς ὅμως τῆς λογοτεχνικῆς οὐτότητος καὶ δράσεως, ὁ Χρήστος Χρηστοδασίλης ὑπῆρξεν ἐπὶ μακρὰ ἔτη διευθυντὴς ἐφημερίδος καὶ δημοσιογράφος μαχητικός. Πολιτευθεὶς ἐξελέγη ἐπανειλημμένως βουλευτὴς καὶ ἐπανειλημμένως ἐδιώχθη διὰ τὴν βασιλόφρονα ἰδεολογίαν του. Εἰς τὸ πρόσωπόν του ἡ Ἑλλάς χάνει ἐξέχοντα ἐργάτην τῶν Γραμμάτων καὶ ἐνθερμον πατριώτην».

Φ2107. ΑΡΧ. 4Μ.

ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Ἰδρυτής Θ. Α. ΚΑΛΟΓΕΡΙΚΟΣ

ΤΟ ΜΟΝΟΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΑΠΟΚΟΜΜΑΤΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

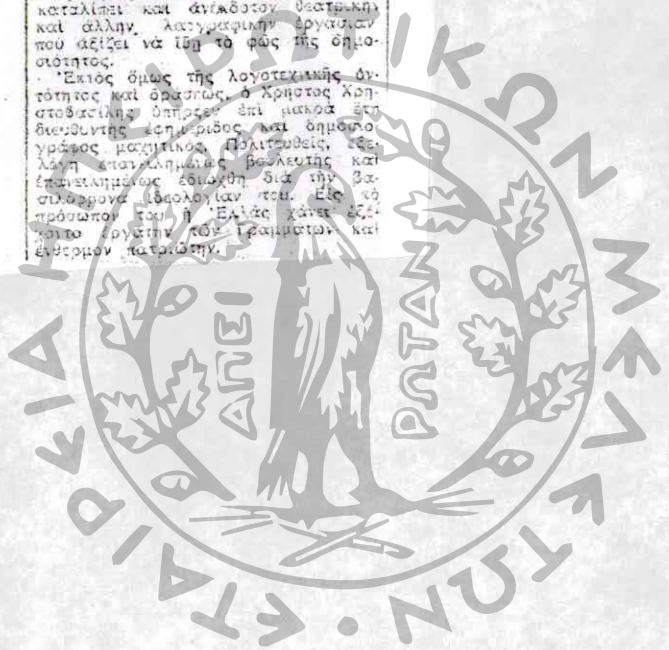
ΤΑΚΗΣ Μ. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
9 ΟΔΟΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ (ΣΤΟΑ ΠΑΠΠΟΥ)

ΤΗΛΕΦ. 25*924

Ἀπόκομμα **ΒΡΑΔΥΝΗΣ**
23. ΦΕΒ. 1937
Χρ. ΧΡΗΣΤΟΔΑΣΙΛΗΣ

Μία ἡρωϊκὴ μορφή τῶν Ἑλλήνων Γραμμάτων ἐξέλιπε προχθές: Ὁ Χρήστος Χρηστοδασίλης. Ὁ ἀκλιπὸν λογογράφος, Σουλιώτης τὴν καταγωγὴν, προσεχώρησεν ἐκ τῶν πρώτων εἰς τὸ κίνημα τοῦ δημοτικισμοῦ καὶ ἀπὸ πεντηκονταετίας ἐπλούτισε τὴν ἑλληνικὴν λογοτεχνίαν μὲ πλῆθος διηγημάτων, ποιήματα, ἱστορικὰς μελέτας καὶ θεατρικὰ ἔργα. Τὸ ἔργον τοῦ ἐπλαισιώθη πάντοτε εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἡπειρωτικῆς παραδόσεως καὶ ἡ μελέτη τῶν ὁρεσιδίων τύπων τῆς τραχείας ὑπαίθρου κυριώτατα τὸν ἀπασχόλησε. Ποιά τις ἐπιρροὴ τοῦ Κρυστάλλου ἐμφανῆς εἰς πολλὰ ἔργα τοῦ δὲν ἡμπόδισε τὸν Χρηστοδασίλην νὰ ἀναπτύξῃ τὴν ἀπαραίτητον λογοτεχνικὴν αὐτοτέλειαν καὶ νὰ μορφώσῃ ἰδίαν ἐν τῷ πνευματικῷ προσωπικότητά. Ἀπὸ τὰ πεζὰ τοῦ ἔργου τὰ «Χριστούγεννα στὸν Πίνδο», οἱ «Πελαργοί», τὰ «Μετέωρα», ἀποτελοῦν ὑποδειγματικὰς σελίδας ἡθοιογραφικῆς λογοτεχνίας, τὸ δὲ ποιήμα τοῦ «Γενάρης», ἔχον ἐκδηλον τὴν σφραγίδα τῆς δημοτικῆς παραδόσεως, εἶνε ἀπὸ τὰ καλλίτερά του. Ἀπὸ τὰ ἱστορικὰ τοῦ διηγήματα τὸ ἐπιγραφόμενον «Ἑβραῖος Βασιλεὺς τῆς Κύπρου καὶ δοῦκας τῆς Νάξου» ὅλων τῶν Κυκλάδων, εἶνε προῖον λογοτεχνικῆς ὀριμότητος καὶ ἐνα ἀπὸ τὰ καλλίτερα προῖοντα τῆς ἱστορικῆς λογοτεχνίας. Εἰς τὸ θέατρον ἔγραψε ἓνα δράμα, τὸ «Γιὰ τὴν τιμὴν», ἐκδοθὲν εἰς τὴν θεατρικὴν βιβλιοθήκην Φέξη καὶ παρασταθὲν ἐπανειλημμένως. Ἐκτὸς ὅμως αὐτοῦ ὁ Χρηστοδασίλης καταλίπει καὶ ἀνέκδοτον θεατρικὴν καὶ ἄλλην λαογραφικὴν ἐργασίαν ποὺ ἀξίζει νὰ ἴδῃ τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος.

Ἐκτὸς ὅμως τῆς λογοτεχνικῆς οὐτότητος καὶ δράσεως, ὁ Χρήστος Χρηστοδασίλης ὑπῆρξεν ἐπὶ μακρὰ ἔτη διευθυντὴς ἐφημερίδος καὶ δημοσιογράφος μαχητικός. Πολιτευθεὶς ἐξελέγη ἐπανειλημμένως βουλευτὴς καὶ ἐπανειλημμένως ἐδιώχθη διὰ τὴν βασιλόφρονα ἰδεολογίαν του. Εἰς τὸ πρόσωπόν του ἡ Ἑλλάς χάνει ἐξέχοντα ἐργάτην τῶν Γραμμάτων καὶ ἐνθερμον πατριώτην».

ΜΙΧ. ΜΥΛΩΝΙΔΗΣ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

Ἀπέθανε προχθές καὶ ἐτάφη εἰς τὸ Ἀ Νεκροταφεῖον, συνοδευθεὶς μετὰ τῆς τελευταίας του κατοικίας ἀπὸ πολλὸν κόσμον τῶν γραμμάτων καὶ ἰδίως συμπατριωτῶν τοῦ Ἡπειρωτῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀπῆλανε πάσης ἐκτιμήσεως, ὁ συγγραφεὺς τῶν «Διηγημάτων τῆς Σιάνης» Χρῆστος Χρηστοβασίλης. Ὁ μεταστάς, φύσις ἀνήσυχος καὶ γεμάτη ἀπὸ πατριωτικὸν παλμόν, ἔπαιξε σπουδαῖον ρόλον κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας τῆς Ἡπείρου καὶ ἐπέδειξε σπουδαίαν πατριωτικὴν δράσιν. Τὸ 1875 ἐκρατήθη ὡς ὄμηρος τῶν Τούρκων, λόγῳ τῆς ἀνωμαλοῦ καταστάσεως τῆς Βαλκανικῆς, τὸ δὲ 1878 δραπετεύσας μετέβη εἰς Κέρκυραν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἡπειρον, ὅπου ἠγωνίσθη παρὰ τοὺς Ἀγίους Σαράντα. Ἐκτοτε συνελήφθη δις ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ κατεδικάσθη εἰς θάνατον, κατώρθωσεν ὅμως νὰ δραπετεύσῃ καὶ νὰ διαπεραιωθῇ εἰς Θεσσαλίαν διὰ νὰ συνεχίσῃ τὴν πατριωτικὴν του δράσιν διὰ τῆς Ἐθνικῆς Ἑταιρείας «Ἑλληνισμός».

Παράλληλα πρὸς τὸ πατριωτικὸν του ἔργον ὁ Χρηστοβασίλης ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ καὶ δημοσιογραφικὴν, ὅσον καὶ φιλολογικὴν δράσιν. Ἐπὶ ἔτη ἐξέδιδεν εἰς τὰ Ἰωάννινα τὴν ἐφημερίδα «Ἐλευθερίαν» καὶ πρὸ τούτου συνειργάσθη εἰς τὴν «Ἀκρόπολιν» ὑπὸ τὸν Γαβριηλίδην. Ἐπάλαισε καθ' ὅλον τὸν βίον του διὰ τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν καὶ ἔγραψε τὰ διάφορα τραγούδια του καὶ τὰ ἠθογραφικά του διηγήματα εἰς ἀκραιφνὴ δημοτικὴν. Ὁ Χρηστοβασίλης διετέλεσε κατ' ἐπανάληψιν βουλευτὴς καὶ γερονσιαστής Ἡπείρου, ἐτιμήθη δὲ πρὸ διμήνου μετὰ εἰκοσιχιλιοδραχμὸν βραβεῖον παρὰ τοῦ ὑπουργείου Παιδείας. Ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν 75 ἐτῶν.

Τὰ ἀνέκδοτα ἀκόμη ἔργα τοῦ Χρηστοβασίλη θὰ ἐκδοθοῦν ἐπιμελείᾳ τῆς Πανεπειρωτικῆς Ἀδελφότητος Ἀθηνῶν, τὴν ὅποιαν, ὡς ἐδήλωσαν ἀπὸ χθές, θὰ ἐνισχύσουν πρὸς τοῦ οὐλικῶς ἀρκετοὶ φίλοι τοῦ μεταστάντος καὶ τὰ ἡπειρωτικὰ Σωματεία.

ΕΘΝΟΣ 23-2-37

ΕΡ. 5. ἘΠΗΘΕΡΙΑ

Τὸ «Ἔθνος» εἰς τὸ φύλλον τῆς 23ης Φεβρουαρίου:

«Ἀπέθανε προχθές καὶ ἐτάφη εἰς τὸ Ἀ Νεκροταφεῖον, συνοδευθεὶς μετὰ τῆς τελευταίας του κατοικίας ἀπὸ πολλὸν κόσμον τῶν γραμμάτων καὶ ἰδίως συμπατριωτῶν τοῦ Ἡπειρωτῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀπῆλανε πάσης ἐκτιμήσεως, ὁ συγγραφεὺς τῶν «Διηγημάτων τῆς Σιάνης» Χρῆστος Χρηστοβασίλης. Ὁ μεταστάς, φύσις ἀνήσυχος καὶ γεμάτη ἀπὸ πατριωτικὸν παλμόν, ἔπαιξε σπουδαῖον ρόλον κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας τῆς Ἡπείρου καὶ ἐπέδειξε σπουδαίαν πατριωτικὴν δράσιν. Τὸ 1875 ἐκρατήθη ὡς ὄμηρος τῶν Τούρκων, λόγῳ τῆς ἀνωμαλοῦ καταστάσεως τῆς Βαλκανικῆς, τὸ δὲ 1878 δραπετεύσας μετέβη εἰς Κέρκυραν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἡπειρον, ὅπου ἠγωνίσθη παρὰ τοὺς Ἀγίους Σαράντα. Ἐκτοτε συνελήφθη δις ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ κατεδικάσθη εἰς θάνατον, κατώρθωσεν ὅμως νὰ δραπετεύσῃ καὶ νὰ διαπεραιωθῇ εἰς Θεσσαλίαν διὰ νὰ συνεχίσῃ τὴν πατριωτικὴν του δράσιν διὰ τῆς Ἐθνικῆς Ἑταιρείας «Ἑλληνισμός».

Παράλληλα πρὸς τὸ πατριωτικὸν του ἔργον ὁ Χρηστοβασίλης ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ καὶ δημοσιογραφικὴν, ὅσον καὶ φιλολογικὴν δράσιν. Ἐπὶ ἔτη ἐξέδιδεν εἰς τὰ Ἰωάννινα τὴν ἐφημερίδα «Ἐλευθερίαν» καὶ πρὸ τούτου συνειργάσθη εἰς τὴν «Ἀκρόπολιν» ὑπὸ τὸν Γαβριηλίδην. Ἐπάλαισε καθ' ὅλον τὸν βίον του διὰ τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν καὶ ἔγραψε τὰ διάφορα τραγούδια του καὶ τὰ ἠθογραφικά του διηγήματα εἰς ἀκραιφνὴ δημοτικὴν. Ὁ Χρηστοβασίλης διετέλεσε κατ' ἐπανάληψιν βουλευτὴς καὶ γερονσιαστής Ἡπείρου, ἐτιμήθη δὲ πρὸ διμήνου μετὰ εἰκοσιχιλιοδραχμὸν βραβεῖον παρὰ τοῦ ὑπουργείου Παιδείας. Ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν 75 ἐτῶν.

Τὰ ἀνέκδοτα ἀκόμη ἔργα τοῦ Χρηστοβασίλη θὰ ἐκδοθοῦν ἐπιμελείᾳ τῆς Πανεπειρωτικῆς Ἀδελφότητος Ἀθηνῶν, τὴν ὅποιαν, ὡς ἐδήλωσαν ἀπὸ χθές, θὰ ἐνισχύσουν πρὸς τοῦτο ὀλικῶς ἀρκετοὶ φίλοι τοῦ μεταστάντος καὶ τὰ ἡπειρωτικὰ Σωματεία.»

Ο
ἌΡΓΟΣ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ
 ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Ἰδρυτής: Θ. Α. ΚΑΛΟΓΕΡΙΚΟΣ

ΤΟ ΜΟΝΟΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΓΡΑΦΕΙΟΝ
 ΑΠΟΚΟΜΜΑΤΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΤΑΚΗΣ Μ. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

9 ΟΔΟΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ (ΣΤΟΑ ΠΑΠΠΟΥ)

ΤΗΛΕΦ. 26-924

ἘΘΝΟΥΣ
 Ἀπόκομμα
23. ΦΕΒ. 1937
 Χρονολογία

ΧΡΗΣΤΟΣ ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

Ἀπέθανε προχθές καὶ ἐτάφη εἰς τὸ Ἀ Νεκροταφεῖον, συνοδευθεὶς με-
 χρι τῆς τελευταίας του κατοικίας
 ἀπὸ πολλὴν κόσμον τῶν γραμμάτων
 καὶ ιδίως συμπατριωτῶν τοῦ Ἠπει-
 ρωτῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀπή-
 λανε πάσης ἐκτιμήσεως, ὁ συγγρα-
 φεὺς τῶν «Διηγημάτων τῆς Σι-
 νης» Χρήστος Χρηστοβασίλης. Ὁ
 μεταστάς, φύσις ἀνήσυχος καὶ γε-
 μάτη ἀπὸ πατριωτικὸν παλμόν, ἔ-
 παιξε σπουδαῖον ρόλον κατὰ τοὺς
 χρόνους τῆς δουλείας τῆς Ἠλείρου
 καὶ ἐπέδειξε σπουδαίαν πατριωτι-
 κὴν δρασίν. Τὸ 1875 ἐκρατήθη ὡς
 ὤμηρος τῶν Τούρκων, λόγῳ τῆς ἀ-
 ναγκάλου καταστάσεως τῆς Βαλκα-
 νικῆς, τὸ δὲ 1878 δραπετεύσας με-
 τέβη εἰς Κέρκυραν καὶ ἐκεῖθεν εἰς
 Ἠπειρόν, ὅπου ἠγωνίσθη παρὰ
 τοὺς Ἀγίους Σαράντα. Ἐκτε σν-
 νελήφθη δις ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ
 κατεδικάσθη εἰς θάνατον, κατόρθω-
 σεν ὅμως νὰ δραπετεύσῃ καὶ νὰ δια-
 περαιωθῇ εἰς Θεσσαλίαν διὰ νὰ συ-
 νεχίσῃ τὴν πατριωτικὴν του δρασίν
 διὰ τῆς Ἐθνικῆς Ἑταιρείας «Ἐλ-
 ληνισμός».

Παράλληλα πρὸς τὸ πατριωτικόν
 του ἔργον ὁ Χρηστοβασίλης ἔχει νὰ
 ἐπιδείξῃ καὶ δημοσιογραφικὴν, ὁ-
 σον καὶ φιλογικὴν δρασίν. Ἐπὶ
 ἔτη ἐξέδιδεν εἰς τὰ Ἰωάννινα τὴν
 ἐφημερίδα «Ἐλευθερίαν» καὶ πρὸ
 τούτου συνειργάσθη εἰς τὴν «Ἀκρό-
 πολιν» ὑπὸ τὸν Γαβριηλίδην. Ἐπά-
 λαισε καθ' ἕνα τὸν βίον του διὰ
 τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν καὶ ἔγραψε
 τὰ διάφορα τραγούδια του καὶ τὰ
 ἱθρογραφικά του διηγήματα εἰς ἀ-
 κραιφνὴ δημοτικὴν. Ὁ Χρηστοβα-
 σίλης διετέλεσε κατ' ἐπανάληψιν
 βουλευτὴς καὶ γερουσιαστὴς Ἠπει-
 ρου, ἐτιμήθη δὲ πρὸ διμήνου μὲ εὐ-
 χοσιχίλιόδραχμον βραβεῖον παρὰ τοῦ
 ὑπουργοῦ Παιδείας. Ἀπέθανεν
 εἰς ἡλικίαν 75 ἔτων.

Τὰ ἀνέκδοτα ἀκόμη ἔργα τοῦ
 Χρηστοβασίλη θὰ ἐκδοθοῦν ἐπιμε-
 λείᾳ τῆς Πανηπειρωτικῆς Ἀδελφό-
 τητος Ἀθηνῶν, τὴν ὁποίαν ὡς ἐ-
 δήλωσαν ἀπὸ χθὲς, θὰ ἐπισχίσουν
 πρὸς τοῦ οὐλικῶς ἀσκετοὶ φίλου
 τοῦ μεταστάντος καὶ τὰ ἠπειρωτικὰ
 Σωματεία.

Χρ. Χριστοβασίλης

Ὁ Ἡπειρώτης λόγιος πού ἀπέθανε καί ἐκηδεύθη προχθές ἐν μέσῳ θερμότητων ἐκδηλώσεων σεβασμοῦ καί ἀγάπης, ὑπῆρξεν ἀσφαλῶς μία φυσιογνωμία εἰς τὴν νεωτέραν ἐλληνικὴν λογοτεχνίαν. Ἀπὸ τὸ ἡρωϊκὸν Σοῦλι ὁ αἰμυνηστός Χρ. Χριστοβασίλης, ὑπῆρξεν ἓνας ἐνθουσιώδης πατριώτης, ὅλη δὲ ἡ λογοτεχνικὴ του ἐργασία εἶχε μίαν σφραγίδα ἡπειρωτικὴν εἰδυλλιακὴν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀναπηδοῦσε πάντοτε ὁ παλμός τῆς ἡπειρωτικῆς ἐλληνικῆς ψυχῆς τοῦ ἀποθανόντος. Τὰ διηγήματά του, οἱ στίχοι του καί ἡ ὅλη λογοτεχνικὴ ἐργασία του — φιλολογικὴ καί δημοσιογραφικὴ — ἀποτελοῦν ἓνα ὅγκον ὁ ὁποῖος δίδει εἰς τὸν ἀποθανόντα λογοτέχνην τὸ δικαίωμα νὰ συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν ἐκλεκτῶν μιᾶς ἐποχῆς ἡ ὁποία ὅσον καί ἂν ἐπέρασεν, ἀφήκεν ὁμῶς ζωντανὰ ἴχνη τοῦ περάσματος τῆς. Αἱ προχθεσιναὶ ὑπὲρ τοῦ ἀποθανόντος Χριστοβασίλη ἐκδηλώσεις ὑπῆρξαν πλέον ἢ δίκαιαι.

ΕΡ. "ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ ΒΗΜΑ"

Τὸ «Ἐλεύθερον Βῆμα» εἰς τὸ φύλλον τῆς 23ης Φεβρουαρίου :

«Ὁ Ἡπειρώτης λόγιος πού ἀπέθανε καί ἐκηδεύθη προχθές ἐν μέσῳ θερμότητων ἐκδηλώσεων σεβασμοῦ καί ἀγάπης, ὑπῆρξεν ἀσφαλῶς μία φυσιογνωμία εἰς τὴν νεωτέραν ἐλληνικὴν λογοτεχνίαν. Ἀπὸ τὸ ἡρωϊκὸν Σοῦλι ὁ αἰμυνηστός Χρ. Χριστοβασίλης, ὑπῆρξεν ἓνας ἐνθουσιώδης πατριώτης, ὅλη δὲ ἡ λογοτεχνικὴ του ἐργασία εἶχε μίαν σφραγίδα ἡπειρωτικὴν εἰδυλλιακὴν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀναπηδοῦσε πάντοτε ὁ παλμός τῆς ἡπειρωτικῆς ἐλληνικῆς ψυχῆς τοῦ ἀποθανόντος. Τὰ διηγήματά του, οἱ στίχοι του καί ἡ ὅλη λογοτεχνικὴ ἐργασία του — φιλολογικὴ καί δημοσιογραφικὴ — ἀποτελοῦν ἓνα ὅγκον ὁ ὁποῖος δίδει εἰς τὸν ἀποθανόντα λογοτέχνην τὸ δικαίωμα νὰ συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν ἐκλεκτῶν μιᾶς ἐποχῆς, ἡ ὁποία ὅσον καί ἂν ἐπέρασεν, ἀφήκεν ὁμῶς ζωντανὰ ἴχνη τοῦ περάσματος τῆς. Αἱ προχθεσιναὶ ὑπὲρ τοῦ ἀποθανόντος Χριστοβασίλη ἐκδηλώσεις ὑπῆρξαν πλέον ἢ δίκαιαι».

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1911

ΑΡΙΘ.

Ο
ΑΡΓΟΣ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ
 ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Ίδρυτής Θ. Α. ΚΑΛΟΓΕΡΙΚΟΣ

ΤΟ ΜΟΝΟΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΓΡΑΦΕΙΟΝ
 ΑΠΟΚΟΜΜΑΤΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΤΑΚΗΣ Μ. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
 9 ΟΔΟΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ (ΣΤΟΑ ΠΑΠΟΥ)

ΤΗΛΕΦ. 26-924

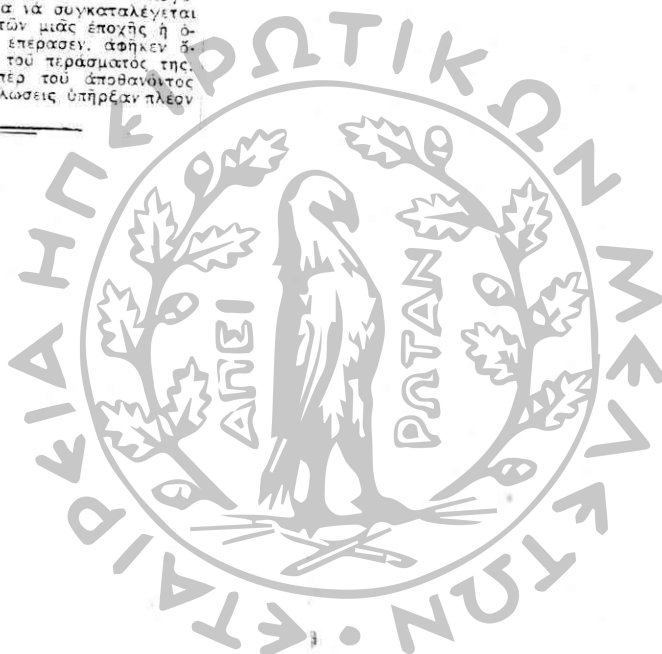
ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΒΗΜΑΤΟΣ
 Απόκομμα

23. ΦΕΒ. 1937

Χρονο

Χρ. Χριστοβασιλῆς

Ὁ Ἡπειρώτης λόγιος ποῦ ἀπέθανε καὶ ἐκηρευθη προχθές ἐν μέσῳ θερμῶν ἐκδηλώσεων σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης, ὑπῆρξεν ἀσφαλῶς μία φυσιογνωμία εἰς τὴν νεώτεραν ἑλληνικὴν λογοτεχνίαν. Ἀπὸ τοῦ ἡρωικῶν Σούλι ὁ αἰμῆτος Χρ. Χριστοβασιλῆς, ὑπῆρξεν ἓνας ἐνθουσιώδης πατριώτης, ὅλη δὲ ἡ λογοτεχνικὴ τοῦ ἐργασία εἶχε μίαν σφραγίδα ἡπειρωτικὴν εἰδωλλιακὴν, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἀνατπδούσε πάντοτε ὁ παλμός τῆς ἡπειρωτικῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς τοῦ ἀποθανόντος. Τὰ διηγήματά του, οἱ στίχοι του καὶ ἡ ὅλη λογοτεχνικὴ ἐργασία του — φιλολογικὴ καὶ δημοσιογραφικὴ — ἀποτελοῦν ἓνα ὅγκον ὁποῖος δίδει εἰς τὸν ἀποθανόντα λογοτεχνὴν τὸ δικαίωμα νὰ συγκαταλέγεται μετὰ τῶν ἐκλεκτῶν μιάς ἐποχῆς ἢ ὅπως ζῶντα καὶ ἂν ἐπέρασεν, ἀφήκεν ὅμως ζῶντα τὴν ἰχὴν τοῦ τερασμῶτος της. Αἱ προχθήμεναι ὑπὲρ τοῦ ἀποθανόντος Χριστοβασιλῆ ἐκδηλώσεις ὑπῆρξαν πλέον ἢ δίκαιαι.

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1911

ΑΡΙΘ.

Ο
"ΑΡΓΟΣ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ
ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Ίδρυτής Θ. Α. ΚΑΛΟΓΕΡΙΚΟΣ

ΤΟ ΜΟΝΟΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΑΠΟΚΟΜΜΑΤΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΤΑΚΗΣ Μ. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
9 ΟΔΟΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ (ΣΤΟΑ ΠΑΠΠΟΥ)

ΤΗΛΕΦ. 26-924

Απόκομμα

Χρονολογία

MAR. 1937

ΕΚΕΙΝΟΙ ΠΟΥ ΦΕΥΓΟΥΝ

ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΔΗΣ

Τὸν π. μῆνα ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν' μιὰ ἐκλεκτὴ Ἑπαιρω-
τικὴ φυσιογνωμία. Ὁ λόγιος ὁ ποιητὴς ὁ δημοσιογράφος

ὁ ἱστοριοδίφης, ὁ πολιτευτὴς, ὁ ἐθνικὸς ἀγωνιστὴς Χρ.
Χρηστοβασίλης. Ἐπὶ πεντηκονταετίαν δρῶν εἰς τὴν πρώ-
την γραμμὴν τῆς κοινωνικῆς ζωῆς καὶ εἰδικώτερον εἰς δι-
ἀφεώρα τὴν Ἑπείρον, ἀφῆκε σελίδας ἀτομικῆς ἐνεργείας
ποῦ θὰ γίνωνται ἀφορμὴ νὰ περιβάλλεται πάντοτε τὸ ὄνο-
μά του μὲ τὴν ἐτίμησιν τῶν μεταγενεστέρων. Γηραιὸς
πλέον κατῆλθεν εἰς τὸν τάφον μὲ ἥσυχον τὴν συνείδησιν
ὅτι ἐξετέλεσε τὸ πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὴν κοινωνίαν κα-
θῆκόν του. Τὴν ἀναγνώρισιν αὐτῆς διετράνωσεν ἡ συρροὴ
ἐκπροσώπων πάσης τάξεως κατὰ τὴν μεταφορὰν τῆς σοροῦ
του εἰς τὴν τελευταίαν του κατοικίαν.

ΑΡΧ. ΑΝΘ. ΚΑΤΣΙΛΑ.

+ ΡΕΤ. ΑΡΧ. Α.Μ.

ΠΕΝΘΗ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

"Ενας άγιος" Έλλην πατριώτης — και έθνικά διανοούμενος — ο Χρήστος Χρηστοβασίλης, ανεπαύθη από τούς μόχθους τής ζωής και εκπαιδεύθη μέσα εις μίαν ατμόσφαιραν ειλικρινούς δόξης.

Καταγόμενος από την Ήπειρον — επιλεκτικόν τμήμα του Έλληνισμού μας — ο Χρήστος Χρηστοβασίλης ήτο ένας γνήσιος Έλλην, ένας άγνος πολεμιστής, που ηγωνίσθη υπέρ πατρίδος και

μέ το τουφέκι και μέ τον κάλαμον, και μέ την μελάνην και μέ το αίμα.

Η εμφάνισις του ήτο ηρωϊκώς και άκραφνώς έλληνική, ή όμιλία του μεστή από οίστρον και από σοφίαν τής ζωής, συνεκέντρωνε δε γύρω του πάντοτε τόγενικόν ένδιαφέρον. Επολέμησε την ανηθικότητα εις πάσαν της εκπαλυσίν επάλαισε κατά της κοινωνικής και τής πολιτικής διαφθοράς εκαυτηριάσε την ρουτίαν και τας εκδηλώσεις του φυλετικού ντεφαιτισμού. Ιδίως όμως έμάχετο έναντίον εκείνων οι οποίοι προσεπάθουν να υποτιμήσουν τα υπέροχα χαρίσματα του γένους μας και έναντίον των ξενομανών και ξενολατρών, που δεν ευρίσκουν άξίαν παρά μόνον έξω από τα έθνικά μας σύνορα.

Έναντίον πάσης σαπρίας ύψωσε τό ευσταλές και εύθυτές του ανάστημα ο λεβέντης Ήπειρώτης. Ακόμη και ο θάνατός του ήτο ηρωϊκός — πραγματικός θάνατος παλληκαριού.

Προαιθανθείς τό τέλος του, ήθέλησε, αντί προθανατίων λυγμών να άκούη περί την κλινήν τής τελευτής του ηρωϊκά δημοτικά τραγούδια, τραγούδια παλέμου και χαράς.

Έτσι απέθανεν ο Χρήστος Χρηστοβασίλης. Και ή ζωή του και ή δράσις του και ο θάνατός του άποτελούν και τα τρία, φωτεινά παραδείγματα διά την Νεολαίαν μας: ο βίος του γενναίου του ήπειρώτου υπήρξεν υπόδειγμα και λογίου και Άνδρός.

Χρήσιμος Χρητουθισίλης

Ὁ ὑπερήφανος Ἡπειρώτης δὲν
ὑπάρχει πλέον εἰς τὴν ζωὴν. Ὁ
ἐκτελεσθεὶς, ἔρχετο μέχρις ἡμῶν τὸ
λυπηρὸν ἄγγελμα τοῦ θανάτου
του, ἐπισημασθεὶς ἐν Ἀθήναις. Ἡ
πολυσχιδὴς δρᾶσις τοῦ ἐμπνευ-
σμένου τούτου ἀνδρός, ὡς
ὑπερπαιδιῶν, λογογράφου, ποι-
ητοῦ καὶ δημοσιογράφου, τὸν κα-
τέστησεν ἀξίον τοῦ σεβασμοῦ τοῦ
Πανελληνίου. Ὁ Χρήσιμος
Χρητουθισίλης κατηνάλωσεν
ὅλην τὴν ζωὴν τοῦ ὑπὲρ τῆς Πα-
τρίδος καὶ ἐργάσθη ὅσον ὅλλγοι
ὑπὲρ τῶν γραμμάτων. Τὸ ἔργον
τοῦ θὰ παραμείνῃ ἀθάνατον καὶ
θὰ κινή πάντοτε εἰς σεβασμὸν
τοὺς μειαγενεστέρους, οἵτινες
πολλὰ ἔχουν νὰ διδάχθωσιν
ἀπὸ τῆς ζωῆς τοῦ μεγάλου
αὐτοῦ τούτου ἑλληνοῦς. Συν-
εργασθέντες ἐν τῷ σίβῳ τῶν
γραμμάτων μὲ τὸν ἐκλεκτὸν Ἡ-
πειρώτην, θλιβόμεθα διὰ τὸν
θάνατόν του καὶ ραλνομεν τὸν τε-
σοκαφῇ τάφόν του μὲ τὰ εὐσσω-
τερα τῶν Κερκυραίων ἀνθέων.
Εἰς τὴν οἰκογένειάν του διαβιβά-
ζομεν τὰ εἰλικρινῆ καὶ θερμὰ
ἡμῶν συλλυπητήρια, ἐπιμαλού-
μενοι ὑπὲρ αὐτῆς τὴν ἄνωθεν
παρηγορίαν.

ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

Τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα ὑπέστησαν, ἀληθῶς, βαρεῖαν ἀπώλειαν διὰ τοῦ θανάτου τοῦ γηραιοῦ Ἡπειρώτου ποιητοῦ καὶ δημοσιογράφου Χρ. Χρηστοβασίλη. Ἄνθρωπος μὲ εὐρυτάτην ἀντίληψιν, μὲ αἰσθημάτων ἀληθῶς ἀνθρωπιστικά, μὲ πατριωτισμὸν ποῦ δὲν ἐγνώρισεν ὄρια, ὁ Χρηστοβασίλης ἐπέθεσε τὴν σφραγίδα τῆς προσωπικότητος εἰς τὴν πνευματικὴν ἐκδήλωσιν μιᾶς ὁλοκλήρου πενηκονταετίας καὶ εἰς τὴν ἰδιαιτέραν ζωὴν τῆς πατρίδος του. Τὴν γενικὴν αὐτὴν ἀντίληψιν διετράνωσεν ἡ συρροὴ ἐκπροσώπων πάσης τάξεως καὶ πλήθους λογίων κατὰ τὴν χθὲς τελεσθεῖσαν δημοσίᾳ δαπάνῃ κηδείαν του.

ΕΦ. "ΕΣΤΙΑ"

σ-5

Ἡ «Ἑστία» εἰς τὸ φύλλον τῆς 2ας Φεβρουαρίου:

«Τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα ὑπέστησαν, ἀληθῶς, βαρεῖαν ἀπώλειαν διὰ τοῦ θανάτου τοῦ γηραιοῦ Ἡπειρώτου ποιητοῦ καὶ δημοσιογράφου Χρ. Χρηστοβασίλη. Ἄνθρωπος μὲ εὐρυτάτην ἀντίληψιν μὲ αἰσθήματα ἀληθῶς ἀνθρωπιστικά, μὲ πατριωτισμὸν ποῦ δὲν ἐγνώρισεν ὄρια, ὁ Χρηστοβασίλης ἐπέθεσε τὴν σφραγίδα τῆς προσωπικότητος εἰς τὴν πνευματικὴν ἐκδήλωσιν μιᾶς ὁλοκλήρου πενηκονταετίας καὶ εἰς τὴν ἰδιαιτέραν ζωὴν τῆς πατρίδος του. Τὴν γενικὴν αὐτὴν ἀντίληψιν διετράνωσεν ἡ συρροὴ ἐκπροσώπων πάσης τάξεως καὶ πλήθους λογίων κατὰ τὴν χθὲς τελεσθεῖσαν δημοσίᾳ δαπάνῃ κηδείαν του».

**

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1911

ΑΡΙΘ.

ΑΡΓΟΣ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Ίδρυτής Θ. Α. ΚΑΛΟΓΕΡΙΚΟΣ

ΤΟ ΜΟΝΟΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΑΠΟΚΟΜΜΑΤΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΤΑΚΗΣ Μ. ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
9 ΟΔΟΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ (ΣΤΟΑ ΠΑΠΠΟΥ)

ΤΗΛΕΦ. 26-924

Απόκομμα **ΕΣΤΙΑΣ**
22. ΦΕΒ. 1937

Χροί

ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ
Τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα ὁ-
πέστησαν, ἀληθῶς, βαρεῖαν ἀπώλει-
αν διὰ τοῦ θανάτου τοῦ γηραιοῦ Ἡ-
πειρώτου ποιητοῦ καὶ δημοσιογρά-
φου Χρ. Χρηστοδασίλη. Ἄνθρωπος
μὲ εὐρυτάτην ἀντίληψιν, μὲ αἰσθή-
ματα ἀληθῶς ἀνθρωπιστικά, μὲ πα-
τριωτισμὸν ποῦ δὲν ἐγνώρισεν ὄρια,
ὁ Χρηστοδασίλης ἐπέθεσε τὴν σφρα-
γίδα τῆς προσωπικότητος εἰς τὴν
πνευματικὴν ἐκδήλωσιν μιᾶς ὁλο-
κλήρου πεντηκονταετίας καὶ εἰς τὴν
ἰδιαίτεράν ζωὴν τῆς πατρίδος του.
Τὴν γενικὴν αὐτὴν ἀντίληψιν διε-
τράνωσεν ἡ συρροὴ ἐκπροσώπων πά-
σης τάξεως καὶ πλῆθους λογίων κα-
τὰ τὴν χθὲς τελεσθεῖσαν δημοσίαν
δαπάνη κηδεῖαν του.

ΑΠΕΘΑΝΕΝ Ο ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

Τὸ ἀπόγευμα τοῦ παρελθόντος Σαββάτου ἀπέθανεν εἰς Ἀθήνας κατόπιν μακρᾶς νόσου ὁ γνωστὸς λόγιος καὶ δημοσιογράφος Χρῖστος Χρηστοβασίλης. Ἡ κηδεία του ἐγένετο δημοσίᾳ δαπάνῃ τὴν 3ην ἀπογευματινὴν τῆς Κυριακῆς χοροστατούντων τοῦ Μακαριωτάτου Χρυσοστόμου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων Σπυρίδωνος, παρισταμένων πολλῶν συγγραφέων καὶ λογοτεχνῶν ὡς καὶ πολλῶν Ἑπειρωτῶν.

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΠΕΝΘΗ

ΧΡΗΣΤΟΣ

ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

Ὡς «βαρεῖαν ἀπώλειαι διὰ τὰ ἑλληνικά γράμματα, ἔχαρ- κτήρισαν τὸν θάνατον τοῦ γη- ραιοῦ Ἑπειρώτου Δημοσιογρά- φου, λογοτέχνου καὶ ποιητοῦ Χρήστου Χρηστοβασίλη, ἐπισυμ- βάντα τὸ παρελθὸν Σάββατον, αἱ Ἀθηναῖκαί ἐφημερίδες. Πράγ- ματι ὁ θάνατος τοῦ Χρ. Χρη- στοβασίλη τοῦ ἀγνοῦ αὐτοῦ ἡ- πειρώτου δὲν ἀποτελεῖ βαρεῖαν ἀπώλειαν διὰ τὰ ἑλληνικά γράμ- ματα, ἀλλὰ καὶ μεγάλην ἀπώ- λειαν διὰ τὴν Ἑπειρον, διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς ὁποίας ἡγωνί- σθη ἀπὸ τῶν παιδικῶν του χρό- νως καὶ τὴν ὁποίαν ἡγάπησε καὶ ἐτραγούδησε ὅσον ὀλίγοι. Ὁ ἀείμνηστος ἡπειρώτης βάρ- dos ἀφίνει μὲ τὸ θάνατό του δυσαναπλήρωτο κενὸ στὸν ὀρί- ζοντα τῆς πατρίδος μας, ἵνα καὶ μέχρι τῆς τελευταίας του στιγμῆς δὲν ἔπαυσε νὰ προσφέ- ρῃ τὸ ὄνομά της καὶ νὰ συνι- στᾷ εἰς τοὺς ἐπισκέπτας φίλους τοῦ ἡπειρώτας—καὶ ποῖόν δὲν εἶχε φίλον ὁ Χρηστοβασίλης— νὰ μὴ παύσουν νὰ ἐνδιαφέρον- ται γιὰ τὴν Ἑπειρον. Ὁ Χρη- στοβασίλης ἦταν ἀγνὸς ἡπειρώ- της, φλογερὸς πατριώτης, φα- νατικὸς ἐθνικόφρων, ἦταν ἄτρο-μος στοὺς ἀγῶνάς του τοὺς ἐ- θνικοὺς, δικάστηκε τρεῖς φορές σὲ θάνατον ὑπὸ τῶν τουρκικῶν στρατοδικεῖων, ἀλλὰ οὔτε καὶ γιὰ μιὰ στιγμὴ ἔπαυσε νὰ ἀγω- νίζεται ἡρωϊκὰ σὰν πραγματι- κὸς ἀπόγονος τοῦ ἡρωϊκοῦ Σου- λίου. Ἦταν ἡπειρώτης πού ἔφε- ρε τὸ ὄνομά του μὲ ὑπερηφά- νεια, πού ἔδωσε ἰδιαιτερό τόνον ἡπειρωτικὸ στὰ διηγήματά του καὶ τὰ ποιήματά του. Ἦταν λο- γοτέχνης πού ἡ ἐργασία του ἀνεγνωρίσθη ἀπὸ ὅλους καὶ ἐξετιμήθη τόσο, εἰς τρόπον πού νὰ μὴ ὑπάρχουν «Νεοελληνικά Ἀναγνώσματα» πού νὰ μὴ δη- μοσιεύουν λογοτεχνικὰ ἐργα- σία του. Ἐγραψε πάμπολλα δι- ηγήματα καὶ ποιήματα καὶ ἐξέ- δωκε τρεῖς τόμους τῶν ἔργων του ἐγκαταλείψας καὶ περὶ τὰ 400 ἀνέκδοτα διηγήματα καὶ 2 θεατρικὰ ἔργα. Τὰ διηγήματα «τῆς Στάνης καὶ τοῦ Χωριοῦ» εἶναι ὑποδειγματικά εἰς τὸ εἶ-δος τῶν καὶ τὰ ποιήματά του τὰ διακρίνει πατριωτικὸς παλ- μὸς καὶ ἀφθαστος λυρισμός, ἐμ- πνευσμένος ἀπὸ τὴν ἀθάνατη ἡπειρωτικὴ φύσιν.

Ὁ μεταστάς καὶ ὡς Δημο- σιογράφος καὶ ὡς πολιτευτῆς

ἔχει ἐπεδείξῃ πολυποίκιλον δρά- σιν ὑπὲρ τῶν ἡπειρωτικῶν δι- καίων.

Χαρακτὴρ ἀκέραιος, δὲν ἐδέ- χετο οὐδένα συμβιβασμόν, ἐ- πραττε τὸ καθήκον του παντοῦ καὶ πάντοτε, ἔχων ὡς ἀντικει- μενικὸν σκοπὸν τὸ συμφέρον τῆς Ἑπείρου καὶ μόνον. Ὁ θάνα- τος τοῦ Χρηστοβασίλη ἀποτε- λεῖ διὰ τὴν ἡπειρωτικὴν δημο- σιογραφίαν βαρύτατον πλῆγμα.

Τὴν κηδεῖαν του παρηκολού- θησαν πλεῖστοι συμπατριῶται καὶ πληθὺς διανοουμένων τῆς Ἑπειρωτικῆς καὶ Ἀθηναϊκῆς κοινωνίας. Τὸν μεταστάντα ἀπε- χαιρέτησαν εἰς τὴν τελευταίαν του κατοικίαν ὁ κ. Δημ. Ζῶτος Δικηγόρος, ὁ κ. Δημ. Σάρρος, ὁ συνάδελφος κ. Γ. Ἀθανασιά- δης—Νόβας ἐκ μέρους τῆς Ἑ- νώσεως Συντακτῶν καὶ τῆς Ἑ- νώσεως Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν, ὁ ἡμέτερος Διευθυντῆς ἐκμέρους τῶν ἡπειρωτῶν δημοσιογράφων καὶ ὁ κ. Β. Τζαλόπουλος, ἐκ μέρους τῆς Πανεπειρωτικῆς Ἀ- δελφότητος.

Κατετέθησαν πολλοὶ στέφανοι μεταξὺ τῶν ὁποίων τῆς οἰκογε- νείας του, τοῦ γαμβροῦ του στρατηγοῦ κ. Μπακοπούλου, τῆς Πανεπειρωτικῆς Ἀδελφότητος καὶ τῶν ἡπειρωτῶν Δημοσιο- γράφων.

Πολύκλαυστε Χρηστοβασίλη,

Μοῖρα κακή. Ὁ ταξειδευμένος ἡπειρωτισμὸς τὸν ὁποῖον τόσον ἡγάπησες καὶ ἐτραγουδῆσες καὶ ὑπὸ τοῦ ὁποῖου τόσον ἡγαπήθης καὶ ἐλατρεύθης εἶχε λάβῃ πρωτοβουλία ἡμῶν τῶν συναδέλφων σου οἱ ὁποῖοι ἐξηλεύσαμεν. ἀλλὰ καὶ ἐθαυμάζαμεν τὸ πολυσχιδὲς πνευματικόν σου ἔργον μίαν ὁλως δι' αὐτὸν τιμητικὴν πρωτοβουλίαν. Εἶχεν ἀποφασίσῃ νὰ ἐορτάσῃ μαζὺ σου τὰ πενήντα χρόνια τῆς φιλολογικῆς σου ζωῆς νὰ χαρῇ ἀνάμεσά τοῦ τὸν ἀθάνατον ἡπειρώτην βάρδον, τὸν ἀκούραστον ὕμνητὴν τῶν ὠραίων μας ἡπειρωτικῶν παραδόσεων, τὸν ἀσύλληπτον τραγουδιστὴν κάθε ἡπειρωτικῆς ὡμορφίᾳς, νὰ θαυμάσῃ τέλος καὶ νὰ χαρῇ ἀνάμεσά του τὸν Χρηστοβασίλη του, τὸν ὁποῖον τόσον ἐθαύμασε τὸ Πανελλήνιον. Ὅποια ὅμως εἰρωνεία τῆς τύχης. Ἀντὶ τῆς μεγάλης αὐτῆς γιορτῆς, ἡ ὁποία θὰ γέμιζε μὲ χαρὰ τὰ στήθη ὅλων μας σὲ προπέμπομεν σήμερα στὴν τελευταία σου κατοικία μὲ θρήνους καὶ ὄδυρμούς. Κλαῖμε, μικροὶ καὶ μεγάλοι, τὸν Χρηστοβασίλη μας. Ἀλλὰ δὲν σὲ κλαῖμε μονάχα ἡμεῖς. Σὲ κλαίει ὁλόκληρο τὸ πανελλήνιον γιὰ τὸ θάνατόν σου ἀποτελεῖ πραγματικὴν ἐθνικὴν ἀπώλεια. Σὲ κλαίει πιδ πολὺ ὅμως ἀπ' ὅλας ἡ χαροκαμμένη σου Μάννα, ἡ λατρευτὴ σου Ἡπειρος, ἡ ὁποία ἔχασε τὸ καλλίτερό της τὸ πιδ ἀγαπημένο της παιδί.

Στοὺς κοπετοὺς καὶ θρήνους της τὴν συνοδεύουνε μὲ μοιρολόγια τὰ ἡπειρωτικὰ βουνά, καὶ λαγκάδια τὰ ὁποῖα τόσον τραγουδῆσεν ὁ γλαφυρὸς κάλαμός σου.

Κοιμήσου ἐν εἰρήνῃ ἀλησμόνητε Χρῆστο.

Ἐπετέλεσες καθ' ὅλον τὸν βίον σου πλήρως τὸ καθήκόν σου καὶ ὡς ἄνθρωπος καὶ ὡς ἡπειρώτης καὶ ὡς διανοούμενος. Ἐσὺ καὶ

πέθανες—πεθαίνουν τάχα οἱ μεγάλοι;—ἡ μνήμη σου θὰ παραμείνῃ αἰώνια.

Ἡμεῖς οἱ συνάδελφοί σου ὑποσχόμεθα νὰ σὲ μιμηθῶμεν εἰς τὸ ἔργον σου.

Καὶ τώρα ποὺ κατέρχεσαι ἡσυχος στὴν τελευταία σου κατοικία—ἀφοῦ ἐπὶ δυὸ μῆνες πάλαι ψες μὲ τὸ χάρο—γὰ νὰ πεθάνῃς τῇ μέρᾳ ἀκριβῶς, καθ' ἣν γιορτάζεται καὶ ἡ ἀπελευθέρωσις τῶν θρυλικῶν Γιαννίνων ὡς ἀ

κουσθῇ ἀνάμεσα στὴ μεγάλη χαρὰ τοῦ γιορτασμοῦ τῆς ἀπελευθέρωσος «τῆς πόλεως τοῦ Κάστρου» ἀντὶ τῆς ὥρας σου ἡπειρωτικῆς στροφῆς: «Χιρόμαστε, γλεντάγουμε καὶ γλυκοτραγουδάμε—γιὰτὶ λευθερωθήκαμε ἀπὸ τὰ Γιαννινά μας» καὶ τὸ ἡπειρωτικὸ μοιρολόγι: «Κλαῖμε ἀπὸ τὸν ἄδικον χαμὸ τοῦ Στυραητοῦ μας».

ΑΠΕΘΑΝΕΝ Ο ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

Τὸ ἀνδρῆμα τοῦ παρθερίου Λεββαίου ἀνέθανεν ἐν Ἀθήναις καὶ ἐκείνῃ
μαρτῆς τοῦτον ὁ πτωχὸς γέγονε καὶ δημοσιεύθηκε Χρῆστος Χρυσόβασιλης.
Ἡ κηδεία τὸν ἔχοντο δημοσίᾳ δαπάνῃ τὴν 3^{ην} ἀπογευματινὴν τῆς
κυριακῆς χοροεξούσιον τοῦ Μαυρομάτου Χρυσόλομον Ἀρχιεπι-
σκοπὸν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων Λεωνίδην,
καρτελαριστὴν ὡσπρίων συγγραφεὴ καὶ φορολογικὸν τῆς καὶ
ὡσπρίων Ἰονικῶν.

Παραμυνηθεὶς δὲ τῷ συγγενεῖ ἐν τῇ πτωχικῇ ἀποθήκῃ τοῦ
δεσφ. Μαντῆ ἐνευγὴς μετὰ τὴν 3^{ην} Ἀθηνῶν ἐπιβροχὴν τῆς αἰσῆς
Χρυσόβασιλη.

(Ἡμερησίον ἄφην, γ. 2934, ἔτος Ι', 23/2/37, σ. 4)

ΕΦ. "ΗΤ. ΑΓΓΛ" 1242. 27-3-37, Ε1. I, Α.Φ. 2462, σ.3

ΑΝΑΓΓΕΛΙΑ 40 ΗΜΕΡΗ ΜΝΗΜΟΝΙΩΝ Χ.Χ.

Ἡπειρωτικὰ Πένθη

+ ΧΡΗΡΤΟΙ ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

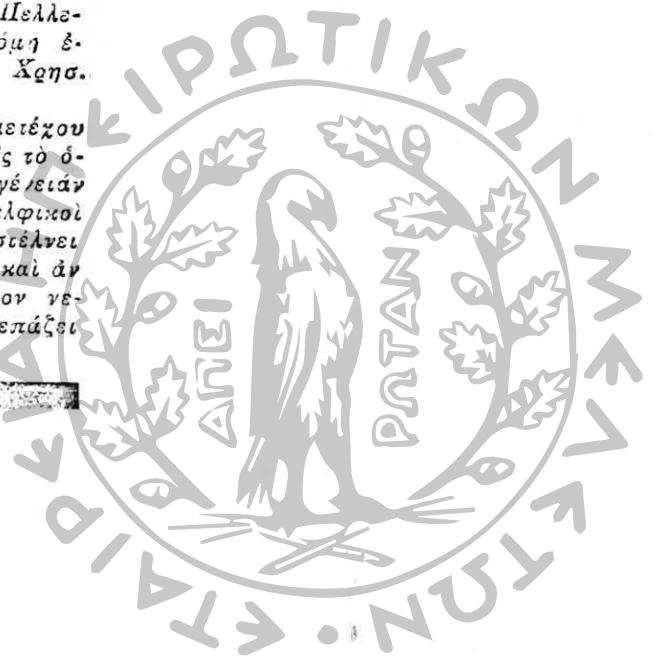
Τὴν παρελθούσαν Κυριακὴν κατ' ἥν ὁ Ἡπειρωτικὸς λαὸς ἐ-
ώρταζε μετὰ τῆς Α. Β. Υ τὴν ἐ-
πέτειον τῆς ἀπελευθερώσεώς του,
καὶ ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς Ἡπειρωτι-
κῆς πρωτεύουσας ἐδονεῖτο ἀπὸ
τὸν αὐθόρμητον ἐνθουσιασμόν
τὸν ὁποῖον ἐμπνέει ἡ Ἱερὰ αὕτη
ἡμέρα, εἰς τὴν Ἑλληνικὴν πρω-
τεύουσάν ὑπὸ τὸν αἰτικὸν οὐρα-
νὸν ὁ Ἕλλην λογοτέχνης ὁ τιμή-
σας τὴν Ἡπειρον καὶ τὴν Ἑλλά-
δα ὅλην διὰ τῆς δράσεώς του ἐκη-
δεύετο μεγαλοπρεπῶς.

Ὁ Χρήσιμος Χρηστοβασίλης ὁ
πῆρξε φυσιογνωμία ἀνδρὰ καὶ ἰσ-
χυρὰ. Ἦτο προικισμένος μετ' ἀρη-
μνείαν, τὴν ψυχικὴν ἰδιοσυστα-
σίαν τῆς Σουλιώτικης γενεᾶς του.
Ἀπὸ μικρὸς ἠσθάνθη τὴν Ἱερὰν
φλόγαν τῆς ἐλευθερίας νὰ φουν-
τώνει σὶὰ στήθη του. Καὶ τὴν
ἐκδηλώνει εἰς ὅλα του τὰ ἔργα.
Ζούσε μέσα σ' ἓνα ἐθνικὸ ὄνειρο.
Ἐὶς χτυπακάρεϊ του ἦσαν ἓνα συ-
νεχὲς πατριωτικὸ ἐμβατήριον. Ἀλ-
λὰ καὶ ὡς λόγιος καὶ ποιητὴς ὁ
Χρηστοβασίλης ἐξωγράφησε τὴν
Ἡπειρωτικὴν ὑπαιθρον καὶ προ-
τεπλήθη νὰ ἐμπυκνώσῃ τὴν ὁλοὴν
περικρατέην νεολαίαν. Τὰ ἔργα
αὐτοῦ πνέουν τὸ ἀρώμα τῆς φι-
λοπατρίας καὶ τῆς λατρείας τοῦ
πρὸς τὴν μεγάλην μας καὶ ὡραῖ-
αν Ἑλλάδα.

Ἀλλὰ καὶ ὡς δημοσιογράφος
ἀπὸ τῶν σιγῶν τῆς «Ἐλευθε-
ρίας» του, μετὰ τὸ θάνατον, τὴν τόλ-
μην καὶ αὐτοθυσίαν ποῦ τὸν διέ-
κρινε ὡς Σουλιώτην διεξῆγε σκλη-
ροῦς μεν, ἀλλὰ ἀποτελεσματικούς
ἀγῶνας.

Ἡ Ἡπειρος μετὰ τὸν Κωνστάν-
την, τὸν Ζαλοκίσταν τὸν Πελλε-
ρον στερεῖται καὶ ἐνὸς ἀκόμη ἐ-
πιλόκου τέκνου τῆς τοῦ Χρησ-
τοβασίλη,

Ἡ ἔφημερίς μας συμμετέχου-
σα εἰς τὸ βελὺ πένθος εἰς τὸ ὁ-
ποῖον ἐβύθισε τὴν οἰκογένειάν
του μετὰ τῆς ὁποίας ἀδελφικοὶ
ὄσμοι μῆς συνδέουν, στέλνει
τὴν ἐξ ὕψους παρηγορίαν καὶ ἀν-
τίληψιν, εἰς δὲ τὸν μέγαν νε-
κρὸν τὸ χάριμα ποῦ τὸν σκεπάζει
νὰ εἶναι ἐλαφρὸν.

Ο ΧΡΗΣΤΟΣ ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ ΑΠΕΒΙΩΣΕΝ ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΘΗΝΑΣ

Ο Χρήστος Χρηστοβασίλης δέν υπάρχει πλέον εις τήν ζωήν ἀπὸ τοῦ ἀπογεύματος τοῦ παρελθόντος Σαββάτου. Ὁ μεγάλος Ἑπειρώτης ἀνήκει ἤδη εἰς τήν ἱστορίαν. Ἀπίστυνον ἴσως, ἀλλ' ἀληθές. Ὁ Χρηστοβασίλης ἀπέθανεν εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ὁ χώρος τῆς ἀμερίδος αὐτοῦ δέν εἶναι αρκετός, οὐτε διὰ τὴν ἀσθενιστέραν ἀκρόην σκιαγραφίαν τῆς προσωπικότητος καὶ τοῦ πολυτίμου ἔργου τοῦ ἀποβιώσαντος ἐκλεκτοῦ Ἑπειρώτου συγγραφέως καὶ ποιητοῦ. Διότι εἶναι ἓνα ἔργον πράγματι κολοσσιαῖον, ἓνα ἔργον ποῦ ὅλοι ἐθαύμασαν καὶ ἐξεύμησαν, ἓνα ἔργον ποῦ ὁ ἀποτελεῖ παντοῖα ἱερὰν ποτακατάδηκην διὰ τὰς ἐπερχομένας Ἑπειρωτικὰς γενεάς. Ἡ ζωὴ τοῦ διήρξε μίαν ζωὴν γεμάτην ἀπὸ ἀγώνος Ἑθνικοῦς καὶ ὑπηρεσίας πρὸς τὴν Πατρίδα καὶ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα. Ὡς πεζογράφος ὁ ἀείμων ἄνθρωπος Χρηστοβασίλης δέν ἔπαυται. Ὁ πλοιοῖζων τὴν Ἑλληνικὴν λογοτεχνίαν μὲ ἔργα ὑψηλῆς σημασίας λογοτεχνικῆς, διανεύμενα ἀπὸ ἓνα τόνον ἀκραιφνοῦς καὶ ἀγνῆς φιλοπατρίας καὶ προσκομίζοντα βαρυσημαντὰ ὠφέλη εἰς τὴν λογογραφίαν καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἑθνικοῦ. Τὸ ποιητικόν του ἔργον, ὑπέροχον, πλούσιον καὶ ἐκλεκτόν, ἐκτός τῆς τεχνικῆς του τελειότητος καὶ ὑπεροχῆς πάλλεται ὁλόκληρον ἀπὸ ἓνα παλμὸν πατρίας πρὸς τὴν Πατρίδα λαμπρυνόμενον ἀπὸ τὴν ἀδολογὴν ἀνγνωστὰ τῆς Ἑπειρωτικῆς

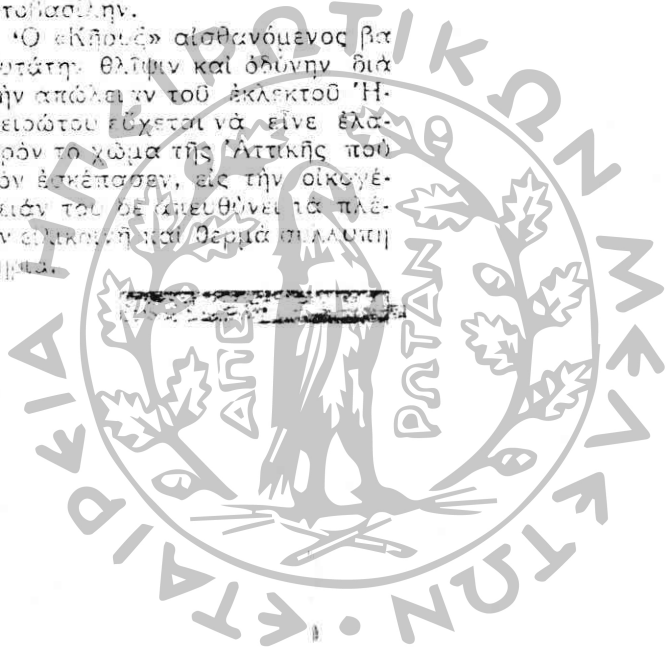
φυχῆς καὶ ἀπὸ τὸ κάλλος καὶ τὴν αἰγλήν τῆς Ἑπειρωτικῆς φύσεως. Μέσα εἰς τὸ ἔργον του ὁ φανὸν μέγας Ἑπειρώτης ἔχει κλείσει ὅλην τὴν φυχήν τῆς Ἑπείρου μὲ τοὺς παλαιούς της καὶ ἀγνοῖς πόθους, μὲ τὴν χαρὰν, μὲ τοὺς πόνους καὶ τὰ θύματα της.

Ὁ δημοσιογράφος ὁ Χρήστος Χρηστοβασίλης εἶναι σείραν ἐπὶ ἀνενίοθι σθεναρῶς ἀπὸ τῶν στήλων τῆς ἀπερφανισθείσης ἤδη «Ἐλευθερίας» του διὰ τὸ γενικὸν Ἑπειρωτικὸν καλόν, κρατήρας ὑψηλὰ ὑπερήφανον τὴν σημαίαν τῶσδε τῶν Ἑλληνικῶν, ὅσων καὶ τῶν Ἑπειρωτικῶν ἰδεωδῶν καὶ ἐκτεκνήσεων.

Ἡ ζωὴ τοῦ γενικοῦς, ἀφιερωμένη καθ' ὁλοκληρίαν εἰς τὴν Ἑπείρον καὶ τὴν Ἑλλάδα, γέμει ἀγώνων θυσῶν, εὐγενῶν καὶ ὑψηλῶν ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου τῆς Ἑλληνικῆς μας Πατρίδος.

Ὁ θάνατός του δημιουργεῖ κενὸν δυσαναπλήρωτον διὰ τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα καὶ τὴν Ἑπείρον ἣ ὅποια μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀληγομνητοῦ Γ. Παλαρέν, γόνει τώρα κ' ἓνα ἀκόμη ἐκλεκτὸν τέκνον της, τὸν Χρηστοβασίλην.

Ὁ «Κήρυξ» αἰσθανόμενος βαρύνοντα τὴν ὀδὸν καὶ ὀδύνην διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἐκλεκτοῦ Ἑπειρώτου εὐχεται νὰ εἶνε ἐλαφρὸν τὸ χῶμα τῆς Ἀττικῆς ποῦ τὸν ἐκέτισεν, εἰς τὴν οἰκονομίαν τοῦ θεοῦ ἀπευθύνει τὰ πλέον εὐκαίρως καὶ θερμὰ συλλυπητήρια.

Ὁ «Κῆρυξ» Ἰωαννίνων εἰς τὸ φύλλον τῆς 23ης Φεβρουαρίου:

«Ὁ Χρῆστος Χρηστοβασίλης δὲν ὑπάρχει πλέον εἰς τὴν ζωὴν ἀπὸ τοῦ ἀπογεύματος τοῦ προελθόντος Σαββάτου. Ὁ μεγάλος Ἡπειρώτης ἀνῆκει ἤδη εἰς τὴν Ἱστορίαν. Ἀπίστευτον ἰσως, ἀλλ' ἀληθές. Ὁ Χρηστοβασίλης ἀπέθανεν εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ὁ χώρος τῆς ἐφημερίδος αὐτῆς δὲν εἶναι ἀρκετὸς οὔτε διὰ τὴν ἀσθενεσιέραν ἀκόμη σκιαγραφίαν τῆς προσωπικότητος καὶ τοῦ πολυτίμου ἔργου τοῦ ἀποβιώσαντος ἐκλεκτοῦ Ἡπειρώτου συγγραφέως καὶ ποιητοῦ. Διότι εἶναι ἓνα ἔργον πράγματι κολοσσιαῖον, ἓνα ἔργον ποῦ ὅλοι ἐθαύμασαν καὶ ἐξετίμησαν, ἓνα ἔργον ποῦ θ' ἀποτελῇ πάντοτε ἱερὰν παρακαταθήκην διὰ τὰς ἐπερχομένας Ἡπειρωτὶ ἡς γενεάς. Ἡ ζωὴ του ὑπῆρξε μία ζωὴ γεμάτη ἀπὸ ἀγῶνας Ἐθνικοῦς καὶ ὑπηρεσίας πρὸς τὴν Πατρίδα καὶ τὰ ἑλληνικὰ ἔθνη. Ὡς πεζογράφος ὁ ἀείμνηστος Χρηστοβασίλης δὲν ἔπαυσε ποτὲ πλουτίζων τὴν Ἑλληνικὴν λογοτεχνίαν μὲ ἔργα ὑψίστης σημασίας λογοτεχνικῆς, δι' ἀπνόμενα ἀπὸ ἓνα πόνον ἀκραιφνοῦς καὶ ἀγνῆς φιλοπατρίας καὶ προσκομίζοντα βαρυσήμαντα ὠφέλη εἰς τὴν λογογραφίαν καὶ τὴν Ἱστορίαν τοῦ Ἑθνικοῦ. Τὸ ποιητικὸν του ἔργον, ὑπέροχον, πλούσιον καὶ ἐκλεκτόν, ἐκτὸς τῆς τεχνικῆς του τελειότητος καὶ ὑπεροχῆς πάλλεται ὁλόκληρον ἀπὸ ἓνα παλμὸν λατρείας πρὸς τὴν Πατρίδα λαμπρυνόμενον ἀπὸ τὴν ἄδολον ἀγνότητα τῆς Ἡπειρωτικῆς ψυχῆς καὶ ἀπὸ τὸ κάλλος καὶ τὴν αἴγλην τῆς Ἡπειρωτικῆς φύσεως. Μέσα εἰς τὸ ἔργον του ὁ θανὼν μέγας Ἡπειρώτης ἔχει κλείσει ὅλην τὴν ψυχὴν τῆς Ἡείρου μὲ τοὺς καλαιούς της καὶ ἀγνοὺς πόθους, μὲ τὴν χαρὰν, μὲ τοὺς πόνους καὶ τὰ ὄνειρά της.

Ὡς δημοσιογράφος ὁ Χρῆστος Χρηστοβασίλης ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ἠγωνίσθη σθεναρῶς ἀπὸ τῶν σπηλῶν τῆς ἀποφραγισθείσης ἤδη «Ἐλευθερίας» του διὰ τὸ γενικὸν Ἡπειρωτικὸν καλὸν κατῆσας ὑψηλὰ ὑπεῖφανον τὴν σημαίαν τόσον τῶν Ἑλληνικῶν, ὅσον καὶ τῶν Ἡπειρωτικῶν ἰδεωδῶν καὶ διεκδικήσεων.

Ἡ ζωὴ του γενικῶς, ἀφιερωμένη καθ' ὁλοκληρίαν εἰς τὴν Ἡπειρον καὶ τὴν Ἑλλάδα, γέμει ἀγῶνων ὥραίων, εὐγενῶν καὶ ὑψηλῶν ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου τῆς Ἑλληνικῆς μας Πατρίδος.

Ὁ θάνατός του δημιουργεῖ κενὸν δυσαναπλήρωτον διὰ τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα καὶ τὴν Ἡπειρον ἢ ὅποια μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀλησμόνητου Γ. Πελλερέν, χάνει τώρα κι' ἓνα ἀκόμη ἐκλεκτὸν τέκνον τῆς, τὸν Χρηστοβασίλην.

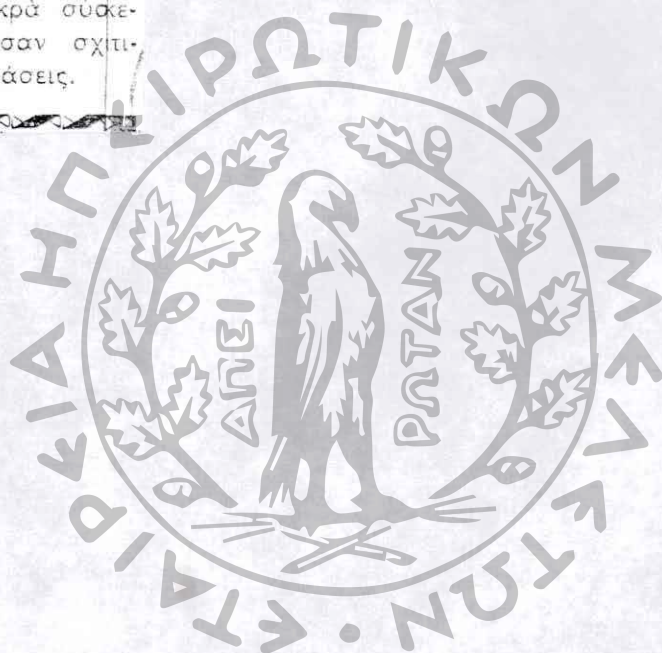
Ὁ «Κῆρυξ» αἰσθανόμενος βαθυτάτην θλίψιν καὶ ὀδύνην διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἐκλεκτοῦ Ἡπειρώτου εὐχεται νὰ εἶνε ἐλαφρὸν τὸ χῶμα τῆς Ἀττικῆς ποῦ τὸν ἐσκέπασεν, εἰς τὴν οἰογένειάν του δὲ ἀπευθύνει τὰ πλέον εὐλικρινῆ καὶ θερμὰ συλλυπητήρια».

Η ΔΡΑΣΙΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗ

Ὁ γυμνασιάρχης κ. Χ. Σούλης ὡς πρόεδρος τῆς συντακτικῆς ἐπιτροπῆς, ἣτις ανέλαβε τὴν ἔκδοσιν τοῦ ὀκτασελίδου ἐπιμνημοσύνου φύλλου τῆς «Ἐλευθερίας» εἰς μνήμην τοῦ ἐκλιπόντος ἱδρυτοῦ καὶ διευθυντοῦ τῆς ἀειμνήστου Χρ. Χρηστοβασίλη, ἀπέστειλε χθὲς 50 καὶ πλέον ἐπιστολάς εἰς ἱσχυροὺς διαπρεπεῖς συγγραφεῖς, λογοτέχνας καὶ ποιητὰς ἐν Ἀθῆναις, δι' ὧν παρακαλεῖ αὐτοὺς ὅπως ἀποστείλουν ἄρθρα καὶ κρίσεις ἐπὶ τοῦ ὅλου ἔργου τοῦ ἀποβιώσαντος Ἡπειρώτου λογίου, προκειμένου νὰ κατωρθωθῶν εἰς τὸ ὑπὸ ἔκδοσιν φύλλον τῆς «Ἐλευθερίας», τὸ ὁποῖον περιλαμβάνον ὁλόκληρον τὸ ἔργον τοῦ Χρηστοβασίλη θὰ εἶνε πράγματι πολὺτιμον δι' ὅλους τοὺς Ἡπειρώτας.

Ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ κ. Χ. Σούλη συνεκροτήθη χθὲς ἐντῇ Ζωσιμαίᾳ Σχολῇ μακρὰ σύσκεψις, καθ' ἣν ἐλήφθησαν σχετικῶς ὠρισμέναι ἀποφάσεις.

+ ΦΕΙΟΚΤΙΑ Α. Μ.

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ

Τελοῦντες αὔριον Κυριακὴν
28ην Μαρτίου ἐν τῇ Ἱερᾷ Ἐκκλη-
σίᾳ τῆς Μητροπόλεως τεσσα-
κονθήμερον Ἀρχιερατικὸν μνη-
μόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς
ψυχῆς τοῦ προσφιλοῦς ἡμῶν συ-
ζύγου, πατρὸς καὶ πάπου

ΧΡΗΣΤΟΥ Α. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΟΥ-ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΥ

Παρακαλοῦμεν τοὺς συγγε-
νεῖς καὶ φίλους ὡς καὶ πάντας
τοὺς τιμῶντας τὴν μνήμην αὐ-
τοῦ ὅπως προσέλθωσι καὶ ἐνώ-
σωσι μεθ' ἡμῶν τὰς πρὸς τὸν
"Χριστὸν δεήσεις των.

Ἰωάννῃνα τῇ 26 Μαρτίου
Οἰκογένεια Χρ. Χρηστοβασίλη
Ἰδιαιτέρῃ προσκλήσεις δὲν
θὰ σταλῶσι.

ΕΠΙ ΤΩ ΘΑΝΑΤΩ ΤΟΥ ΧΡΗΣΤΟΥ ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗ

Τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον τοῦ Δήμου Ἰωαννιτῶν συνελθὼν εἰς συνεδρίασιν τὴν 5ην Μαρτίου 1937 ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Ἡπειρώτου Λογοτέχνου Χρ. Χρηστοβασίλη ἐγκρίνει τὸ ἑξῆς ψήφισμα:

Ψήφισμα

1) Νὰ ἐκφρασθῶσιν εἰς τὴν οἰκογένειαν Χρ. Χρηστοβασίλη ἐπὶ τῷ θανάτῳ αὐτοῦ τὰ συλληπητήρια τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου.

2) Νὰ δοθοῦν ἀντὶ στεφάνου εἰς τὸ Μαθητικὸν Συσσίτιον Πατριωτικοῦ Ἰδρύματος καὶ εἰς τὸν Σύλλογον «Ἅγιος Κοσμάς» ἀνὰ 1000 δραχμάς.

3) Νὰ τελεσθῇ ἐκ μέρους τῆς Δημοτ. Ἀρχῆς μνημόσυνον εἰς μνήμην τοῦ μεταστάντος ὀρισθὲν σήμερον ὑπὸ τοῦ κ. Δημάρχου.

4) Νὰ ὀνομασθῇ μία τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως μετὰ τὸ ὄνομα Χρ. Χρηστοβασίλη.

5) Ἀντίγραφον τοῦ παρόντος ψηφίσματος νὰ δημοσιευθῇ εἰς τὰς ἐγχώριους ἐφημερίδας καὶ

νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ μεταστάντος διὰ τοῦ κ. Δημάρχου καὶ τοῦ Προέδρου τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου.

Τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον

ΕΠΙ ΤΩ ΘΑΝΑΤΩ ΤΟΥ Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗ

Τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον τοῦ Δήμου Ἰωαννιτῶν συνελθὼν εἰς συνεδρίασιν τὴν 5ην Μαρτίου 1937 ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Ἑπειρώτου Λογοτέχνου Χρ. Χρηστοβασίλη ἐγκρίνει τὸ ἑξῆς ψήφισμα:

Ψ Η Φ Ι Σ Μ Α

1) Νὰ ἐκφρασθῶσιν εἰς τὴν οἰκογένειαν Χρ. Χρηστοβασίλη ἐπὶ τῷ θανάτῳ αὐτοῦ τὰ συλληπητήρια τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου.

2) Νὰ δοθῶν ἀντὶ στεφάνου εἰς τὸ Μαθητικὸν Συσσίτιον Πατριωτικοῦ Ἰδρυάτος καὶ εἰς τὸν Σύλλογον «Ἅγιος Κρσμά» ἀνά 1000 δραχμὰς.

3) Νὰ τελεσθῇ ἐκ μέρους τῆς Δημοτ. Ἀρχῆς μνημόσυνον εἰς μνήμην τοῦ μεταστάντος ὁρισθησόμενον ὑπὸ τοῦ κ. Δημάρχου.

4) Νὰ ὀνομασθῇ μία τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως μὲ τὸ ὄνομα Χρ. Χρηστοβασίλη.

5) Ἀντίγραφον τοῦ παρόντος ψηφίσματος νὰ δημοσιευθῇ εἰς τὰς ἐγχωρίους ἐφημερίδας καὶ νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ μεταστάντος διὰ τοῦ κ. Δημάρχου καὶ τοῦ Προέδρου τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου.

Τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον
(ἔπονται ὑπογραφαί)

Ἀκριβὲς ἀντίγραφον

Ἰωάννινα 14 Ἀπριλίου 1937

Ὁ Δήμαρχος

Δ. ΒΛΑΧΛΕΪΔΗΣ

«Σ. Κ.» Τὸ ἀνωτέρω ψήφισμα ἔνεγκρίθη τῇ προτάσει τοῦ Διευθυντοῦ μας κ. Γρηγορίου Σακκά Δημοτικοῦ Συμβουλίου, καὶ συνετάχθη ὑπὸ τοῦ λοφίλους Δημάρχου μας κ. Δημητρίου Βλαχλεΐδη, τὸν ὁποῖον ὁ ἀείμνηστος Χρηστοβασίλης ἐξετίμα δεόντως.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Την Αύγουστου ο δμίλος έκδρομέων Λαρίσης, Κηντάωρον πορείαν, έφθασε εις τὸ Συρρά-
του, όπου έγεννήθη ὁ Κρουσάλης, διὰ τὰ
μνημόσυνον τοῦ ποιητοῦ στεφανάνων
του με δάφνινον στέφανον ἀπὸ τὰ

τη συμπληρώσει πεντηκονταετίας ἀπὸ τῆς
εκαταετίας τοῦ Πολυβίου Δημητρακοπούλου,
Λάσκαρης ὠμίλησε τὴν 29ην ἐκ τοῦ Ρα-
του Σταθμοῦ Ἀθηνῶν διὰ τὸ ἔργον του, ἡ
Αγγελικὴ Κοτσάλη ἀπήγγειλε τὴν Ἑρωδιὰ.

Τὴν 24ην Ἰουλίου ἐτελέσθη εἰς τὸ Σοῦλι καὶ
Θέσιν Ἀγναντα ἐτήσιον μνημόσυνον τοῦ
Χρηστοβασίλη.

Ὁ δόσος συγγραφεὺς Ἀλέξανδρος Κοῦπριν ἀ-
ν Λένινγκραντ εἰς ἡλικίαν 68 ἐτῶν. Περὶ
καὶ τοῦ ἔργου του εἰς τὸ ἐρχόμενον.

Τὰ «Νεοελληνικά Γράμματα»:

«Τὴν περασμένη Κυριακὴ ἀπέθανε σὲ ἡλικία 76 χρονῶν, ὁ γνωστὸς Ἡπειρώτης λογοτέχνης καὶ ποιητὴς Χρῆστος Χρηστοβασίλης. Γεννημένος στὸ ἡρωϊκὸ Σοῦλι, ὁ αἰμίηστος Χρ. Χρηστοβασίλης, εἶχεν ἐπιδοθεῖ ἀπὸ πολὺ νωρὶς στὴν καλλιέργεια τῶν γραμμάτων. Τὸ πολύμορφο ἔργο του — δημοσιογραφικὸ καὶ λογοτεχνικὸ — εἶχε τὴ σφραγίδα τῆς εἰδυλλιακῆς ζωῆς τῆς πατρίδας του, τῶν ἀγνῶν τῆς ἐθιμῶν καὶ τῶν ἀγώνων τῆς γιὰ τὸ ξεσκλάβωμά της. Τὰ διηγήματά του τῆς σιάνης καὶ τοῦ χωριοῦ, οἱ στίχοι του καὶ ὅλη ἡ ἄλλη του ἐργασία, εἶχαν ἀναδείξει τὸ Χρηστοβασίλη σὰν ἕνα ἀπὸ τοὺς καλῆτερου ἡθοργάφους τῆς γενιᾶς του, ἰσάξιο τοῦ συμπατριώτη καὶ συγκαιρινοῦ του Κρουσιᾶλλη, ποὺ εἶχεν ὅμως ἡν εὐτυχία νὰ ζήσει ὡς τὰ βαθεῖά του γερατειά, νὰ καλλιεργηθεῖ καὶ νὰ δλοκληρώσει τὸ ἔργο του, ποὺ ἔχει τὴ θέση του μέσα στὴν ἱστορία τῆς Νεοελληνικῆς φιλολογίας».

* *

ΠΕΡ. «ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ» Τ. Α' ΜΑΡΤΗΣ 1937
 Δ/ΤΗΣ Κ' ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ: Γ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΣΥΝΑΡΜΟΤΗ

«ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ»

—9—

σχεῖν», πήρε και κάποιες απαντήσεις περιφημες, «οὐρανίωνας» μεσ' στην ἐγκοσμικὴν ποιηρίαν τους. Λόγου χάριν, ὁ Πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Μάντισσετερ, ἔγραψε: «Χαίρει Ἀθηναῖοι, θεῖον γένος, οὐρανίωνας, τηλόθεν ἐκ νήσου πέμψαμεν ἀγγελίην». Καὶ κάποιος ἄλλος τοὺς ἀποκάλεσε: «Ἐρωτι συνειλημμένους τῶν Ἀτιθίδων Μουσῶν ἐκ παιδός!».

Στὸ Μνημόσυνο τοῦ Πάλλη

Ὁ Μέγας Τρίτος μιᾶς ἐνδοξας—τῆς ἐνδοξότερης—νεοελληνικῆς τριανδρίας στὰ Γράμματα, ὁ Ἀλέξ. Πάλλης, ἔκλεισε τὰ δυὸ χρόνια ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ πέθανε.

Μπρὸς στὸν πελώριο τύμβο ποὺ ὕψωσε ἡ ἐθνικὴ εὐγνωμοσύνη στὴ δόξα του, τὰ «Νεοελληνικά Σημειώματα»—πρὶν νὰ τραβήξουν τὸ δρόμο τρυς—γονατίζουν καὶ προσκυνοῦν τοῦ τῆ μνήμῃ.

Ἀπὸ τὴν «ἐπίσημον» γλῶσσα τῆς Ἀκαδημίας

(Ὁμιλεῖ ὁ κ. Βορέας—Συνεδρίαση 30/12/36).

«... Ὁ πολὺς Εὐκλείδης, ὁ ἰδρυτὴς τῆς γεωμετρίας, προωδοποίησεν εἰς τὸν Pascal...» κλπ.

«... Ὁ Ἀναξίμανδρος ὑπετύπωσε τὴν ὕστερον ὑπὸ τοῦ Καντίου...» κλπ.

«... καὶ ὁ Ποσειδώνιος, ὅστις ἐθαυμάσθη ὑπὲρ τις καὶ ἄλλος...» κλπ.

«... Καὶ ἡ γεωγραφία δὲ καὶ αἱ συναφεῖς πρὸς ἐκείνην ἐπιστῆμαι, πρώτων ἐγένοντο φρόντισμα...» κλπ.

«... Οἱ λόγοι δὲ οὓς κατὰ τὴν πανηγυρικὴν ταύτην συνεδρίαν, καθ' ἣν γεραίρεται ἡ ἐπιστῆμη...» κλπ.

«... τὴν ἔκπαυλον χορείαν τῶν ἡμιθέων, τοὺς ὁποίους ἐν τῇ πνευματικῇ παλαιστρᾷ ἀθλήσαντας, ἐστεφάνωσε...» κλπ.

Ὁ Χρ. Χρηστοβασίλης

Ἕνας ἀπὸ τοὺς λιγοστότατους «παληοὺς» ποὺ δὲν ἦταν «λόγιος» πέθανε ὁ Ἡπειρώτης λογογράφος καὶ λογοτέχνης Χρήστος Χρηστοβασίλης. Μαζὶ του χάνεται μιὰ ἀδρὴ καὶ πολεμικὴ προσωπικότητα τῆς νεοελληνικῆς διανόησης. Γιατί ὁ Χρηστοβασίλης, παρ' ὅλες του τίς μερικὲς ἀδυναμίες του, καὶ τὸν κάποιον μισονεῖσμό του ἀκόμα, ἦταν ἓνας σκληρὸς πολέμιστῃς καὶ σαρκαστῇς, τοῦ λογιολατρισμοῦ τῆς Ἀθῆνας. Τὸ νεοελληνικὸ πνεῦμα στὴν προσπάθειά γιὰ δημιουργία τοῦ ὁποίου ἐδούλεψε, στερεῖται ἔτσι ἓναν ἀπ' τοὺς πιδὲ ἐκλεχτοὺς μαχητῆς του. Τὰ «Νεοελληνικά Σημειώματα» μιὰ μέρα—πολὺ σύντομα—θὰ μιλήσουν πλατεῖα γιὰ τὸ ἔργο καὶ τὴ ζωὴ τοῦ ἐκλεχτοῦ αὐτοῦ τεκνίου τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαρχίας.

Πρὸς ἀφύπνισιν τῆς πνευματικῆς Ἐπαρχίας

Ὁ κ. Συκουτρῆς, ἀνὴρ Παλαμιστῆς τε καὶ «λόγιος» σὲ μιὰ διάλεξή του στὴ Χαλκίδα, μᾶς μίλησε «περὶ παιδείας» καὶ ἄλλων. Καὶ εἶπε: «Ἡ

παιδεία δύο ἔχει σκοποὺς. Ὁ ἓνας εἶναι νὰ παρασκευάσει τὸ νέο, κατάλληλο νὰ σταδιοδρομήσει κοινωνικά, καὶ ὑπαγορευεῖται—ὁ σκοπὸς—ἀπὸ τὸ νόμο τῆς αὐτοσυντήρησης, καὶ ὁ ἄλλος... (μὰ γιὰ τὸν ἄλλον, αὐτόν, θὰ μιλήσουμε πλατύτερα, ἴσως, στὸ ἐπόμενο φύλλο). Καὶ ἀφοῦ μᾶς βεβαίωσε ὅτι οἱ ἐπιστημονικὲς κατακτήσεις τοῦ ἀνθρώπου ἀντὶς νὰ τὸν ἀπολυτρώσουν ὕλικά καὶ ἠθικά, τοῦ ἐντειναν μᾶλλον τὴ δυστυχία του (Σ. Ν. Σ. σύμφωνοι, μὰ τὸ γιατί δὲν μᾶς τώπε), κατάληξεν ὅτι μόνο διὰ τῆς «ἔσω στροφῆς», θὰ σωθοῦμε!

Ὅσο γιὰ τὸ πρῶτο (δηλαδὴ τὸν ἓναν ἀπ' τοὺς δυὸ σκοποὺς τῆς παιδείας—;) ἐμεῖς δὲν ἔχουμε—πρὸς ἀτυχία του—ἀντίρρηση. Φανερὸ ὅτι ὁ κ. Συκουτρῆς, «ἔμαθε γράμματα (;)» γιὰ νὰ μὴν πεθάνει τῆς πείνας! Ὁ νόμος τῆς αὐτοσυντήρησης βλέπετε! Γιὰ τὸ ἄλλο (δηλ. τὸ περὶ «ἔσω στροφῆς») τί νὰ ποῦμε; Νὰ τοῦ ποῦμε ὅτι ἡ εὐτυχία δὲν εἶναι ζήτημα... ἐμπνευσης, παρὰ εἶναι ἀποτέλεσμα φυσικο-λογικῆς ἰσορροπίας τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου μὲ τὸν «ἔσω» αὐτὸν ἀνθρώπο μας; Νὰ τοῦ ποῦμε ὅτι ἡ ἡσυχία τὴν ἰσορροπία αὐτὴν «ἔσω στροφή», δὲν εἶναι παρὰ ἡ ἀναχωρητικὴ ἀντίληψη τῆς ζωῆς—τῆς ζωῆς ποὺ μολαταῦτα εἶναι ὥραία—καὶ ὅχι ἡ εὐτυχία; Ἡ νὰ τοῦ ποῦμε ὅτι ἡ ἠθικὴ ἀπολύτρωση δὲν εἶναι «συνταγὴ πρὸς ἐκτέλεσιν», παρὰ εἶναι τὸ ἐξάισιον ἄνθος τοῦ ἐξωτερικοῦ περιβάλλοντος;

Μὰ τί ὀφελεῖ. Ὁ κ. Συκουτρῆς δὲν ἀκούει ἀπ' αὐτά. «Βγάζει λόγους» ὁ ἀνθρώπος.

Ἀπὸ μιὰ κριτικὴ... μετεωρολογία

«... Τὸ φεγγάρι τ' ἀνατέλλει, τὸ δύει, τὸ στενεύει, τὸ φαρδαίνει μέσα σὲ μιὰ βραδυὰ πολλὰς φορές, ἀνάλογα μὲ τίς περιστάσεις; Ἡ γραμμὴ τοῦ φεγγαριοῦ ἡ λεπτότατη...—λέει στὴ σελίδα 50, ὅταν βαδίζει ὁ Μαρτιάμπας στὸ χορὸ τῆς Ζαλοῦχου. Πρέπει δηλαδὴ νὰ ἦταν νέο τὸ φεγγάρι, ἀφοῦ ἦταν στενὸ καὶ ἔδωκε ἀπὸ βραδὺς. Τὰ ξημερώματα ὁμως τῆς ἄλλης μέρας τὸ ἴδιο φεγγάρι δὲν ἔχει δύσει ἀκόμα: Στὴ σελίδα 115 «ἀλλοῖθωρο πίσω ἀπ' τὸ γιαλὶ τῆς τζαμόπορτας, ἔμοιαζε μᾶλλον ματάκι χυμένο...».

(Τὸ... Ἀστεροσκοπεῖον Ἀθηνῶν!)

Ὑπερπαραγωγή καὶ ὑπερπαρ - ἀγωγὴ

Στὸ μὲ τὸν τίτλο «Ὑπερπαραγωγή» ἀπολογιστικὸ χρονολογίῳμα τοῦ (στὴν «Βραδυνή» τῆς 14/1/37) κρύνοντας (;) διάφορες ποιητικὲς συλλογὰς τοῦ 1936, ὁ κ. Σκίπης, τὰ βρῖσκει ὅλα κακὰ, ψυχρὰ καὶ ἀνάποδα. Μόνο οἱ «Παθητικὲς Μελωδίες» τῆς Κας Τασίας Ἀδάμ τοῦ ἀρέσουν. Καὶ λέει: «Ἡ Τασία Ἀδάμ ἀντιθέτως ξέρει ὅχι μόνο νὰ πονῇ, ἀλλὰ καὶ νὰ σκέπτεται, ὅπως πολὺ σωστὰ λέγει στὸν πρόλογο ποὺ προτάσσει στὶς «Παθητικὲς Μελωδίες» τῆς ὁ καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ πρῶτον ὑπουργὸς τῆς Παιδείας κ. Λούβαρις.»

Εἶναι ἢ δὲν εἶναι νὰ...χαμογελαίει κανεῖς.

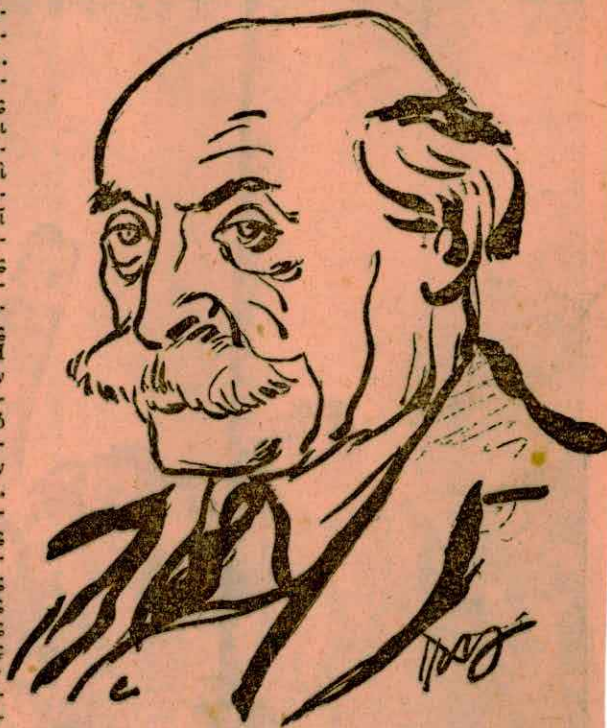
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΠΕΝΘΗ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

Ἀπεβίωσεν ἐν Ἀθήναις καὶ ἐκη-
δεύθη τὴν παρελθούσαν Κυριακὴν ὁ
ποιητὴς, διηγηματογράφος, πολίτευ-
τῆς καὶ δημοσιογράφος Χρῆστος
Χρῆστος Χρῆστος Χρῆστος, ἐπίλεκτον
τῆς Ἡπειροῦ τέκνον καὶ διακεκριμένον
τῆς πνευματικῆς οἰκογενείας μέλος.
Τὴν κηδεῖαν του παρεκολούθησαν οἱ ὑ-
πουργοὶ κ. κ. Γεωργακόπουλος καὶ Νι-
κολοῦδης, ὁ Διοικη-
τῆς τοῦ Ἀ' Σώμα-
τος Στρατοῦ κ. Πι-
τσίκας, οἱ κ. κ. Ἀ.
Καμπάνης, Ε. Μυρι-
βήλης, Γ. Ἀθάνας
καὶ πλείστοι ἄλλοι
λόγιοι καὶ δημοσιο-
γράφοι, καθὼς καὶ
σύσσωμος ἡ ἐν Ἀ-
θήναις καὶ Πειραιεῖ
Ἡπειρωτικὴ παροι-
κία, προσέτι δὲ τῆς
νεκρωσίμου ἀκολου-
θίας ὁ Σεβ. Μητρο-
πολίτης Παρναμυθίας
κ. Ἀθηναγόρας. Ἡ
κηδεῖα τιμῆς ἐνεκεν
ἐγένετο δημοσίᾳ δα-
πάνῃ, ἐπίσης δὲ ὁ
Ἄγιος Ἀθηναίων δι-
έθεσε δωρεὰν τάφον
εἰς τιμητικὴν θέσιν.
Ἐπικηδεῖους ἐξεφώ-
νησαν ὁ δικηγόρος
κ. Ζώτος, ὁ ἐμπαι-
δευτικὸς σύμβουλος
κ. Σάββας, ἐκ μέρους
δὲ τῆς Ἑνώσεως
Συντακτῶν καὶ τῆς
Ἑνώσεως Λογοτεγ-
νῶν ὁ κ. Γ. Ἀθά-
νας. Ἀντὶ ἄλλης νε-
κρολογίας δημοσιεύο-
μεν κατωτέρω τὸν
σύντομον ἐπικήδειον
τοῦ κ. Γ. Ἀθάνα.

«Ἐκ μέρους τῆς Ἑνώσεως τῶν Συν-
τακτῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐκ μέρους τῆς
Ἑνώσεως Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν ἀπευ-
θύνω τὸν ὑστατον χαιρετισμὸν στὸν πα-
λαίμαχον τοῦ δημοσιογραφικοῦ στίβου
ἀγωνιστὴν, στὸν ἐπίλεκτον τῆς Ἑλληνι-
κῆς Λογοτεχνίας ἱεροφάντην.

Ὁ Χρῆστος Χρῆστοβασίλης ὑπῆρξε
πνευματικὴ φυσιογνωμία ἀδρά, ἰσχυρά,
ἰδιότυπος. Καταγόμενος ἀπὸ ἡρωικὴ
Σουλῶτικη οἰκογένεια, εἶχε κληρονο-
μήσει τὴν ἀρετὴν ψυχικὴν ἰδιοσυστα-
σίαν τῆς γενιᾶς του. Κάτι πρωτόνοστο
καὶ κάτι πολυμοχάρῃς ἐσάλανε δυνατὰ
μέσα του. Ἡ ἔμπνευσις του ἔμοιαζε μὲ
τὸ δροσερὸ φροσμάκι τοῦ βορρᾶ στὰ
φαράγγια τῆς Ἡπειροῦ. Αἱ ἰδέες του
φτεροκοποῦσαν μὲ τὴν δημοτικὴν πῆσιν
τῶν αἰσθῶν τῆς Κιᾶς καὶ τοῦ Ζαλόγγου.
Τὸ αἰσθητικὸν του ἐχόχλαζεν ὅπως
οἱ καταρράχτες τοῦ Θύαμι καὶ τοῦ Λού-
ρου ἀνάμεσα στοὺς ὄρθους βράχους τῆς
κοίτης του. Ἡ πέννα του εἶχε τὴν κόφιν
καὶ τὴν αἰχμὴν Σουλῶτικης πάλας. Ὁ
ἱερός ἐθνομυσισμὸς του ἦταν πηγάδι,
ἀνεξάντλητος, ἀκατάσχετος. Ὁ ψυχι-
κὸς καὶ πνευματικὸς του κόσμος ἐκυ-
ριαρχεῖτο ἀπὸ τὴν λατρεῖα τῆς Πατρί-
δας, Ἱστορίας, θρόνου, παραμύθια, πα-
ραδόσεις, ἔθιμα, ἥθη. Νὰ τί ἐνέμιζεν
ὡραία, πλούσια, φαντασμαγορικὰ καὶ ἐ-
σπευσμένον τοῦ ἱστερέωσι! Ἀπὸ αὐτὰ ἐκ-
κινούσε ἡ πηγὴ τῶν ἐμπνεύσεών του.
Ἀπὸ αὐτὰ πρωταρχεῖ ἡ ὥθησις τῆς
δράσεώς του. Ἀπὸ αὐτὰ προσδοκοῦσε
τὴν μόνην του ἀμοιβὴν καὶ ἱκανοποίη-
σιν!

Ὁ Χρ. Χρῆστοβασίλης

Ὁ Χρῆστοβασίλης ἔβρισκε μέσα σ'
ἓνα ἐθνικὸ ὄνειρο. Τὸ χτυποκάρδι του
ἦταν ἓνα συνεχὲς πατριωτικὸ ἐμβατή-
ριο. Ὁ ποιητικὸς του οἶστρος ἦταν ἓνα
ἀδιάπτωτο Ἑλλαδολατρικὸ μένος. Ἐ-
χάσαμε σήμερα ἓναν ἀκόμα μεγάλον πα-
τριώτην ἀπὸ ἐκείνους ποὺ σὲ δύστυχα
χρόνια εἶχαν κρατήσει βαθειὰ τὴν πί-
στι τοῦ Ἑλληνικοῦ μεγαλείου, εἶχαν
κρατήσει ψηλά τὴν σημαία τοῦ ἐθνικοῦ
Ἰδανικοῦ. Ἀφιέρωσε τότε μὲ τὴν σου-
λιώτικη αὐταπαρνησί του, μὲ τὴν πολε-
μόχαρη ὁρμητικότητά του ὅλη του τὴν
ψυχὴ, ὅλη του τὴν δρᾶσιν ὁ Χρῆστοβα-
σίλης στὴν ὑποδαύισιν τοῦ ἱεροῦ σπιν-
θήρος, στὴν ἀναρρίπισιν τοῦ ἱεροῦ λαδά-
ρου, στὴν προπαρασκευὴ τῆς μεγάλης
ὥρας ποὺ εἶχεν ἐπὶ τέλους σημάνει τόσα
θριαμβευτικὰ στὰ 1912... Καὶ ἀξίζει
νὰ παρατηρηθῇ, ἀξίζει νὰ σημειωθῇ, ὅτι
ὁ μεγάλος Ἡπειρώτης τραγουδιστὴς, ὁ
μεγάλος Ἡπειρώτης ἀγωνιστὴς παρέ-
δωσε τὸ πνεῦμα σήμερα 21 Φεβρουα-
ρίου, τὴν ἐπέτειον ἀκριβῶς τῆς ἀλῶ-
σεως τῶν Ἰωαννίνων, τὴν ἱστορικὴν
ἡμέραν τῆς ἐθνικῆς ἀπελευθερώσεως
τῆς Ἡπειροῦ!... Θὰ εἶλεγε κανεὶς ὅτι
ἐπάλεσε τόσον καιρὸ, τόσους μῆνες μὲ
τὸ Χάρο στὰ μαρμαρένια ἀλώνια τῆς
δημοτικῆς ποιήσεως ὅχι γιὰ κανέναν
ἄλλο λόγον—ἀλλὰ γιὰ ν' ἀφήσῃ τὴν πα-
τριδολατρικήν πνοήν του νὰ σβύσῃ μὴ
μέρα καὶ μιὰ στιγμὴ ποὺ συμβολίζει
μέσα στὸ γύρισμα τοῦ χρόνου τὸν δια-
κατέσπερο πόθο καὶ τὴ λαμπρότερη χαρὰ
τῆς ζωῆς του: τὴν Λευτερίαν τῶν Ἰωαν-
νίνων, τοῦ Σουλίου, τῆς Ἡπειροῦ!...

Σεβαστὲ συνάδελφε καὶ φίλε! Ἡ τε-
λευταία μυστικὴ ἐπιθυμία τῆς πατριω-
τικῆς σου ψυχῆς ἐξεπληρώθη! Ἐνίκη-
σες στὸ σημεῖον αὐτὸ τὸ Χάρο! Δὲν
τὸν ἄφησες νὰ σὲ πάρῃ τότε ποὺ ἤθελε
αὐτός! Μῆνες ἐπάλαιψες παλληκαρίσια
μαζί του! Γιατί δὲν ἤθελες νὰ πεθάνῃς
μιὰν ἀσημαντὴ μέρα! Ἡθελές νὰ πεθα-
νῇς τὴ μέρα ποὺ ἀναστήθηκε ἡ Ἡπει-
ρος!... Ἡθελές νὰ πεθάνῃς τὴν ἡμέραν
ποὺ τ' ἀγαπημένα σου Γιάννινα πανηγυ-
ρίζουν τὴ νίκη, τὸ θρίαμβο, τὴν Λευ-
τεριά!... Τὸ κατώρθωσες! Ὅταν γιὰ
τελευταία φορὰ σὲ εἶχα ἰδῆ κάποιο χει-
μωνιάτικο βράδυ νὰ παλεύῃς ἀνάμεσα
στὰ βιβλία σου μὲ τὸ Χάρο ἦσαν ἐκεῖ
καὶ ὁ Δεσπότης. Τοῦ ἐσπίζες ποὺ γέμι-
καὶ τοῦ εἶπες: «Μὴ μ' ἀφήσεις ἐδῶ!
Θέλω νὰ μὲ πᾶς στὰ Γιάννινα!» Τὸ θυ-
μοῦμαι καὶ νοιώθω ὅτι ἡ ψυχὴ σου φτε-
ρουγίζει σήμερον ἐπάνω ἀπ' τὰ Γιάννι-
να καὶ μεθᾶι ἀπ' τὸν ἐπουράνιο ἀντί-
λαο τῆς πατριωτικῆς Ἡπειρώτικης
ἰατρῆς!... Κοιμήσου ξεγνοιαστα!... Ἄν
ἐπέπρωτο ἡ Ἀθηναϊκὴ γῆ ν' ἀγκαλιάσῃ
προσωρινὰ τὸ σῶμα σου—τὸ αἰώνιο
μνημεῖο τῆς πολυσεβάστου προσωπικό-
τητός σου θὰ εἶναι στημένο ἐκεῖ στὰ
Γιάννινα, στὸ κέντρο τῆς Ἡπειροῦ, ποὺ
τόσον δόλοψυχα τὴν ὑπερέστης, ποὺ τό-
σον ἀντάξια τὴν ἀναιπροσώπευσες! Καὶ
τὸ ἀθάνατο πνευματικὸ μνημεῖο ποὺ σὲ
μόνος σου ἀνύψωσες μὲ τὸ πλούσιο φι-
λολογικὸ σου ἔργον—αὐτὸ θὰ εἶναι στη-
μένο αἰώνια στὸν Ἑλληνικὸν Παρνασσὸ
καὶ στὴν ψυχὴ τῶν Ἑλλήνων...»

«Ο «Νέος Κόσμος»:

«Απεβίωσαν ἐν Ἀθήναις καὶ ἐκ-
κηδεύθη τὴν παρελθούσαν Κυρια-
κὴν ὁ ποιητὴς, διηγηματογράφος,
πολιτευτὴς καὶ δημοσιογράφος Χρῆ-
στος Χρηστοβασίλης, ἐπίλεκτον τῆς
Ἡπείρου τέκνον καὶ διακεκριμέ-
νον τῆς πνευματικῆς οικογενείας
μέλος. Τὴν κηδεῖαν του παρηκολού-
θησαν οἱ ὑπουργοὶ κ. κ. Γεωργακό-
πουλος καὶ Νικηολάδης, ὁ Διοικη-
τὴς τοῦ Ἀ' Σώματος Στρατοῦ κ. Π.
Τσίκας, οἱ κ. κ. Α. Καμπάνης, Ε.
Μυριζήλης, Γ. Ἀθάνας καὶ πλεί-
στοι ἄλλοι λόγοι καὶ δημοσιογρά-
φοι, καθὼς καὶ σύσσωμος ἡ ἐν Ἀ-
θῆναις καὶ Πειραιεὶ Ἡπειρωτικὴ
παρουσία, προσέστη δὲ τῆς νεκρῶσι-
μου ἀκολουθίας ὁ Σεβασμ. Μητρο-
πολίτης Παραμυθίας κ. Ἀθηναγό-
ρας. Ἡ κηδεῖα τιμῆς ἐνεκὲν ἐγένε-
το δημοσίᾳ δαπάνῃ, ἐπίσης δὲ ὁ
Ἄγιος Ἀθηναίων διέθεσε δωρεὰν
τάφον εἰς τιμητικὴν θέσιν. Ἐπικη-
δεῖους ἐξεφώνησαν ὁ δικηγόρος κ.
Ζῶτος, ὁ ἐμπαιδευτικὸς σύμβουλος
κ. Σάργος, ἐκ μέρους δὲ τῆς Ἑνώ-
σεως Συντακτῶν καὶ τῆς Ἑνώσεως
Λογοτεχνῶν ὁ κ. Γ. Ἀθάνας.
Ἀντὶ ἄλλης νεκρολογίας δημοσιευ-
μεν κατωτέρω τὸν σύντομον ἐπική-
δειον τοῦ κ. Γ. Ἀθάνα.»

«Ἐκ μέρους τῆς Ἑνώσεως τῶν Συν-
τακτῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐκ μέλους
τῆς Ἑνώσεως Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν
ἀπευθύνω τὸν ὑστατον χαιρετισμὸν
στὸν παλαίμαχον τοῦ δημοσιογραφι-
κοῦ στίβου ἀγωνιστὴν, στὸν ἐπί-
εκτον τῆς Ἑλληνικῆς Λογοτεχνίας ἱεροφάν-
την.

Ὁ Χρῆστος Χρηστοβασίλης ὑπῆρξε
πνευματικὴ φυσιογνωμία ἀδρά, ἰσχυ-
ρά, ἰδιότυπος. Καταγόμενος ἀπὸ ἡρωϊ-
κῆ Σουλιώτικη οικογένεια, εἶχε κληρο-
νομήσει τὴν ἀρεσιμάνεια ψυχικὴν ἰδιο-
συστασίαν τῆς γενιᾶς του. Κάτι πρωτό-
γονο καὶ κάτι πολεμοχαρὲς ἐσάλεινε δυ-
νατὰ μέσα του. Ἡ ἐμπνευσις του ἔμοι-
αζε μὲ τὸ δροσερὸ φυσιομάνημα τοῦ
βορρᾶ στὰ φαραγγία τῆς Ἡπείρου.
Αἱ ἰδέες του φτεροκοποῦσαν μὲ τὴν ὁ-
μητικὴν πτῆσιν τῶν αἰτῶν τῆς Κιάφας
καὶ τοῦ Ζαλόγγου. Τὸ αἶσθημά του
ἐκόχλαζεν ὅπως οἱ καταρράχτες τοῦ
Θύαμι καὶ τοῦ Λούρου ἀνάμεσα στοὺς
ὄρθους βράχους τῆς κοίτης των. Ἡ
πέννα του εἶχε τὴν κόψιν καὶ τὴν αἰχ-
μὴ Σουλιώτικης πάλας. Ὁ ἱερός, ἐν-
θουσιασμός του ἦταν πηγαῖος, ἀνέξάν-
τητος, ἀκατάσχετος. Ὁ ψυχικὸς καὶ
πνευματικὸς του κόσμος ἐκυριαρχεῖτο
ἀπὸ τὴν λατρεῖαν τῆς Πατρίδας. Ἱστο-
ρία, θρύλοι, παραμύθια, παραδόσεις,
ἔθιμα, ἦδη: Νὰ τί ἐγέμιζεν ὥραϊα,
πλούσια, φαντασμαγορικὰ τὸ ἐσωτερ-
ιὸν τοῦ στερέωμά! Ἀπὸ αὐτὰ ἐκινούσε
ἡ πηγὴ τῶν ἐμπνεύσεών του. Ἀπὸ αὐ-
τὰ πρωτάρχιζε ἡ ὠδήσις τῆς δράσεώς
του. Ἀπὸ αὐτὰ προσδοκοῦσε τὴν μό-
νην του ἀμοιβὴν καὶ ἱκανοποίησιν!

Ὁ Χρηστοβασίλης ἐξοῦσε μέσα σ'
ἓνα ἐθνικὸ ὄνειρο. Ὁ χτυποκάρδι του
ἦταν ἓνα συνεχὲς πατριωτὶ ὁ ἐμβατή-
ριον. Ὁ ποιητικὸς του οἶστρος ἦταν ἓ-
να ἀδιάπτωτο Ἑλληδοῦστικὸν μένος.

Ἐχάσαμε σήμερον ἓναν ἀκόμα μεγά-
λιν πατριώτην ἀπὸ ἐκείνους ποὺ σὲ
δύστυχα χρόνια εἶχαν κρατήσῃ βαθειὰ
τὴν πίστι τοῦ ἑλληνικοῦ μεγαλείου, εἶ-
χαν κρατήσῃ ψηλὰ τὴν σημαία τοῦ ἐ-
θνικοῦ Ἰδανικοῦ. Ἀφιέρωσε τότε μὲ
τὴ σουλιώτικη αὐταπαρνήσί του, μὲ
τὴν πολεμόχαρην δερμητικότητά του ὁ-
λὴν του τὴν ψυχὴ, ὅλην του τὴν δρᾶσιν ὁ
Χρηστοβασίλης στὴν ὑποδαύλιν τοῦ
ἱεροῦ σπινθῆρος, στὴν ἀναρρέϊσι τοῦ
ἱεροῦ λαβάρου, στὴν προπαρασκευὴ
τῆς μεγάλης ὥρας ποὺ εἶχεν ἐπὶ τέλους
σημάνει τόσο θριαμβευτικὰ στὰ 1912..
Καὶ ἀεῖζει νὰ παρατηρηθῇ, ἀεῖζει νὰ
σημειωθῇ, ὅτι ὁ μέγας Ἡπειρώτης
τραγουδιστὴς, ὁ μέγας Ἡπειρώτης
ἀγωνιστὴς παρέδωσε τὸ πνεῦμα σήμε-
ρα 21 Φεβρουαρίου, τὴν ἐπέτειον ἀ-
κριβῶς τῆς ἀλώσεως τῶν Ἰωαννίνων,
τὴν ἱστορικὴν ἡμέραν τῆς ἐθνικῆς ἀπε-
λευθερώσεως τῆς Ἡπείρου!... Θὰ ἔλε-
γε κανεὶς ὅτι ἐπάλεσε τόσον καιρὸ, τό-
σους μῆνες μὲ τὸ Χάρο στὰ μαρμαρέ-
νια ἀλώνια τῆς δημοτικῆς ποιήσεως, ὅ-
χι γιὰ κανέναν ἄλλο λόγον—ἀλλὰ γιὰ
ν' ἀφήσῃ τὴν πατριδολάτρισσα πνοὴ
του νὰ σβύσῃ μιὰ μέρα καὶ μιὰ στι-
γμὴ ποὺ συμβολίζει μέσα στὸ γύρισμα
τοῦ χρόνου τὸν διακαέστερον πόθον καὶ
τὴ λαμπρότερην χαρὰ τῆς ζωῆς του: τὴ
Λευτεριά τῶν Ἰωαννίνων, τοῦ Σου-
λιοῦ, τῆς Ἡπείρου!..

Σεβαστέ συνάδελφε καὶ φίλε! Ἡ τε-
λευταία μουσικὴ ἐπιθυμία τῆς πατριω-
τικῆς σου ψυχῆς ἐξεπληρώθη! Ἐνίκη-
σες στὸ σημεῖον αὐτὸ τὸ Χάρο! Δὲν τὸν
ἄφησες νὰ σὲ πᾶσῃ τότε ποὺ ἤθελε
αὐτός! Μῆνες ἐπάλαφες παλληκαρίσια
μαζὶ του! Γιατὶ δὲν ἤθελες νὰ πεθάν-
ῃς μιὰν ἀσήμαντη μέρα! Ἦθελες νὰ
πεθάνῃς τὴ μέρα ποὺ ἀναστήθηκε ἡ
Ἡπείρος!... Ἦθελες νὰ πέθάνῃς τὴν
ἡμέρα ποὺ τ' ἀγαπημένα σου Γιάννινα
πανηγυρίζουν τὴ νίκη, τὸ θρίαμβον, τὴ
Λευτεριά!.. Τὸ κατώρθωσες! Ὅταν

γιὰ τελευταία φορὰ σὲ εἶχα ἰδῇ κά-
ποιο χειμωνιάτικο βράδυ νὰ παλῇς
ἀνάμεσα στὰ βιβλία σου μὲ τὸ Χάρο ἡ-
ταν ἐκεῖ καὶ ὁ Δεσπότης. Τοῦ ἐσφίξες
τὸ χέρι καὶ τοῦ εἶπες: «Μὴ μ' ἀφήσῃς
ἐδῶ! Θέλω νὰ μὲ πᾶς στὰ Γιάννινα!»
Τὸ θυμοῦμαι καὶ νοιώθω ὅτι ἡ ψυχὴ
σου φτερουγίζει σήμερον ἐπάνω ἀπ' τὰ
Γιάννινα καὶ μεθάει ἀπ' τὸν ἐπουρά-
νιον ἀντίλαλον τῆς πατριωτικῆς Ἡπει-
ρωτικῆς ἰαχῆς!... Καμῆσου ἐγγόνια
στα!... Ὡς ἐπέφρωτο ἡ Ἀθηναίτικὴ
γῆ ν' ἀγκυλιᾷ προσωρινὰ τὸ σῶμα
σου—τὸ αἰώνιον μνημεῖον τῆς πολυσε-
βάστου προσωπικότητός σου θὰ εἶναι
στημένο ἐκεῖ στὰ Γιάννινα, στὸ κέν-
τρο τῆς Ἡπείρου, ποὺ τόσον ὅλη ψυ-
χὴ τὴν ὑληρέψισες, ποὺ τόσον ἀντά-
ξια τὴν ἀντιπροσώπευσες! Καὶ τὸ ἀ-
θάνατον πνευματικὸν μνημεῖόν ποὺ σὺ
μόνος σου ἀνύψωσες μὲ τὸ πλῆθος φι-
λόλογον καὶ σου ἔργο—αὐτὸ θὰ εἶναι σὴν
μένο αἰώνια στὸν Ἑλληνικὸν Παρνασσό
καὶ στὴν ψυχὴ τῶν Ἑλλήνων!..»

ΠΡΟΟΔΟΣ

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΕΙΔΗΣΕΟΛΟΓΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

Ἰδιοκτήτης· Διευθυντής· ΑΝΔΡ. ΙΩ. ΖΩΝΤΟΣ Γραφεῖον· Ἀλ. Ρόμα 19 — Τηλεγραφεῖον ἑνάντι

ΤΗΣ ΗΜΕΡΑΣ

ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΑΙΣΧΡΟΚΕΡΔΕΑΣ

Τὰ δρακόντια μέτρα τὰ ὁποῖα ἔλαβεν ἡ κυβέρνησις κατὰ τῆς αἰσχροκερδείας δὲν ἐβράδυναν ν' ἀπ' δώσουν τοὺς καρπούς των. Ἦρκεσαν μερικαὶ καταδικαστικαὶ ἀποφάσεις μερικῶν ἀμετανοήτων διὰ νὰ συνετίσουν τοὺς ἄλλους. Ὑπάρχουν ὁμοῦ καὶ μερικοὶ οἱ ὁποῖοι συνεπισημένον μετὰ τὰς παλαιάς των συνήθειας δὲν ἐννοοῦν παρ' ὅλα τὰ μέτρα καὶ καὶ τὴν αὐστηρότητα αὐτῶν, νὰ τὰς ἐγκαταλείψουν τελείως. Σε κάθε δε παρουσιαζομένην περίπτωση θὰ εὕρουν τὸν τρόπο ἢ τὸ σκαλὶ γιὰ νὰ πατήσουν καὶ νὰ ἐκμεταλλευθῶν τὸν κοσμάκι. Ἐναντίον αὐτῶν οἱ ὁποῖοι ἐννοοῦν νὰ ζήσουν ὡς ἐκμεταλλευταὶ πρέπει τὸ κράτος καὶ οἱ νόμοι νὰ φανοῦν ἀμείλικτοι. Ἐχουν ὁμοῦ καὶ οἱ πολῖται ὑποφωσιν νὰ βοηθήσουν τὸ κράτος εἰς τὴν προσπάθειά του αὐτὴ διὰ νὰ δεινῇ νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ὀριστικῶς ἀπὸ αὐτὴν. Ὁ οἶκτος καὶ ἡ συμπάθεια εἰς τοιοῦτον εἶδους ὑποκείμενα δὲν ἔχουν θέσιν.

—ο—

Η ΑΣΦΑΛΊΣΙΣ ΤΩΝ ΧΩΡΙΚΩΝ

Ἡ ἐξαγγελθεῖσα ἀπόφασις τῆς Ἀγροικῆς Τραπέζης ὅπως ἀναλομβάνῃ τὴν ἀσφάλειαν τῆς ζωῆς τῶν ἀρχηγῶν τῶν ἀγροικῶν οἰκογενεῶν, πληροὶ χωρῶς

τοὺς ἀγροικοὺς μὲς πληθυσμούς, οἱ ὁποῖοι τὴν χαίρεισιν καὶ ὡς πρόλογον τῆς πραγματώσεως ἐνὸς παλαιῦ των ὀνείρου, τῆς ἐπεκτάσεως τοῦ θεσμοῦ τῶν κοινωτικῶν ἀσφαλίσεων καὶ εἰς τοὺς πληθυσμούς τῆς ὑπαίθρου. Εἶναι δίκαιον καὶ τοῖς ἀφανεῖς αὐτοῖς ἡρώες τοῦ βουνοῦ καὶ τοῦ κάμπου ποὺ πρὸν τὴν ζωὴν τῶν μέσων εἰς ὃν διέρχῃ μόχθον τῆς καλλιέργειας τῆς γῆς, νὰ εὕρουν ἐπὶ τέλους μίαν ἐξασφάλισιν τῶν γηρατειῶν των, τῶν γηρατειῶν ποὺ εἶνε περισσύτερον μαρτυρικὰ παρ' ὅλα ὁλῆς ἡ ζωὴ των. Καὶ ἐλπίζομεν ὅτι ἡ πωτοβουλίαν αὐτῆς τῆς Ἀγροικῆς Τραπέζης θὰ ἀποτελέσῃ τὴν ἀπαρχὴν τῆς εἰσαγωγῆς, μετὰ τὸν καιρὸν, καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, τοῦ σωτηρίου θεσμοῦ τῶν ἀγροικῶν ἀσφαλίσεων ποὺ τόσον ὡραίους καρπούς ἀπέδωκεν εἰς ἄλλας χώρας, ὅπου ἐφηρμοσθῇ.

—ο—

ΝΑ ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗ Ο ΛΑΟΣ

Ἡ κυβέρνησις ἐνδιαφερομένη σπουδαίως καὶ διὰ τοῦ λαοῦ τὴν διασκεδασιν κατὰ τὰς Ἀτόκρας, ἐκοινοποίησεν διὰ τοῦ Ὑπουργείου Δημοσίας Ἀσφαλείας, ἐγκύκλιον δὲ τῆς ὁποίας ἀπὸ σήμερον καὶ μετὰ περὶ τῶν τῶν καρναβαλίων δὲν ἰσχύει οὐδενίᾳ ἀπαγορευτικῇ διάταξις ἐν σχέσει μετὰ τὸ κλείσιμον τῶν διαφόρων κέντρων διασκεδάσεως. Ἡ πρώτη αὐτῆς τιμὰ τὴν Κυβέρνησιν ἢ

Ἐκεῖνοι ποὺ φεύγου

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΠΕΚΗ

Ἀπὸ τὰ Ἰωάννινα καὶ τὴν ξακουσμένην Τριπολιτσά, μᾶς ἤλθαν τὰ ὑλιβερά ἀγγέλματα τῶν θανάτων δύο διακεκριμένων μελῶν τῆς Δημοσιογραφικῆς οἰκογενείας. Τοῦ παλαιμάχου δημοσιογράφου, λογοτέχνου καὶ πρώην βουλευτοῦ Χρήστου Χριστοβάσι, τοῦ ἀξέχαστου εὐτοῦ Ἡερώτου διηγηματογράφου, καὶ τοῦ λεβεντανθρώπου, Διευθυντοῦ Ἐκδότου τοῦ ἱστορικοῦ «Μωχλῆ» τῆς Τριπόλεως Γιάννη Ἀπονετίου, ὅστις ὁλόκληρον τὴν ζωὴν του ἀφιέρωσε πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος.

Ἡ μικρὰ «Πρόοδος» ὑλιβεμένη δὲ τὴν ἀπώλειαν δύο τόσον διακεκριμένων ἐλλήνων δημοσιογράφων ἀπευθύνει τὰ εὐλικρινέστερα αὐτῆς συλλυπητήρια εἰς τὰς οἰκογενείας τῶν ἀπελθόντων συναδέλφων, εἰς τοὺς τάφους τῶν ὁποίων χύνει ἐννυδάκρυ πραγματικοῦ πόνου.

ΔΙΑ ΤΟΥΣ κ. κ. ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ

Παρακαλοῦνται θεορῶς οἱ κ. κ. συνδρομηταὶ τῆς «Πρόοδος» τῶν χωρίων Ζακύνθου καὶ τῶν διαφόρων ἐπαρχιῶν ὅπως ἀποστείλῃσι τὰς καθύστερ οὐμένους συνδρομας των.

Τὴς κυττάζει, μετὰ πατρικὸν ἐνδιαφέρον δι' ὅλα, καὶ διὰ τὴν διασκεδασιν ἀκόμη τοῦ λαοῦ.

-- Ζακυνθινή Ζωή και κίνησις --

ΔΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΝ ΜΑΣ

Ἐνα τοπεῖον τὸ ὁποῖον ἐκμεταλλευόμενον θά ἦτο ἄξιον λόγου ἀπὸ τουριστικῆς ἀπόψως εἶναι καὶ ἡ Μονὴ Ὑπεραγάθου. Ὅπως ἔλει πρὸς τὸ παρόν ἡ μετάβασις διὰ τῆς λαγκάδας εἶναι δύσκολος. Ἐνέργειαι ὅμως καταβαλλόμεναι πρὸς τὸ ἐπὶ τοῦ Τουρισμοῦ Ὑπουργεῖον ὑπὸ τοῦ ἐν Ζακύνθῳ—ἐὰν ὑφίσταται ἡ ὑποσταθὴ—Τουρισμοῦ ἕως μετατρέψωσιν τὴν λαγκάδα εἰς ὁδὸν κατάλληλον πρὸς διέλευσιν αὐτοκινήτων καὶ συνεπῶς ἐπὶ πλεον συναθροίσιμος ὑπὸ τοῦ κοινου ἡ Μονὴ καὶ Τουριστικῶς ἀξιόλογος, θέλει γίνῃ.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ

Αἱ οἰκογένειαι Νικ. Βαρίτζελ καὶ Γεωργ. Παντῆ μόλις συνελεύθουσαι ἀπὸ τὸ βαρὺ πλήγμα, ὃ περ ἐπροξένησε εἰς αὐτὰς ὁ αἰφνῆδιος θάνατος τῆς προσφυλεστικῆς αὐτῶν σοφύου καὶ θυγατρὸς Αἰκατερίνης, ἔρχονται ἵνα καὶ δημοσίᾳ ἐκφράσωσι τὰς θερμὰς αὐτῶν εὐχαριστίας πρὸς ἅπαντας τοὺς ὅπωςδήποτε συμμετασχόντας εἰς τὸ βαρὺ αὐτῶν πένθος.

* *

Εἴμεθα ὑποχρεωμένοι καὶ δημοσίᾳ νὰ ἐκφράσωμεν τὰς εὐχαριστίας μας εἰς ὅσους ἐπόνεσαν διὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀιμνήστου πολυτίμου πατρὸς μας. Ἰδιαίτερος ὅμως ὑψηλὸν καθῆκον μᾶς ἐπιβάλλει νὰ ἐκφράσωμεν μὲ ὅλην τὴν θερμὴν τῆς ψυχῆς μας τὰς εὐχαριστίας μας καὶ εὐγνωμοσύνην μεγίστην διὰ τὴν μεγάλην τιμὴν ἣν μᾶς ἔλαβε ὁ ἰδεώδης καὶ λαοφιλὴς Σεβ. Μητροπολίτης ἡμῶν κ. Χρυσόστομος ὅστις μετὰ τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ ψαλτῶν ἐχοροστῆσε εἰς τὴν κηδεῖαν καὶ ἐξήμνησεν δεόντως διὰ τοῦ λόγου τοῦ τὸν πολὺκλαυστον πατέρα μας διὰ τὸν ἐν γένει χριστιανικόν του βίον συγκινητικώτατα. Εὐχόμεθα ὁλοψύχως στὸν ὕψιστον ὅπως μᾶς ἀξιώσῃ καὶ ἀναποδόσωμεν τὰς μεγάλας ὑποχρεώσεις μας εἰς πάντας ἐν καλαῖς συνθήκαις.

Αἱ οἰκογένειαι

Ἀδελφῶν Π. Κ. Πανδίνου

ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ ΜΑΣ

ΤΟΤΕ ΘΑ ΠΑΥΣΟΥΝ

Ἐφθασε ἡ ἀνοιξὴ τρελλή
καὶ τὰ πουλιὰ ζευγάρια,
θά κελαῖ'δοὺν μεθιστικά
μέσ' στὰ ψηλά κλωνόρια.

Τὰ χελιδόνια τραγουδοῦν
πρωτοῦ ἡ αὐγὴ νὰ φέξῃ
κι' ὁ αὐγερινὸς μᾶς χαιρετᾷ
σὲ μέρη ἄλλα νὰ τρέξῃ

Καὶ τὰ ἀρνάκια χαροπὰ
στοὺς κάμπους παιγνιδίζουν
καὶ τὰ λο' λουδία στοὺς ἀγρούς
μῦρα γλυκὰ σκορπίζουν.

Ἐφθασε ἡ ἀνοιξί, μὰ τί...
γιὰ μὲ εἶν' ὅλα μαῖτρα
τὰ μῦρα, τὰ κελαῖ'δητὰ
καὶ τοῦ γιαλοῦ ἡ αὖρα.

Τότε θὰ παύσουν οἱ καῦμοι
ποῦ γνώρισα γιὰ σένα,
σάν θὰ βρεθοῦμε μοναχοὶ
μὲ χεῖλῃ ἐνωμένα.

Γ. ΜΠΟΝΙΚΟΣ

ΕΝΑ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ

Καμμιά φορὰ ἐκεῖνος ποῦ ἀδικεῖ
εἶναι πρὸ ἀξιολύπητος ἀπὸ ἐκεῖνον
ποῦ ἀδικεῖται.

Δημόκριτος

ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΝ ΝΥΚΤΟΣ

Τοῦ κ. Μουζέκη

ΑΡΧΙΕΡΑΤ. ΚΗ ΧΟΡΟΣΤΑΣΙΑ

Αὐριον Κυριακὴν καὶ ὥραν 9 1/4 π. μ. κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν ἐν τῷ ἐνταῦθα Ἱερῷ Ναῷ τῆς Ἀγίας Τριάδος θὰ χοροστατήσῃ καὶ ὁμιλήσῃ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ζακύνθου κ. Χρυσόστομος.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ

Ἡ Δ'ς Γένῃ Στάλ Σμ'θ παραδίδει μαθήματα Γερμανικῆς γλώσσης εἰς ἐνηλίκους καὶ ἀνηλίκους.

Πληροφορίαι παρὰ τῇ οἰκίᾳ Κατραμῆ [ὁδὸς Φωσκόλου].

ΕΝΟΙΚΙΑΖΕΤΑΙ ἐμπλωμένον δωμάτιον εἰς κεντρικὴν τὴν θέσιν.

ΣΤΑΣ 6 ΜΑΡΤΙΟΥ

Οἱ κ. κ.

(ἄλφασθητικῶς)

Γεωργακόπουλος Χρ.

Γεωργουκίτης Δημ.

Λαζάρης Ν. (ΠΩΛ Νόμ.)

Μιχαήλης Ἀχιλεῦ,

Μπόγρης Δημήτρης

Παλασιολόγος Πανλ.

Παπαδοῦκας Παναγ.

Χιρόπουλος Κ. Χρ.

Χρονόπουλος Δημ.

Ψαθῆς Δ. (Μ. μ. Ψ. Ν.)

μὲ τὴν πολύτιμον συνεργασίαν τῶν γνωστοτέρων παλαιῶν καὶ νέων δημοσιογράφων, συγγρ. φέων καὶ λογοτεχνῶν, θὰ παρουσιάζουν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν κοινόν

ΤΟ

ΣΑΒΒΑΤΟΚΥΡΙΑΚΟ,

Τὸ «Σαββατοκύριακον» θὰ εἶναι ἕνας ἐντελὴς πρωτότυπος μικτὸς συνδυασμὸς, ἐβδομαδιαίας ἐφημερίδος, καὶ ἐβδομαδιαίου περιοδικοῦ, μὲ ἐμφάνισιν ἀπολύτως νέαν

Σελίδες:

Ἑβδομαερίς 4—6

Περιοδικόν 16

Γιμὴ φέλλου Δρ. 2

“ ΠΡΟΟΔΟΣ ,,

ΚΑΘΗΜΕΡΗ ΕΦΗΜΕΡΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

Συνδρομαί προπληρώνονται
Εσωτερικού έτησία Δρχ. 600
Εξωτερικού » Φράγ. 100
Αμερικ. » Δολλ. 8
δια τας Τραπεζας, Εταιρεί-
ας, Συνλόγους, Δήμους, Μο-
νάς Αδτ. Οργανισμούς, Γε-
ωργικούς Συνεταιρισμούς και
Κοινοτήτας έτησία δρχ. 1.000
Τιμή φύλλου δραχμάς 2
Πάσα καταχώρησις, άγγελία
και διατριβή προπληρώνεται
πρός δραχμάς 4 κατά στίχον
στιχόμετρον των 10 στιγμών
Τά κοινωνικά έν γένει δρχ. 40
Διά τούς κ.κ. συνδρομητάς » 20
“Απαντα τά δημοσιεύμενα έν-
νυπόγραφα άρθρα, άπηχούν
τάς γνώμας των υπογραφόν-
των και όχι της «Προόδου»—

Υπεύθυνος Τυπογραφείου

Πέτρος Γ. Ακτύπης
κάτοικος της οδοΰ Ψιμάρη
συμφώνως τφ νόμφ περί τύπου

ΝΕΑ ΤΟΥ ΕΙΚΟΣΙΤΕΤΡΑΩΡΟΥ

ΠΡΟΣΚΛΗΣΙΣ ΣΤΡΑΤΕΥΣΙΜΩΝ ΤΟΥ 1937

ΑΘΗΝΑΙ.—Είς την Έφημε-
ρίδα της Κυβερνήσεως έδημος εύ-
θη απόφασις του Έπουργού των
Στρατιωτικών, δια της όποΰας
καλούνται προς κατάταξιν οί
στρατεύσιμοι της κλάσεως 1937.

Η πρώτη σειρά θα προσέλθη
τήν 20—22 Μαρτίου ή δευτέρα
τήν 1—3 Ιουνίου, ή τρίτη τήν
20—22 Σεπτεμβρίου και ή τε-
τάρτη τήν 1—3 Δεκεμβρίου
1937.

Είς την πρώτην σειράν υπά-
γονται διά τδ πεζικόν οί Νομοί
Ζακύνθου, Ήλείας, Λασηθίου,
αί επαρχίαι Κορινθίας, Τριχωνί-
δος, Κυκουρίας, Επιδάουρου, Λι-
μηράς, Τροιζηνίας, Πυλίας, Γρι-
φυλίας, Οίτύλου, Μαντινείας,
Μεγασλουπόλεως, Πεδιάδος και
οί τέως δήμοι Απεραντίων, Πα-

ρακαμπυλίων και Άρακυνθίων
της Εύβοτανίας.

Διά τδ όρειβατικόν, τδ μηχαν-
ικόν [σκαπανείς], τδ Τάγμα
ηλεκγραφητών τδ μεταγωγικόν
(αυτοκίνητα) και τας μονάδας
νοσοκόμων καλούνται οί υπαγό-
μενοι είς στρατολογικά διαμερί-
σματα των Β' Γ' και Δ' Σωμά-
των Στρατού και της 8ης Με-
ραρχίας.

Διά τδ ίππικόν καλούντι οί
άνήκοντες είς τά στρατολογικά
διαμερίσματα των Γ' και Δ' Σω-
μάτων Στρατού και 8ης και 9ης
Μεραρχιών.

ΠΩΛΕΙΤΑΙ οίκια μονόροφος
έν πέντε δωματίων, κουζίνας κή-
πον, εύάερος και εύήλιος, είς συ-
νοικίαν φυλακών.

ΕΚΠΟΙΗΣΙΣ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ

Λόγω μετακομίσεως του επί της Πλατείας

Γεωργίου Β! Καταστήματος

« Π Η Γ Η Α Ρ Ω Μ Α Τ Ω Ν »

έκποιεί άπαντα τά είδη του

μέ τιμάς κάτω του κόστους

ΑΠΟ 20 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ - 5 ΜΑΡΤΙΟΥ
ΕΠΙΣΚΕΦΘΗΤΕ ΤΗΝ ΒΙΤΡΙΝΑ ΤΟΥ ΔΙΑ ΝΑ ΙΔΗΤΕ
ΤΑΣ ΤΙΜΑΣ ΚΑΙ ΝΑ ΠΕΙΣΘΗΤΕ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

Η ΠΙΘΑΝΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ

Μια από τὰς πιθανὰς καταστροφὰς τοῦ κόσμου εἶνε καὶ ἡ μελλοντικὴ ψῆξις τῆς γῆς. Ἡ γῆ μέσα εἰς τὸ σὺμπαν ἀποτελεῖ κόκκον σκόνης. Ὁ ἥλιος κατ' ἑ-
τος χάνει ἀπὸ τὸν ὄγκον του δι' ἀκτινοβολίας ἑκατομμύρια τόννους ὕ-
λης, ἡ δὲ γῆ ἀπομακρυνεῖται ἀπὸ αὐτὸν μὲ βραδὺν ρυθ-
μὸν. Θα ἔλθῃ λοιπὸν ἐποχὴ ποὺ ἡ γῆ θὰ καταψυχθῇ παντελῶς, οἰαδήποτε δὲ ζωὴ, θὰ εἶνε ἀδύ-
νατος εἰς αὐτήν. Ἡ γῆ ἐπίσης, μετὰ μερικὰ ἑκατομμύρια ἐτη, θὰ συγκρουσθῇ μὲ τὸν πλανῆ-
την Ἀρκτούρον, ὁ ὁποῖος εἶναι πολὺτερος πολὺ ἀπὸ τὸν ἥλιον καὶ ἔρχεται πρὸς τὴν γῆν με τα-
χύτητα πέντε χιλιομέτρων κατὰ δευτερόλεπτον. Τότε ὁμῶς ὁ ἄν-
θρωπος θὰ ἔχη κατορθώσει νὰ μεταναστεύῃ εἰς ἄλλους πλανή-
τας καὶ νὰ ζῇ εἰς αὐτούς...

ΑΙΚΥΡΙΩΤΕΡΑΙ ΦΑΣΕΙΣ

Ἡ Βασιλομήτωρ τῆς Ρουμα-
νίας Μαρία, εἶνε, ὡς γνωστὸν, καὶ διαπρεπὴς λογοτέχνης. Ἐχει γράψει πλεῖστα συγγράμματα ἐν ὅ-
ποια τιμοῦν τὴν Ρουμανικὴν Φιλολογίαν. Ἐσχάτως ἡ Βα-
σιλομήτωρ ἀσχολεῖται μὲ τὴν συγγραφὴν τῶν ἀπομνημονευ-
μῶν τῆς ἐν ὅποια θὰ ἀποτελέ-
σουν δύο ἢ τρεῖς ὁγκώδεις τό-
μους λίαν ἐξαιρετικοῦ ἐνδιαφε-
ροντος. Ἡδὲ ἐξέδωκε τὸν πρῶ-
τον τόμον εἰς τὸν πρόλογον τοῦ ὁ-
ποίου τονίζει διὰ καμμίαν ἀνθρω-
πίνην ζωὴν δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἀποδο-
θῇ πιστὰ, ἂν δὲν ἱστορηθῶν, αἱ
δύο κυριώτεραι φάσεις τῆς δια-
μορφώσεως τοῦ χαρακτῆρος ἡ
νεανική, δηλαδή καὶ ἡ ἐφηβικὴ
ἡλικία. Τὰς δύο αὐτὰς ἡλικίας
τῆς ἡ Βασιλομήτωρ περιγράφει
μὲ ἐξαιρετικὴν γλαφυρότητα.

Ο ΧΟΡΟΣ ΤΗΣ ΦΙΛΑΡΜΟΝΙΚΗΣ

Ἀρχετὴν ἐπιτυχίαν ἐσημείωσεν ὁ προχθεσινὸς χορὸς τοῦ «Ὁργα-
νισμοῦ Μουσικῶν ἐκναυλίων καὶ
Ὁδείου Ζακύνθου» εἰς τὰς αἰδοῦ-
σας τῆς Λέσχης «Λομβάρδος», εἰς
τὴν ὁποῖον παρέοιη πολὺς καὶ
καλὸς κόσμος. Ἀπόψε δὲ δίδεται
ὁ ἐπὶ ἡμος ἐτήσιος χορὸς τοῦ ἰ-
δίου ὁργανισμοῦ εἰς τὸ Δαμίρειον.

ΚΛΗΡΩΣΙΣ ΚΛΗΡΟΔΟΤΗΜΑΤΟΣ ΨΗΜΑΡΗ

Ἀδριον Εὐρυκλὴν καὶ ὤ-
ραν 11 1]2 π. μ. θὰ γίνῃ ἐν
ταῖς Μητροπολιτικαῖς Γρα-
φεῖσις ἡ κλήρωσις τριῶν Ἀ-
θηναῖδων προκίς ἡτοιμῶν
ὑπὸ τοῦ κληροδοτήματος
Ψήμαρη.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ Α.Ε.

Ἀνακοινῶνται πρὸς τὸ κοι-
νὸν τῆς Ζακύνθου ὅτι ἀπὸ
τῆς Μητροπόλεως 1927 τὰς
εἰσπράξεις κατανάλωσεως ἡ-
λεκτρικοῦ ρεύματος θέλει ἐν-
εργεῖ ὁ νέος εἰσπράκτωρ
τοῦ Ἡλεκτρικοῦ Σταθμοῦ
Ζακύνθου κ. Γεώργιος Λι-
βέρης: ἐκ τῆς αἰτίας εἰς ὃν ἔνε-
ται πλεον ἡ ὑπηρεσία αὐτῇ
εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ εὐδο-
κίμ. ὑπὲρ τὴν τρεῖς μηνῶν
ἐπὶ ὑπηρετήσαντος πρῶτον
εἰσπράκτορος κ. Δημ. Ἀγ-
γελίνου.

Ἡ παρωκὴ τῶν καθυστα-
ρουμένων μ. χει τῆς Μητρο-
πόλεως 1927 ἀρροσίων τὴν κα-
τανάλωσιν μέχρι καὶ τοῦ μη-
νὸς Ἰανουαρίου θέλει γίνε-
σθαι καὶ πρὸς τὸν πρῶτον εἰ-
σπράκτορα κ. Δημ. Ἀγγελί-
νου ἐπιδεικνύοντα τὴν ἀπό-
δειξιν πληρωμῆς ἀπολαύσε-
ων ὁμοίως ἐν περιπτώσε-
ι μὴ ἐξοφλήσεως τῶν συνεπε-
σὼν διακοπῆς ἡλεκτρικοῦ ρεύ-
ματος κλπ.

Ἐκ τῆς Διοικήσεως
τοῦ Ἡλεκτρικοῦ Σταθμοῦ
Ζακύνθου

ΚΥΚΤΕΡΙΑ ΝΕΑ

ΑΘΗΝΑΙ.— Ὑπὸ τὴν προε-
δρείαν τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Κυβε-
ρήσεως συνήλθεν τὴν πρωΐαν τὸ
τακτικὸν Ὑπουργικὸν Συμβου-
λιον.

ΑΘΗΝΑΙ.— Τὰ Συμβούλια
τῶν Ὁμοσπονδιῶν τῶν Ἑλαγ-
γματιῶν καὶ Βιοτεχνῶν Θεσι-
λονίκης συνοδευόμενα ὑπὸ τοῦ
Ὑπουργοῦ κ. Κοτζιά παρουσια-
σθησαν τὴν πρωΐαν εἰς τὸν Ἀρ-
χηγόν τῆς Κυβερνήσεως κ. Με-
ταξᾶ καὶ ἐξεργασαν τὰς εὐχ-
ριστίας τῶν διὰ τὰ ληφθέντα ὑ-
πὲρ τῶν τάξεων τῶν μέτρων τῆς
Κυβερνήσεως συγχρόνως ἐλέδει-
καν εἰς τὸν Ἀρχηγὸν ψήφισμα
διὰ τοῦ ὁποῖου ἐκφράζουν τὴν
βαθεῖαν ἀφοσίωσιν καὶ εὐγνω-
μοσύνην τῶν πρὸς τὸ προσώπὸν
τοῦ.

ΑΘΗΝΑΙ.— Εἰς τὸν «Λα-
τὸν Παρατηρητὴν» τοῦ Βερολί-
νου δημοσιεύεται ὑπὸ τὸν τίτλον
«οἱ 33 μῆνες τοῦ ἀνορθωτικοῦ
ἔργου ἐν Ἑλλάδι» μακρὰ ἀντα-
πόκρισις εἰς τὴν ὁποίαν ἐγκω-
μιάζεται τὸ ἔργον τῆς σημερινῆς
Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ
τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς.

ΑΘΗΝΑΙ.— Τὸ περιοδικὸν
«Νεὸς Βεροῦ» τοῦ Βεροῦ ἴνου
δημοσιεύει μακρὰν ἀνταπόκρι-
σιν ἐξ Ἀθηνῶν μὲ τὸν τίτλον
«ἡ ἀνόρθωσις τῆς Ἑλλάδος» εἰς
τὴν ὁποίαν τονίζει διὰ ὁ ἄνδρας
ὅστις ἀνέλαβε τὴν ἀναγέννησιν
τῆς Ἑλλάδος εἶναι ὁ Προϋπε-
θυπουργὸς στρατηγός Μεταξᾶς
ἀξιωματικὸς με μεγάλας στρα-
τιωτικὰς ικανότητας δεινὴ καὶ
πολιτικὰς τοιαύτας. Περαιτέρω
τονίζει διὰ ἡ ἐπὶ τοῦ στρατιω-
τικοῦ πεδίου ὑπὸ τοῦ κ. Μεταξᾶ
συντελουμένη ἐκασία ἡρωϊ-
κῶς πρὸ ὀλίγων μηνῶν.

ΛΙΟΥ.

30

□□□

ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ Χρήστος. Ο αποθανών την παρελθούσαν Κυριακήν Ἕλλην συγγραφεὺς. Κατήγετο ἀπὸ τὴν Ἡπείρου, γεννηθεὶς τῷ 1862 εἰς τὸ Σούλι Χρηστοβασίλη. Ἐσπούδασεν εἰς τὴν Σμύρνην καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὅπου ἐκράτειτο ὡς ὁμηρος ὑπὸ τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν. Δραπέτευσας ἐκεῖθεν τῷ 1878, μετέβη εἰς Κέρκυραν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἡπείρου ὅπου μετέσχεν ἀνταρτικοῦ σώματος. Συνελήφθη τότε δις ὑπὸ τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν καὶ καταδικασθεὶς κατὰ τὴν δευτέραν του σύλληψιν εἰς θάνατον, κατ' ὁρθωσεν νὰ δραπέτευσῃ τῷ 1885 καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς Ἀθήνας. Ἐκτοτε ἐργάσθη ὡς δημοσιογράφος καὶ ἀνεμίχθη εἰς τὴν πατριωτικὴν κίνησιν διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν τουρκοκρατουμένων χωρῶν, διατελέσας ἐπὶ δεκαετίαν διευθυντὴς τῆς Ἰδρυθείσης τῷ 1899 ὑπὸ τοῦ Ν. Καζάζη Ἑθνικῆς Ἐταιρείας «Ἑλληνισμός». Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἡπείρου ἐγκατεστάθη εἰς τὰ Ἰωάννινα, ὅπου ἐξέδιδεν ἀπὸ ἐτῶν τὴν ἐφημερίδα «Ἐλευθερίαν», ἐξελέγη δὲ καὶ βουλευτὴς τῷ 1926. Ἐγράψεν εἰς τὴν δημοτικὴν καὶ εἰς τὸ ἡπειρωτικὸν γλωσσικὸν ἰδίωμα πολυάριθμα διηγήματα μὲ θέματα ἐμπνευσμένα ἀπὸ τὴν ζωὴν τῆς Ἡπείρου ἢ ἀπὸ τοὺς ἀγῶνας τῶν Ἑλλήνων πρὸς ἀποτίναξιν τῆς δουλείας. Συνέγραψεν ἐπίσης πραγματείας περὶ τῆς Ἡπείρου καὶ τοῦ ἡπειρωτικοῦ Ἑλληνισμοῦ.

